

nt

naš tednik

LETO XXXVII. Številka 51/52 Cena 7, šil. (15 din)
Petek, 20. decembra 1985

Poština plačana v gotovini Celovec P.b.b.

Erscheinungsort Klagenfurt/Izhaja v Celovcu
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt/Poštni urad 9020 Celovec

VSEM ROJAKOM
DOMA IN PO
ŠIRNEM SVETU
BLAGOSLOVLJEN
BOŽIČ
IN
SREČNO TER
USPEŠNO
NOVO LETO
1986

Narodni svet
koroških Slovencev
Naš tednik

P. Mihulič '86

krščanska kulturna zveza

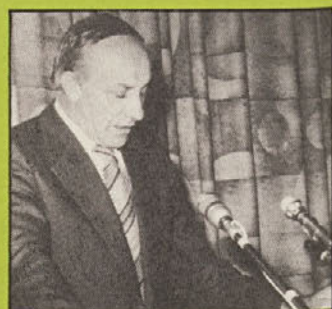
*se zahvaljuje društvom za njihovo
kulturno-prosvetno delo ter jim želi
blagoslovljene božične praznike in
srečno ter uspešno novo leto 1986.*

1986 bomo volili našega človeka v KMETIJSKO ZBORNICO!

Prihodnje leto bodo razpisali volitve v Kmetijsko zbornico. Kot izvoljen mandatar že sedaj pozivam vse kmetice in kmete, da tudi v prihodnjem letu podprete naše kandidate, tako kot smo to storili z optimizmom in sodelovanjem obeh naših organizacij pri preteklih volitvah. Le za las nismo dosegli 2. mandata. Zato se obračam predvsem tudi na kmetice, da se tokrat še bolj poslužijo volilne pravice!

V volilnih nastopih bomo predložili naš obračun. Videlo se je, kako resno so nas upoštevali, ker smo dosegli ob volitvah tak lep uspeh. V tem smislu Vam želim vesele božične praznike in nam vsem obilo uspeha v novem letu.

Vaš
IGNAC DOMEJ
ekon. svetnik

Ekon. svet. Ignac Domej, mandatar Skupnosti južno-koroških kmetov, je kot zbornični svetnik edini izvoljeni Slovenec na deželni ravni, ki se že leta z uspehom zavzema za želje slovenskih kmetov.

KLUB SLOVENSkih OBČINSKIH
ODBORNIKOV
KLUB SLOWENISCHER GEMEINDERÄTE
Viktringer Ring 26
A-9020 Celovec/Klagenfurt
tel. (0 42 22) 51 15 53

**KOROŠKA
SOLIDARNOST**

KS

**KÄRNTNER
SOLIDARITÄT**

**KOROŠKA
ENOTNA LISTA**

KEL

**KÄRNTNER
EINHEITSLISTE**

ŽELIJO
VESELE BOŽIČNE
PRAZNIKE IN SREČNO
NOVO LETO

1986

LETO XXXVII. Številka 51/52 Cena 7.— šil. (15 din)
Petek, 20. decembra 1985

Poštnina plačana v gotovini Celovec P.b.b.
Erscheinungsort Klagenfurt/Izhaja v Celovcu
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt/Poštni urad 9020 Celovec

Iz božične priloge:

- Praznik resnice in pravice _____ stran 35
- Dr. Fritz Csoklich 25 let glavni urednik Kleine Zeitung v Gradcu — ekskluzivni intervju za Naš tednik _____ strani 36—38
- Enotni kulturni prostor — ga imamo ali ne? _____ strani 38 in 39
- Šege in navade okrog novega leta _____ stran 41
- Spomini Odrejeve družine na izseljeništvo in božič v taborišču _____ strani 42 in 43

Historik dr. Robert Knight na predavanju v Celovcu:

Šolske odredbe 1945 niso vsilili Angleži!

stran 2 in 3

Leto mladine je mimo — so se izpolnile želje mladih?

Leto 1985 je bilo proglašeno za leto mladine. Ob koncu leta je mladina ocenila svoje delo v odnosu do družbe okoli sebe. Glavni izsledki mladih so: „V novem letu se moramo truditi za še več samostojnosti in samoiniciative. Močnejše moramo opozarjati na interese mladih. z zahtevo, da mora veljati princip leta mladih preko obletnice neprestano, to pomeni vsak dan.“

(Več o reportaži „Srečno novo leto — cel kup si želimo“ na straneh 10 in 11.)

Božični motiv na naslovni strani, ki ga je posnel Hanzi Reichmann, prikazuje cerkvico v Želuhah pri Bilčovsu.

Št. Jakob: Občina in žandarmarija proti slovenski čestitki za božič

Advent in božič sta čas miru, in ljudje si prav te dni voščijo medsebojni mir v vseh možnih jezikih. V Št. Jakobu v Rožu pa čestitka v slovenskem jeziku nima prostora. Kot je NT že poročal, so v Št. Jakobu postavili božično smreko s samo nemško čestitko in to, čeprav je občina dvojezična. Domačini so zato dodali še slovenske želje „želimo Vam božični mir“ in tako izrazili željo vseh občanov po miru.

To dejstvo pa je določene osebe takoj hudo zbadlo. Dale so slovenski napis odstraniti, domačini pa so ga spet obnovili.

To „igro“ so se šli vse do petka 13. 12. 1985. Domačini so ponovno pazili na svoj napis. V jutranjem mraku, nekoliko okoli 6.50 ure je pripeljal žandarmerijski avto, iz njega je stopil varuh javnega urada. Pojavil pa se je tudi občinski delavec — njegovo ime je uredništvu znano —, in po lestvi splezal na smreko ter snel — vse to pod varstvom žandarma — slovenski napis. Nato sta se žandar in delavec odstranila.

Kot smo izvedeli iz zanesljivih virov, je ukaz za odstranitev slovenskega napisa — in menda tudi za vse prejšnje odstranitve — dal župan Gressl, žandarmarija pa je pridno „ministrirala“.

Domačini so nad postopanjem in ravnanjem občine ter žandarmarije hudo ogorčeni. Če občinsko upravo moti že poštna želja po božičnem miru, kako naj potem od nje pričakujemo, da bo zagotovila enakopravnost vseh občanov na drugih področjih, na primer na šolskem. Občina bi v bistvu sama morala pritrditi dvojezične čestitke. Nemški kolonializem, sparan s paničnim strahom pred vsako slovensko besedo, celo pred željo po božičnem miru, niti v času miru ne odjenja, in njegove priskutne cime so „tafelsturm“ na slovensko čestitko z željo po božičnem miru.

Tednikov komentar

PIŠE JOŽE WAKOUNIG

Želimo si, da bi bil vsa koletni obračun zapisan vedno s črnimi črkami. Pozitivna bilanca nam je potrdilo za uspešnost našega delovanja, za pravilnost našega ravnanja. Priznanj pa si želimo vsi, naj to priznamo ali ne.

Zame osebno je bilo letos najlepše politično pri-

je skušala zavsema zadržati vse, kar je našega. Spodobilo bi se, da bi takim odločilnim mejnikom v naši narodni zgodovini vsaj pustili tisto, kar jim gre. 100-letnica pa ni samo lep spomin, marveč predvsem opomin in spodbuda. Naslednji cilj mora biti vsaj že 200-letnica. Drugače je vse skupaj za gobe.

Z najboljšimi željami

znanje, da smo pri občinskih volitvah, 17. marca, obdržali v Kotmari vasi svoje mesto v družbi; bilo se je treba potrditi, ne samo zadnjih nekaj tednov, trditi se je bilo treba skozi vseh šest let od volitev leta 1979 naprej. Skalilo je to veselje bridko dejstvo, da se je ponekod drugod pri teh volitvah polomilo. Ena sama bridka kapljica utegne včasih zagreniti vse.

Drugo prijetno doživetje je bila letošnja matura na Slovenski gimnaziji. Kot razrednik sem prehodil s svojim, nekdanjim 8. B razredom skoraj celo gimnazijsko pot, od prvega do osmega razreda. Prvič in verjetno zadnjič sem prehodil s kakim razredom tako dolgo in naporno gimnazijsko romanje, ki je imelo svoj lep in nepozabni višek v maturitetnem potovanju po Jugoslaviji. Po vsaki opravljeni nalogi pa je treba prevzeti novo in se ji posvetiti s srcem, predanostjo in odločnostjo.

Izredno doživetje mi je bila 100-letnica Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci“ v Kotmari vasi. Sto let nepretrganega organiziranega slovenskega kulturnega delovanja, kljub obema vojskama in hitleriji, ki

Včerajšnjaki nam hočejo vzeti še tisto malo, kar nam je v šoli ostalo. Ta nevarni naklep nam dobesedno vsiljuje ogromno dela, terja od nas izredno mero prilagodljivosti in iznajdljivosti. Če bomo le hoteli, se bomo znašli in jim bomo izbili orožje iz rok. Če bomo le hoteli.

Zdi se mi pa, da nekateri — so Slovenci in se na ves glas imenujejo Slovence — vidijo najhujšega in zato uničenja najbolj vrednega sovražnika v Slovincu, ki se ne da kolektivno vkopiti. Za dosego takega visokega cilja ni škoda ne sredstev ne ljudi; kdo pa bi še ob vsem tem pomislil na dolgoročne posledice za celo našo skupnost!

Drugo leto bo, kakor se za večstrankarsko družbo spodobi, spet leto demokratskih odločitev. Volili bomo državnega predsednika, čakajo nas pa jeseni še volitve v Kmetijsko zbornico. Že zdaj želim našim kandidatom ves uspeh. Pomagal bom po svojih močeh.

Želim Vam, spoštovane bralke, spoštovani bralci Našega tednika, blagoslovljen božič in srečo v novem letu 1986.

Dvojezična šolska odredba leta 1945 je Tischlerjeva zasluga

Angleški historik dr. Robert Knight je v ponedeljek, 16. decembra zvečer, govoril v Mladinskem domu o britanski zasedbeni oblasti in odredbi provizorične koroške deželne vlade z dne 3. oktobra 1945 o novem oblikovanju dvojezičnih ljudskih šol na južnem ozemlju Koroške. Dr. Knighta je povabil Slovenski znanstveni inštitut.

Predavatelj je dejal, da so Angleži v prvi vrsti prišli na Koroško zato, da bi zajezili nemški vpliv v Srednji Evropi. In prav isti Angleži o srednjeevropskem prostoru niso imeli pojma, še manj pa o slovenski problematiki na Koroškem. Države Srednje Evrope so zanje bile „tuje dežele“. V slovenskem vprašanju na Koroškem da so hotele biti „pošteni mešetarji“. Vpliv svoje oblasti so morali kaj kmalu spoznati v vprašanju denacifikacije dežele.

Odločno in ostro pa je Knight zavrnil kot napačno koroško bajko, da so šolsko

odredbo leta 1945 vsilili Angleži. Kajti že socialisti (Piešchev načrt) so imeli predloge o bodoči ureditvi dvojezičnega pouka na Koroškem, seveda po modelu utrakvistične šole. Ta model pa je kasneje zamenjal širši „Tischlerjev načrt“. Temu so se socialisti in pa ljudska stranka (ta z določenimi pridržki) pridružili. Dognan in potrjen pa je angleški vpliv pri sprejemu koroškega Slovencev v vlado (najprej Zupanc, pozneje Tischler).

Tischler, takrat predsednik OF, se je Angležem zdel najboljši pristojen govornik koroških Slovencev. Potrdil pa je

Dr. Robert Knight

Knight, da so Angleži do OF imeli dokaj neprijateljsko stališče.

Knight je poudaril, da je koroška oz. avstrijska stran pri pogajanjih za mejo in za državno mejo izpostavljala po-

zitivnost dvojezične šolske ureditve, da pa so posebej v ljudskostrankarskih vrstah določeni krogi (Steinacher, „Bund heimatretreuer Südkärntner“), kaj kmalu (že leta 1947) nastopali proti njej in jo skušali zvodeti.

Čeprav so odnosi med Angleži in OF bili domala ledeno mrzli, pa je prav ugled OF pripravil Angleže do tega, da so zagovarjali določene reforme v prid koroškimi Slovincem.

Predavanje dr. Knighta je ponovno pokazalo, kako tendenciozno in enostransko je vprašanje slovenske narodne skupnosti po vojni na Koroškem obdelano. Saj so menda dokumente iz tistih časov skatirali (uničili). Seveda tega nihče ne verjame, je pa lep izgovor za to, da so ti dokumenti nedostopni.

Celovška avtocesta: Ljudske iniciative so diktirale

Tako je dokumentiral moj sedežni sosed nenavadno tiskovno konferenco, ki so jo pretekli ponedeljek priredili v deželni vladi minister za gradnjo Übleis, deželni glavar Wagner, deželni svetnik za ceste Haider in celovški župan Guggenberger. Kar je bilo najavljeno kot tiskovna konferenca, se je izcimilo med zastopniki 23 celovških ljudskih iniciativ, najvišjimi uradniki za gradnje in z novinarji kot opazovalci, v široko debato o avtocestah.

Soodločali so o avtocesti (z leve): govornik ljudske iniciative dr. Radda, Haider, minister Übleis, dež. glavar Wagner, Peterle in Candussi. Med njima je zastopnik NT Sommeregger.

Že to dejstvo samo kaže na velik vpliv, ki so ga imele ljudske iniciative na gradnjo celovškega obvoza, vsi navzoči politiki pa so dejstvo komentirali izredno

pozitivno in so se prebivalcem mesta ponovno zahvaljevali za sodelovanje.

Sedaj pa k dejstvom, kot jih je razlagal Übleis: Kakor je Naš tednik pravilno zapi-

sal, lahko sedaj, ko je celovška varianta dokončana, določajo velikovško obvoznico. Izjema je le področje vodne zaščite, kjer je sicer celovški župan menil, da bodo na razpolago občanom Štalenske gore in Pokrč celovski strokovnjaki. Wagner pa je utemljeno dejal, da prizadevati prebivalci celovškemu obljubam upravičeno zelo malo verjamejo. Načelno je Wagner dejal, da bodo imele tudi naslednje občine in njihovi prebivalci toliko možnosti sovpilva, kolikor jim je bilo omogočeno v Celovcu.

Zaenkrat je predvidenih za celovški obvoz 3,1 milijarde šilingov, 1986 bo projekt vložen, 1987 bodo začeli projektirati priključke do Wolfsberga. 1989 naj bi bil dograjen velikovški obvoz. Že prihodnje leto bo gotova avtocesta skozi Vrta v Italijo (19. 6. 1986 bodo to dejstvo proslavili preko direktnega televizijskega prenosa), isto leto bo gotov tudi most na Čajni.

Dvor, svet. Tauschnig nam je tudi povedal, da je trasa za karavanško avto-

cesto gotova, z gradnjo predora pa bodo začeli eno leto po začetku gradnje na jugoslovanski strani. Sedaj pa k Podjuni: tu se je pokazalo, da so nekatere občine totalno zaspale razvoj. Najbolje se bo odrezala škocijanska občina. Haider pa je dejal v pogovoru z Našim tednikom, da hoče z zagotovljenimi 25 milijoni šilingov zgraditi hitro cesto skozi tinjsko polje, obnoviti most čez Dravo in most čez železnico (dvoipasno), hkrati pa bodo obvozili Velikovec na vzhodni strani, zgradili ob obstoječem mostu dodatni most in potegnili odvoz z avtoceste skozi Voglje.

To so se menda zmenili v Velikovcu na sestanku s podjunkskimi župani. Haider je izrecno poudaril, da se je za tako varianto zastavil tudi dobrolski župan Pfeiffer. Slučajno navzoči visoki uradnik deželne vlade, ki je ujel pogovor med zastopnikom našega lista in Haiderjem, pa je dejal: „Dva mostova, ki sta narazen dobrih 800 metrov, kdo pa bo to plačal?“

B. S.

Občina Dobrla vas proti Posojilnici?

Ali občina Dobrla vas celo na lastno škodo gospodari z imetjem občanov? To se sprašujejo v Dobrli vasi zaradi nerazumljivega sklepa preteklih občinskih sej. Proti glasovom El je občina zavrnila ponudbo domače Posojilnice, ki je po ustreznem razpisu nudila najugodnejše posojilo. Sklep večinskih frakcij je celo v protislovju s predpisi Splošnega občinskega reda, ki predpisuje občinskemu odboru in občini gospodarjenje po kriterijih varčnosti in štednosti, kar po domače pomeni, da mora najeti posojilo tam, kjer ga dobi po najnižjih obrestih.

Občina Dobrla vas je za izgradnjo gradbenega parka sklenila najem posojila v višini 2 milijonov šilingov. Da bi občinski možje zvedeli, kateri kreditni zavod nudi najugodnejše posojilo, so na vse poslali razpis in prejeli tudi odgovore. Nekateri občinski odborniki pa očitno niso mogli dojeti, da je Posojilnica Dobrla vas dala najugodnejšo ponudbo.

Do sedaj je namreč občina jemala posojila pri „Raiki“ Dobrla vas. Ker so nekateri občinski odborniki večinskih frakcij tudi v odboru nemškega kreditnega zavoda, pač očitno niso

mogli potrditi oferte Posojilnice Dobrla vas in so zato iskali izhod, ki so ga našli pri „Raiffeisen Leasing Gesellschaft“. Občinska odbornika EL sta seveda glasovala proti, kajti zadeva je postala kočljiva, ker se je pokazalo, da si niti občinski odborniki večinskih frakcij niso na jasnem, če je „Leasing“-posojilo ugodnejše ali pa bo konec koncev celo dražje kot pri slovenski Posojilnici v Dobrli vasi.

Soglasno je bil sklenjen dodatni proračun, ki znaša šil. 416.000 in bo z njim občina financirala nakup bagerja, nekaj tega denarja pa bo namenila kulturnim, športnim in drugim ustanovam. Zvišane so pristojbine za gradbeni park, odvoz smeti, vodo in najemnino za občinska pokopališča. Odbornika EL Marin Wastl in Andrej Sturm sta bila proti povišanju cene za vodo. Odbornik Wastl je dejal, da je občina občanom obljubila znižanje vodnega prispevka po dograditvi vodovoda. Sedaj pa je občinski odbor sklenil nasprotno in bo prispevek za vodno oskrbo s 1. 1. 1986 narasel od šil. 5.50 na šil. 6,0; od leta 1988 naprej se bo povišal celo na 6,50 šil.

Ob robu povedano

Na nekem avtomobilu s celovško registracijo je na notranji strani stekla bila nalepljena sledeča izjava: „Otto Scrinzi for president of USA (United States of Austria)“.

Povprašali smo lastnika avtomobila, gospoda W. M., kaj naj ta izjava pomeni. W. M., ki je tudi avtor tega reka meni, „da Scrinzi sicer lahko postane predsednik kakršnekoli afriške države, nikakor pa ne predsednik Avstrije. Že to je krepka stvar, da se oseba kot Scrinzi sploh poteguje za mesto zveznega predsednika!“

W. M. je podrobneje razložil tudi „United States of Austria“: „Iz člankov, ki jih Otto Scrinzi objavlja v Deutsche Nationalzeitung razberem, da bi rad imel razveljavljen „Anschlußverbot“. Avstrija bi vzela pod svoje okrilje NDR, ZRN in Južni Tiroi. Torej bi to bile Združene države Avstrije.“

Zgoraj navedeno izjavo, da

Scrinzi sicer lahko postane predsednik kakršnekoli afriške države pa W. M. utemeljuje s tem, da je Scrinzi že od leta 1979 predsednik Avstrijsko-Južnoafriškega Kluba.

Na vprašanje NT, kaj meni o sporu med Scrinzijem in kabinistom Heinzlom, pa je W. M. dejal: „Scrinzi tega ne zganja zato, ker bi se morda od Heinzla čutil zaljenega v svoji časti, ampak zato, ker tako pride v javnost. S tem zadovoljuje svoje stremenje po oblasti in uveljavitvi.“

To so misli, ki jih W. M. postavlja ob rob Scrinzijeve kandidaturi za zveznega predsednika. Scrinzi Slovencem še nikoli ni bil naklonjen. Že leta 1949 je bil prvi v deželnem zboru, ki se je lotil dvojezičnega šolstva. S tem se baha tudi volilni komite za dr. Scrinzija v listu „NATIONAL freiheitliches Gewissen“.

Vincenc Gotthardt

Občinska seja
na Bistrici:

Dežela naj odloča o nemškem imenu vasi

V sredo, 4. decembra, je bistriški občinski svet na svoji seji pretežno razglabljal o nemškem imenu vasi Psinja vas. Mar naj nosi vas dalje ime „Hundsorf“ ali pa naj jo uradno prekrstijo na „Untersinach“. Vsekakor zelo svojevrstna problematika, ki so jo letos sprožili nekateri domačini. „Pes“ v vaškem imenu da ni najboljša reklama za naselje, vrhu tega pa so spremembe možne. Slovensko ime za vas nikoli ni bilo sporno, saj vas leži pod Sinami. Ko so svojčas dajali nemško ime vasi, so se prevajalci očitno precej zmotili: iz Psinje vasi so naredili Pasjo vas. Druga razlaga je sledeča: humperška graščina je v Psinji vasi imela svoje pse „shranjene“ in odtod je pes ostal kar celo v vaškem imenu.

Kaj šele bi se v Psinji vasi (pardon „Pasji“ vasi) zgodilo, če bi pes prišel celo v njen grb?

Po daljši razlagi dr. Feiniga, občinskega odbornika

VS Bistrica in strokovnjaka za ledinska in vaška imena, je občina ubrala salomonsko in edino možno pot: vso zadevo prekrščevanja od ali na psa je predala pri-

stojni deželni vladi. Pristojnih ustanov v Celovcu pa pes v nemškem imenu vasi ne moti preveč.

Soglasno je bil sprejet dodatni proračun.

Škofiče — občinska seja

Občinski svet je sprva obravnaval 16 prošenj za prenamembno zemljišč, od katerih je bilo 12 odobrenih, 4 pa odklonjene.

V dograjenem A-traktu občinske stanovanjske hiše „Neue Heimat“ so oddal stanovanj. Za stanovanje je zaprosilo 14 oseb, vendar je samo 10 stanovanj na razpolago. Stanovanja bodo dobili: Brabant Anton, Škofiče; Gröblacher Hans, Škofiče; Happe Rudolf,

Podjerberk; Käfer Albine, Paprače; Lauhsegger Johann in Anna, Škofiče; Sprachowitz Manuela, Ravne; Supan Walter in Liselotte, Škofiče; Thaler Manfred, Škofiče; Fleiß Annemarie, Škofiče.

Za financiranje gasilskega doma v Holbičah je občinski svet soglasno odobril vsoto 1.700.000,— šilingov. Redni dodatni proračun za leto 1985 se bo povišal za 1.452.000,— šilin-

gov, in je bil prav tako soglasno sprejet.

Nadalje so potrdili izvolitev občinskega gasilskega poveljnika, ta je Andreas Anderwald.

Iz poročila kontrolnega odbora je razvidno, da so občinske finance izenačene. Vendar je poročevalec nakazal na vrsto nedostatkov občinskega gospodarjenja. Omenil je, da se podpora športa izvršuje v takem obsegu, ki je v primerjavi podpore drugih društev, le nekoliko previsoka.

Kljub temu, da se je agrarna produkcija v zadnjih 25. letih podvojila, se nad 500 milijonov ljudi ne more najesti do sitedga. Če pa bi se hoteli v letu 2000 do sitedga najesti vsi ljudje na tem svetu, se mora agrarna produkcija zvišati za 60% — tako so vsaj napovedali znanstveniki.

Medtem, ko ste prebrali ta odstavek je zopet umrlo 30 otrok od lakote. Na našem globusu umrje namreč vsako minuto, in to 24 ur na dan 30 otrok, ker se ne morejo najesti do sitedga.

Vemo, da kmetje na tem svetu producirajo toliko živil, da bi nobenemu človeku ne bilo treba gladovati. Kako potem pride do tega da pol milijarde ljudi nima toliko hrane, da bi se nasitili?

Eden izmed glavnih vzrokov je napačen razvoj kmetijstva v deželah tretjega sveta. Tam, kjer kmetom ne uspe, oziroma ne more uspeti, da oskrbujejo svojo deželo z živili, muči prebivalstvo lakota. Seveda imajo v nekaterih državah kmetje večkrat slabo letino zaradi suše ali drugih naravnih katastrof, vendar včasih ni bilo tako da bi bila v nekaterih regijah lakota stalen gost, kot je to npr. danes.

Kjer so kmetje včasih pridelovali prehrano za svoje prebivalstvo, danes mnogokrat pridelujejo produkte za eksport.

Tam, kjer so včasih bila polja z rižem, sadjem, žitom in zelenjavo, tam so nastale plantaže bombaža, soje, kave, lešnikov. To vse pa zaradi tega, ker so naše bogate industrijs-

PIŠE HEIDI STINGLER

Beseda
kmetu

ke države vbile državam v razvoju v glavo, naj kupujejo tovarne in industrializirajo kolikor je le možno. Zato pa so potrebovali dohodke iz eksporta in so za to žrtvovali prehrano lastnega prebivalstva.

Zelena revolucija, to se pravi

dobi od tega kmet približno 40 grošev. Tako je vrsta majhnih kmetov prodala svojo zemljo in so šli delat na plantaže. In zopet je bilo za domače prebivalstvo manj živil na razpolago. V nekaterih deželah, kot npr. v Indoneziji ali na Filipinih

Agrarna politika med
nadprodukcijo in lakoto

racionalizacija kmetijstva se je uveljavila tudi v tretjem svetu. Tudi tam so kmetje začeli z stroji in umetnimi gnojili, da bi producirali čimveč. Toda profitirali so le veliki kmetje, ki so imeli plantaže, mali kmetje pa so nastradali, ker niso več bili konkurenčni. Cene za kmetijske produkte so bile tako nizke, da se ni več splačalo producirati še dalje.

Hočem prikazati le dva primera, da si o tem lahko sami napravite sliko: če kupite v trgovini 1 kilo banan za šil. 10,— potem dobi kmet za to le 20 do 30 grošev. Ali, če kupite čokolado za šil. 10,— potem

kmetje niti niso mogli prodati svoje zemlje, ampak so jih veliki koncerni enostavno razlastili.

Če pomislimo, da je v tretjem svetu okrog 167 milijonov gospodinjstev na podeželju, ki nimajo lastne zemlje, potem si moramo predstavljati, do kakšnih problemov tam mora priti.

Zaradi velikih plantaž pa je prišlo tudi še do nešteto drugih katastrof.

V monokulturah so se lahko hitro razmnožili škodljivci. Neobzirno sekanje tropskega gozda pa je imelo za posledico, da so se razširile puščave.

To se pravi, da že leta traja-

joča lakota v širokih delih Afrike ni rezultat slučajne večletne suše. Sušo so zakrivili ljudje sami.

Tipičen primer za napačen razvoj od kmetijstva na industrializacijo je tudi Etiopija: v deželi, kjer so se stroški za produkcijo orožja v desetih letih zvišali od 2,5 na 10 milijard šilingov, umrje dnevno nekaj sto ljudi.

Strokovnjaki Združenih narodov računajo, da je v zadnjih 9 mesecih umrlo v Etiopiji okrog 300.000 ljudi zaradi lakote.

Ko smo v bogatih industrializiranih državah spoznali stisko teh narodov, smo poslali živila. S tem pa se je zopet poslabšal položaj majhnih kmetov — zaradi živil, ki so jih dobili ljudje zastoj, so bili kmetje primorani dati svoje pridelke za še nižjo ceno. Posledica tega je bila, da je zopet prenehala vrsta malih kmetov z obratovanjem in da so šli delat na plantaže.

Brezupno pa to nesrečno kroženje MANJ KMETOV — MANJ HRANE — VEČ LAKOTE noče vzeti konca. Konec temu razvoju more napraviti le kmetijstvo. Geslo mora biti: Pomoč k samopomoči. Namesto, da bi pomagali graditi tovarne in hotele, naj bi z denarjem, ki je predviden za razvoj v tretjem svetu gradili vodnjake in naučili kmete, kako bi lahko najboljšo obratovali.

Ali ne bi bilo bolj človeško investirati milijarde šilingov, ki sicer gredo za oboroževanje, v tretji svet, da bi tam oborožili lačne za življenje?!

KSOO podeli častno članstvo dr. Luki Sienčniku

in Janezu Korenjaku

V petek 13. decembra je Klub slovenskih občinskih odbornikov (KSOO) na slavnostni seji v gostišču Juena podelil častno članstvo dvema zaslužnima odbornikoma, živinozdravniku dr. Luki Sienčniku iz Dobrle vasi in podžupanu Janezu Korenjaku iz Šmarjete v Rožu. Oba slavljence sta bila soustanovitelja Kluba in sta opravila pionirsko delo v občinski politiki, na kulturnem in združnem področju.

Dr. Luka Sienčnik s soprogo. KSOO se je zahvalil dolgoletnemu občinskemu odborniku in soustanovitelju kluba.

Janez Korenjak (na sliki s soprogo) je bil pravtako soustanovitelj KSOO. Za velike zasluge v občinskem delu mu je KSOO podelila častno članstvo.

Vse navzoče, posebno še častne goste — predsednika Narodnega sveta dr. Matevža Grilca, dvor. svet. dr. Pavleta Apovnika, podpredsednika ZSO, ravnatelja Franca Kukovica, predsednika nadzornega odbora KSOO mag. Filipa Warascha, tajnika NSKS Franca Wedeniga je pozdravil predsednik KSOO, mestni svetnik Fric Kumer. Poseben pozdrav pa je seveda veljal obema slavljencema in njuni-ma ženama.

„Zbrali smo se, da se na dostojen način oddolžimo dvema zaslužnima odbornikoma, ki sta dolga leta delovala kot občinska odbornika, kulturnika in združni-ka,“ je dejal predsednik KSOO Fric Kumer. Oba slavljence sta bila soustanovitelja KSOO, ki se je dobro obnesel in čigar delo napreduje. Kumer je poudaril, da ga veseli, ker se je v delo Kluba vključila tudi ZSO.

Podžupan Janez Hudl je kot gostitelj izrazil svoje veselje, da si je Klub izbral Globasnico za to praznovanje. Oba odlikovanca sta daleč presešla meje svojih občin, tako v kulturnih kot v združnih ustanovah. Mnogokrat sta orala ledino, danes pa bomo potrdili njune zasluge, je poudaril Janez Hudl.

Predsednik nadzornega odbora KSOO mag. Filip Warasch je nato podal kratek življenjepis obeh odlikovancev.

Soustanovitelj Kluba slovenskih občinskih odbornikov dr. Luka Sienčnik se je rodil 22. oktobra 1904 v Mokriyah. Ljudsko šolo je obiskoval in končal v Dobrli vasi, humanistično gimnazijo pa v Celovcu. Leta 1919 se je skupaj z drugimi slovenskimi dijaki preselil na gimnazijo v Kranj, od koder so ga vsi spet vrnilli leta 1921 v Celovec. Ker je postalo za dr. Sienčnika ozračje v Celovcu vedno bolj nezno, se je leta 1922 preselil v Ljubljano, kjer je maturiral leta 1925. Še isto leto se je vpisal na visoko veterinarsko šolo na Dunaju, kjer je leta 1930 promoviral. Po končanem študiju se je nastanil v Dobrli vasi kot živinozdravnik in se spoprijel s težko nalogo, čim bolj pomagati domačini ... kmetu.

V domačem kraju se je dr. Sienčnik takoj vključil v prosvetno delo in je kmalu prevzel vodstvo SPD Srce. Že tedaj je videl, kako nujno je sodelovanje z domačimi slovenskimi občinskimi odborniki, zato jih je podpiral in prišel prav zaradi tega navzkriž z nasprotniki Slovencev.

V času Hitlerjeve strahovlade pa je dr. Sienčnik pretrpel kot drugi rodoljubi zapor, vojaščino, konfinacijo in se je pridružil leta 1944 aktivnim borcem proti nacizmu, partizanom.

Leta 1945 se je vrnil v domačo Dobro vas, spet priprijel za delo kot živinozdravnik, poleg tega pa je bil aktiven v Slovenskem prosvetnem društvu „Srce“ kot njegov predsednik, v domači Posojil-

nici in pa v občini kot slovenski občinski odbornik. Dr. Luka Sienčnik je bil občinski odbornik v letih 1954 do 1964 in od 1970 do 1976, torej celih 16 let.

Odločilna zasluga pa gre dr. Sienčniku prav posebej tudi za ustanovitev Kluba slovenskih občinskih odbornikov leta 1973, kajti zavedal se je, da je potrebna učinkovita povezava vseh slovenskih občinskih odbornikov, izvoljenih na samostojnih listah.

Občni zbor Kluba je prav zaradi tega junija letos sklenil podeliti dr. Sienčniku častno članstvo.

Posebna zahvala pa velja za podporo tudi ženi dr. Sienčnika, ki ga je v njegovem delu za narod podpirala že celih 54 let.

Klub slovenskih občinskih odbornikov je na zadnjem občnem zboru sklenil podeliti častno članstvo tudi svojemu bivšemu članu, slov. obč. odborniku in podžupanu občine Šmarjeta v Rožu, Janezu KORENJAKU.

Janez Korenjak se je rodil 20. junija 1913 pri pd. Hutlnu v Dobrovi. Že v mladosti se je začel ukvarjati s čebelarstvom, strast, ki mu

je ostala do današnjih dni. Domačini so mu tudi že kmalu zaupali mesto predsednika v krajevnem čebelarstem društvu.

Zavednega Slovenca in narodnjaka je seveda hudo pretresla Hitlerjeva strahovlada, moral je, kot številni drugi sonarodnjaki, v vojsko.

Leta 1950 se je naš častni član poročil z gospo Kristino pd. Jančevevo, ki mu stoji vsa leta odtlej ob strani, mu pomaga nositi bremena v vseh funkcijah, ki jih je izpolnjeval. Kot čebelarju so mu bile pridne čebele vsekakor tudi vzgled, ko je postal kmalu po vojni poslovodja posojilnice v Šmarjeti v Rožu in je v tej funkciji začel delovati v posojilnici, so mu bili na razpolago najeti prostori v občinski hiši; uspelo mu je kupiti novo stavbo in s tem povečati tudi ugled domače bančne ustanove.

V Šmarjeti v Rožu na žalost od konca 1. svetovne vojne naprej ni več prosvetnega društva, zato se je narodnostno delo osredotočilo na posojilnico in na volilne nastope v občini. Janez Korenjak je nosil breme slovenskega občinskega odbornika celih 17 let, od leta 1968 do 1985. Vztrajno delo za občane, njegova razgledanost in priljubljenost pa so prav gotovo bile tudi povod dejstvu, da je bil leta 1981 izvoljen za podžupana domače občine.

Občinski zbor odlikuje v osebi Janeza Korenjaka moža, ki mu je bila v vseh letih aktivnega delovanja narodna zavest na prvem mestu, ki ni iskal lastne slave, marveč je vedno vprašal, ali njegova odločitev koristi skupnosti.

Za tem je spregovoril predsednik NSKS dr. Matevž Grilc. Dejal je, da je delo Kluba važno in zato vidi v KSOO najpomembnejšo slovensko organizacijo. Slavljence, ki nista nikdar klonila, sta nam vsem vzgled. Vzglede pa naj bi nam bila tudi v tem, da sta še v starejših letih delala za našo narodno skupnost. Za to odlikovanje je Klub izbral prava dva človeka, je zaključil dr. Matevž Grilc.

Podpredsednik ZSO, ravnatelj Franc Kukovica je uvodoma še posebej pozdravil slavljencevi ženi, ki sta vedno stali svojima možema zvesto ob strani. Želja po skupni poti je bila pri obeh odlikovancih posebej močna. Delala sta za narodno skupnost, zato sta mlajšim vzor.

Nato sta spregovorila še slavljence in povedala marsikaj zanimivega iz njunega bogatega življenja.

Predsednik KSOO Fric Kumer pa jima je izročil listini častnega članstva Kluba in se jima zahvalil za vse nesebično delo.

Slovesnost je oplešal moški pevski zbor „Franc Leder-Lesičjak“ iz Štebna (vodi Janez Petjak), ki je za začetek, med posameznimi govori in posebej še za zaključek dovršeno zapel slavju primerne pesmi.

Dekan Kristo Srienc 75-letnik

V ponedeljek, 23. decembra, slavi šmihelski župnik in pliberški dekan Kristo Srienc svojo 75-letnico. Zibelka je dekanu Sriencu stekla v Podvasi v suški fari in po letih ljudske šole so nadarjenega poba namenili v šole. Na državni gimnaziji v Celovcu je napravil maturo, nato pa je vstopil v celovško bogoslovje. Zavednega in globoko vernega bogoslovca je motilo protislovensko vzdušje v bogoslovju, zato je študij nadaljeval v Innsbrucku pri jezuitih. Tu je prosto zadihal, kajti internacionalna družba v Canisianumu je bila pravo nasprotje koroškemu mračnjastvu. Dekan Srienc je po novi maši bil kaplan v Pliberku, kjer se je krepko postavil po robu vpoklicu v nemško vojsko, kot šentlipškega dušnega pastirja ga je gestapo zaprl in ga vrgel v ječo v Železni Kapli, do-

življal je svoj osebni veliki petek 1941.

Potem, ko je bil izpuščen iz ječe, ga je nacistični režim pregnal iz Južne Koroške in vse do konca vojne pa še naprej je dekan Srienc bil duhovnik v Malti. Od tam je po raznih kanalih navezal stike s svojimi ljudmi na južnem Koroškem in po močeh je podpiral tudi slo po svobodi.

Po raznih homatijah se je spet mogel vrniti na faro v Št. Lipš. Po smrti župnika Piceja je postal šmihelski župnik in tudi pliberški dekan.

Kadar mu je dopuščalo delo, je sedel in segel po peresu: številni članki v Našem tedniku in povest „Pastir Cyril“ so zgovorne priče vsestranske dejavnosti slavljence. Ves predan dušnemu pastirstvu, pa je dekan Srienc našel še čas za gospodarjenje in za „tajno“ ljubezen — za lov.

Dekanu Sriencu, duhovniški osebnosti velikega ugleda, ki se je vselej in povsod zavzemal za pravice svojega naroda in to dokazal tudi z dejanji, želimo obilo božjega blagoslova pri delu v fari in dekaniji ter da bi čil in zdrav in nasmejan še dolgo bil za pastirja svojih faranov. Uredništvo Našega tednika mu kliče še na mnoga leta in se mu zahvaljuje za sodelovanje, za spodbude in tudi za vselej stvarno in umestno kritiko. Ad multos annos!

Pred kratkim je bila v poslovnih prostorih bilčovske Posojilnice otvorjena razstava Alojza Berleca. V Bilčovsu razstavlja umetnik imenitne pokrajinske slike iz svoje ožje domovine (Kamnik) na olju. Priporočamo, da si ogledate znamenito razstavo, ki je odprta v poslovnem času Posojilnice še do 31. decembra 1985.

Leše: Slovo od Zdravka Gabriela

Bridko je, če umre dober znanec, zgleden oče, vnet narodnjak, pošten človek. Tem bridkejše je, če umre nepričakovano. Nepričakovano nas je zapustil v četrtek, 21. novembra 1985, Zdravko Gabriel, gostilničar v Lešah pri Šentjakobu v Rožu v 60. letu zemeljskega potovanja. Sicer je zadnje čase bolehal, iskal je zdravja v celovški bolnici, a zdelo se je, da se je le spet toliko popravil, da bo mogel spet med svoje na ljubljeni dom.

Med drugo svetovno vojno, ko so nacisti uresničevali svoj cilj, da bi nam vsem vzeli dom in da bi

Slovence izbrisali iz žive zgodovine, se je Zdravko Gabriel pridružil upornikom. Leta 1944 je odšel v partizane.

Na zadnji zemeljski poti v soboto, 23. novembra, ga je pospremila ogromna množica, med njimi celo letoviščarji iz severne Nemčije in Belgije. Poslovili so se tudi prijatelji iz partizanskih let in planinci.

Svete obrede je opravil šentjakovski župnik Andrej Karicelj, v slovo je zapel zbor „Rož“.

Naj rajni Zdravko počiva v miru. Ženi, otrokom in drugim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Informativni center avstrijskih narodnosti razpisuje delovno mesto tajnice

Pogoji: ustrezná izobrazba ter obvladanje strojepisja (obvladanje stenografije zaželeno). Obvladanje slovenščine in hrvaščine zaželeno, ni pa predpogoj.

Nastop službe: 2. januarja 1986, oz. po dogovoru. Plača po dogovoru.

Prednost imajo kandidatke z ustrežno prakso, in ki so že aktivno vključene v delo manjšinskih organizacij in ustanov.

Interesentke naj vložijo pismene prošnje na naslov: Informationszentrum der österreichischen Volksgruppen, Teinfaltstraße 4, 1010 Dunaj/Wien

ČESTITAMO

Svoj 80. rojstni dan je praznoval 8. decembra na Lipi pri Vrbi Volti Tomažej. Lipski farani mu želimo obilo zdravja in dobrega glasu pri liturgiji. Naj bi še živel mnogo let in prepeval v božjo čast.

Občinskemu odborniku v Dobrli vasi Martinu Wastlu in njegovi ženi Jožici se je te dni rodila hčerkica, ki jo bosta krstila na ime Jožica. Naš tednik in KSOO iskreno čestitata.

Neža Dlopst, pd. Šimanova mama v Podgori je praznovala svoj 95. rojstni dan. Iskreno čestitamo in ji želimo vse najboljše, predvsem zdravja in zadovoljstva.

Na Žihpoljah je praznoval svoj 70. življenjski jubilej Jurij Demšar. Iskrene čestitke.

Ana Kofler, pd. Mlinarčeva mama v Šmiklavžu ob Dravi je praznovala svoj 57. rojstni dan. Čestitamo.

Abrahama je pred kratkim srečal gospod Janez Pajančič na Rudi. Vse najboljše.

Kristina Kežar, pd. Lekševa mama v Horcah je praznovala svoj 81. rojstni dan. Iskreno ji čestitamo in želimo vse najboljše.

Prodám dvostanovanjsko hišo s centralno kurjavo na južnem Koroškem (v bližini Pece). Interesenti naj se javijo pod šifro „UGODNO“ na upravo Našega tednika, 9020 Viktringer Ring 26.

Adventno srečanje družin v Tinjah

Na tretjo adventno nedeljo je bilo v Domu v Tinjah adventno srečanje družin. Katoliški delovni odbor, ki prireja podobna srečanja še za žene in mladino, je letos prvič priredil tudi srečanje za družine. Popoldan se je začel s predavanjem profesorja teološke fakultete v Mariboru, dr. Vinka Potočnika, ki je govoril na temo „Ugani, kaj želim!“.

Prava tema za advent, saj je bilo govora o dorečenih in nedorečenih pričakovanjih in željah. Po kratkem besednem bogoslužju pa je sledil drugi višek po-

poldneva — igra „Maks Žvižgač“, s katero so se udeležencem srečanja predstavili mladi Selani. Veliko je bilo smeha in aplavza.

Ta se je nadaljeval tudi še pri zadnji točki sporeda — družabnosti v obednici. Tam sta s pevskim nastopom poskrbeli za dobro voljo družini Moschitz iz Št. Janža in družina Lipuš iz Strpne vasi. Otroci pa so pokazali ročna dela za božič, ki so jih naredili, medtem ko so mamice in očetje poslušali predavanje.

-leč-

Adventno petje v Borovljah je bilo skupno

V nedeljo, 15. decembra je bilo v Borovljah adventno petje. Prvič so ga skupno oblikovali zbori in skupine, ki delujejo tudi pri liturgiji oz. v okviru cerkve: slovenski mladinski zbor, ki ga vodi Lidija Oraže in slovenski cerkveni zbor, ki ga vodita Roman Verdel in organist Roland Popatnig, nadalje otroška skupina, ki jo vodi gospa Giesmann, mladinska skupina, vodi Herman Kelih in nemški cerkveni zbor, vodi Machač. Instrumentalna spremljava,

predvsem violine in flauti (Roman in Marijan Verdel) ter orgle (Roland Popatnig), je popestrila petje zborov in skupin.

Skupno so vsi nastopajoči zapeli dve pesmi: „Zdrava Marija“ — trojezično (slovensko, nemško in latinsko) ter latinsko „Transemus usque Betlehem“.

Adventno petje v borovljski cerkvi je privabilo veliko poslušalcev, ki so skupno petje vseh omenjenih skupin zelo pozdravili

Adventno srečanje v Pliberku

Katoliška mladina v Pliberku je tretjo adventno nedeljo priredila v farni dvorani adventno srečanje, ki je zelo dobro uspelo. V polni dvorani so se predstavili obiskovalcem „Suški oktet“, otroci iz Vogrč,

„Mlada Podjuna“, pliberški skavti, KM Pliberk in „Globaški puèbi“.

Sonja in Niki Kert pa sta predvajala recital „Ugasni luč“, ki je bil zelo primeren mirnemu adventnemu predbožičnemu času.

Dr. Miran Zwitter
ODVETNIK

A-9020 CELOVEC, KARFREITSTRASSE 3/I
TELEFON (0 42 22) 50 5 40

„Pokaži kaj znaš“ v Bilčovsu

Preteklo nedeljo, 15. decembra 1985 se je pri Miklavžu v Bilčovsu pomerila kotmirška in bilčovska mladina pod geslom „Pokaži kaj znaš“. Sicer je najprej zgedalo, da bo zmagala bilčovska skupina, a se je Kotmirčanom le posrečilo, da so rezultat izenačili.

Najprej so se pomerili najmlajši, ki so morali prevajati nemške besede v slovenščino in spoznati še šum; druga skupina pa je morala spoznati pesem.

Da pa naša mladina ni le umsko ampak tudi telesno

izurjena, so otroci dokazali pri tekmi s čevlji.

Tretja skupina je dobila že kar težka vprašanja. Marsikdo iz publike ne bi vedel tako točno kot otroci zgodovino koroških Slovencev in pa tudi odgovore na vprašanja iz literature. Mladi so še spoznavali poklice, nato pa so se še lotili luščenja orehov. Toto — pri kateri točki bo zmagal Bilčovs in kdaj Kotmara vas — je zadel Kotmirčan Marak. Odlično uspeli spored je povezoval Stefi Schellander.

Jubilejni koncert UPZ „Emil Adamič“

Z jubilejnim koncertom v Orfovem gledališču je pretekli petek učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ iz Slovenije zaključil jubilejno leto 60-letnega pevskega delovanja. V tem okviru je zbor nastopil tudi v Gorici in Trstu, številnih krajih Slovenije in v Makedoniji. V Celovcu ga je privabila SPZ. Ljubitelji slovenske pesmi iz Celovca in okolice, med njimi tudi tajnik KKZ Nužej Tolmajer, so prišli na koncert.

UPZ „Emil Adamič“ je znan daleč preko meja Slovenije. S svojim delovanjem je začel leta 1921 na Tržaškem. Od leta 1929 do 1941 je nadaljeval svojo dejavnost v Ljubljani, ki jo je med vojno ukinil. Na pobudo sindikatov je bil leta 1952 ponovno ustanovljen.

Izredno uspešna so bila leta delovanja UPZ „Emil Adamič“, ki predstavlja vidno in strokovno ugledno učiteljsko pevsko društvo, v katerem so vključeni glasbeni pedagogi iz številnih krajev Slovenije. Vsa leta

so zbor vodili priznani pevo vodje, za zbor so komponirali skladatelji starejše in mlajše generacije. Tako je zbor postal glasbena šola za izobraževanje pevovodij. Člani zbora vodijo blizu 100 glasbenih skupin po vsej Sloveniji. V jubilejnem letu šteje zbor 63 pevk in pevcev.

V pozdrav gostom iz Slovenije so zapeli Radiški fantje pod vodstvom Nužija Lampichlerja, v imenu SPZ je spregovoril predsednik Tomi Ogris. Pri nastopu v Celovcu je UPZ „Emil Adamič“ pokazal visoko raven pevske kulture, ki jo goji že 60 let, kar je dolga doba za pevski zbor. Spored je bil razdeljen na dva dela: v prvem so bile v ospredju umetne pesmi, med njimi tudi angleška „Epitaph for Moonlight“, s katero so pevci nedvomno dokazali, kaj so dejansko zmožni, drugi del je bil namenjen slovenski in jugoslovanski pesmi. Spored je povezoval Franc Kene.

Miha Pasterk

Spet se je izteklo leto, točno tisočdevetstoinpetinosemdeseto, ki se od svojih predhodnic ni dostikrat razlikovalo in svet se je vrtel tako lepo po starem. Bilo je leto veselja in žalosti, leto mirovnih pogovorov in prizorišče krvavih vojn, mogočnih političnih govorov in prav takih škandalov. Ni treba omenjati perečega vprašanja lakote v svetu in vesplošno onesnaževanje naše življenjske okolice. Ob vsem tem omenjenem ozadju se razposaja med nami nezadovoljstvo in širi se želja po novih poteh uresničevanja človeškega življenja. Bilo je leto pričakovane krize, ki jo bomo po mnenju odgovornih osebnosti prebrodili edinole z notnim prepričanjem in zupanjem v obstoječi sestavi naše družbe, kjer si bomo morali seveda v prid preobljiti svoj pas na hlačkah nekoliko pritegniti.

Leto proslave

Kakor vsako leto, tudi 1985 ni manjkalo proslav vseh vrst, pri čemer sta izstopali letnici '45 in '55, v prvem primeru spomin na zmago nad krvoločnim režimom nacionalnega socializma, ki je hotel izbrisati tudi našo narodno skupnost,

kleti Mohorjeve družbe in kuje-mo načrte in si delamo preglavice k raznim temam. Predstavljamo si, kaj bi odgovorili, če bi nas, to smo **Rezka, Gabi, Lidija, Kristjana, Bojan, Mihi, Romana, Tomi in Pavli** vprašali, kako mislimo o letu mladine? Ali je sploh kaj prineslo?

narave. Taka obremenitev otežkoča in duši prostovoljno pripravljenost k dodatnemu udejstvovanju v tako že zelo prikrajšanem prostem času. Tak položaj je tudi vzrok dejstvu, da je v razmerju zelo majhna skupnica delovnih mladincev primorana opravljati toliko več poslov v nadomestilo pre-

Tudi naš Čičej želi vsem mladim veselo novo leto!

Kreativni teden v klubu KDZ je pritegnil mnogo mladih ustvarjalcev!

Srečno novo leto — cel ko si želimo!

Kaj pravi mladina o letu mladine?

ker pač Slovenci nismo ustrezali sliki čiste rase nemškega nadčloveka, in v drugem primeru tridesete obletnice podpisa avstrijske državne pogodbe (ADP), kjer so v členu 7 zapisane vse pravice, ki so potrebne za obstoj in razvoj hrvaške in slovenske narodne skupnosti v Avstriji. Žalostno spričevalo za javne oblasti republike Avstrije, kako s postopnim krčenjem zajamčenih in deloma že priborjenih pravic, hočejo rešiti manjšinsko vprašanje, ki jih žuli od kar se moremo spominjati, in ga nameravajo nasilno odstraniti kakor škodljiv privesek na svojem telesu.

Vse to vidimo in čutimo tudi mi mladi, ker želimo spoznati svet okoli sebe, saj bomo v bodočnosti prevzeli odgovornost, ko nam bo na skrbi razvoj in usoda našega življenjskega prostora zopet do naslednika v bodoči mladi generaciji. Prav ob koncu leta 1985, ki so ga mednarodni gremiji tako primerno proglasili za Leto Mladine, hočemo izraziti svoje težnje, želje in pomisleke k osebnim in splošnim vprašanjem.

Je leto mladine ustrezalo predstavam mladih

Sedimo skupina aktivnih članov Koroške dijaške zveze v našem zbirališču pod cesto, se pravi v klubskih prostorih v

Bojan meni, da je vse skupaj bilo **atrapa za politično govoričenje** z velikimi obljubami, ki jih pa ne vidimo nikjer uresničene. Imel je občutek, da iz te priložnosti ni bilo storjeno prav nič, niti zavedali se nismo njenega obstoja. V tem sklopu je kritično pripomnila **Lidija**, kako važna je v takih primerih **aktivna samopomoč** mladine. Premalo je obžalovati pusto situacijo, da se s strani javnih oblasti na mladinskem sektorju vse premalo dogaja (prav tako sliko je jasno pokazala mladinska radijska oddaja **3-Koroška**, ko so povpraševali mladince križemkrajem po Čelovcu in so bili odgovori večinoma resignativni in negativni). Treba se je otresti „**bolezni lenobe**“, in izrabiti ponudbe, ki so prisotne, če pomislimo na organizirane skupine npr. razne mladinske zveze s svojimi programi, alternativne ustanove kot dvojezična gostilna Pri Joklnu, UNI-club ali posamezne prireditve kot je to **Kontaktna skupna iniciativa dijakov** slovenske in nemških srednjih šol, akcije v zvezi z mirovnim gibanjem in varstvom okolja in tako naprej. Vse to uspešno deluje — odvisno je le od vsakega posameznika koliko je motiviran za aktivno sodelovanje.

Kristjana si razlaga pasivno odsotnost večine mladih v prenatrpanem dnevnem redu posameznika. Ni dosti prostega časa, vse preveč je natrpan z obveznostmi predvsem šolske

težnemu številu pasivnih. Okvirno ugotavlja, da je seveda izredno težko organizirati dosti zanimivih vsebin za večino dezinteresirano mladino. K tem izjavam **Pavli** pristavi važnost samopomoči. To pomeni, da v primeru leta mladine, **proglasitev sama ne bo prinesla nič**. Tudi bogve kakšnih daril s strani javnosti ne bomo mogli pričakovati. Od nas samih bo odvisno, koliko bomo izrabili tako priložnost in npr. to proglasitev vzeli kot primerno priložnost **močneje opozarjati na interese nas mladih** z zahtevo, da **mora veljati princip leta mladine** preko obletnice ne-

Načelo klubskega življenja je sprostitve ob duhovitih igrah!

prestano, to pomeni **vsak dan**. Ta možnost nam je v preteklo-sti resda splavala po vodi, ker smo pač bili nekoliko preveč pridni in smo vse premalo zahtevali in opozarjali. Jasno je, da moramo v bodoče skrbeti za **široko paleto zanimivih dejavnosti**, jih kar se le da kritično presojati, ker jih bomo tako lahko tudi z odločnim nastopanjem zagovarjali in ustrezno uveljavili. Vse to pa predpostavlja **dobro organizirano strukturo**, ki je predpogo- za učinkovito delovanje. Interesne skupine morajo združevati čimveč mladih sovrstnikov, ki jih moramo motivirati k

razmišljanju o raznovrstnih možnostih udejstvovanja v njihovem prostem času.

Iz svojih izkušenj v političnem odseku pravi **Rezka**, da prav tako čuti stisko časa. Neobhodno **potrebna je osebna žrtev**, ki jo je treba vložiti za vestno izpolnjevanje takega dela, ker je na razpolago mnogo zanimivih tem, ki jih je potrebno obravnavati. Zelo **važna je primerna motivacija posameznika**, da bo v stanju črpati iz svojih kreativnih zmogljivosti. Pravi, da naša starejša generacija nam mladim očitava neinformiranost na raznih področjih, tako tudi na političnem. Prav zaradi tega se ji zdi tako **sodelovanje v okviru političnega odseka** še posebej pomembno, kot **učinkovit protikrep** takim trditvam.

Romani ugajajo številne ponudbe na umetniškem področju, kot sta to gledališki skupni lutke in oder mladje in pa filmski in fotografski krožek. Ima v tem okviru priložnost, da s svojo domišljijo doprinaša k skupnemu cilju gledaliških ali filmskih ustvarjalcev, namreč na poseben način odjemalcu približevati zanimive vsebine.

Mihi je prepričan, da je nujno potrebno gojiti razne smeri medsebojnega obveščanja, prav posebno važno pa je za nas Slovence zelo novo področje filma kot umetnost in pa kot javno občilo, ki se ga moramo prilastiti in se v njem vaditi.

Poleg raznih načinov samopomoči, kar pomeni, da si na nam zanimivih področjih **drug drugemu pomagamo** (šolske stvari — matematika, latinščina, civilna služba, študijske informacije, situacija zaposlovanja itd.) so za zdravo delovanje in rast organizacije po mnenju **Gabi** **važne stalne akcije**, ki naj opozarjajo na nedostatke, zapostavljanje skupin, krivico v naši družbi, pri čemer se ob takih priložnostih izkaže tudi potreba po **združevanju vseh dobronamernih organizacij in skupin tu in onstran meje**.

Pavli pripomni, da je treba vsa ta **hotenja zbirati in tudi posredovati čim večjemu krogu** v okviru npr. lastnega časopisa. Izrabiti pa moramo tudi vsa javna občila od radijske postaje do časopisja. Kaj pa si za leto 1986 najbolj želimo?

Mnogo uspeha — po možnosti enico v matematiki — več pozornosti mnenju mladih, podporo iniciativnim skupinam (mirovnim, za varstvo okolja, duhovnim, umetniškim, političnim itd.) ki s svojo aktivnostjo bogatijo kulturni, politični in socialni vsakdan. Razširitev naše organizacije med dijaki in na podeželju, kjer moramo po vzgledu KDZ Blato ustanoviti čimveč centrov za združevanje predvsem naše slovenske mladine.

V tem smislu mnogo uspeha in potrebne volje za vztrajno delovanje za interese nas mladih.

• Borovlje

SILVESTROVANJE

Prireditelj: SPD iz Borovelj, Slov. Plajberka, Št. Janža in Sel/Kota

Čas: 31. decembra 1985, ob 20. uri

Kraj: občinska hiša Borovlje

Igra: ansambel „PLANINSKI SEKSTET“

Z NAŠIM TEDNIKOM V NOVO LETO

Silvestrovanje na Malem Lošinju

od nedelje, 29. decembra 1985
do srede, 1. januarja 1986

Vabimo vse prijatelje in ljubitelje silvestrovanja,

da se poslužite te izredno ugodne ponudbe:

Prevoz, prenočitev v hotelu kategorije B

s tremi polnimi penzion, uporaba hotelskega bazena in savne

turistična agencija
CARTRANS

tel.: 0 42 22 / 51 28 80

Šil. 1580,—

silvestrski menu
vključno zabava (obligat)

Šil. 560,—

nt
naš tednik

tel.: 0 42 22 / 51 25 28

Pester knjižni dar Družbe sv. Mohorja

Knjižna darova Mohorjeve družbe in Slovenske prosvetne zveze za leto 1986 sta že na trgu. Bralcem in ljubiteljem slovenskega čtiva so na razpolago zanimive knjige: koledarji, romana, pesniške zbirke in pratika, pač zelo široka ponudba slovenskega branja.

Mohorjev knjižni dar

Knjižni dar Mohorjeve družbe je sploh najstarejši. Mohorjeva družba je s svojimi knjigami, prosto po Prežihu, učila Slovence in jim v Slomškovem smislu prinašala omiko ter v njih vzbujala ljubezen do domače besede in naroda.

V knjižnem daru Mohorjeve so: **Koledar Mohorjeve družbe**, povest Ludvika Ceglarja „**Slemeniški župnik**“, tradicionalna **Pratika**, ameriški dnevnik Alojza Rebule „**Oblaki Michigana**“ (to knjigo smo že predstavili), nadalje trojezična pesniška zbirka „**Kaj je povedala noč — Was die Nacht erzählte — What night reveals**“ Milene Merlakove in Leva Detele, dvojezična risanka „**Moj ded je star in ga imam zelo rad/Mein Opa ist alt und ich habe ihn sehr lieb**“ Wolfa Harrantha in Christine Oppermann-Dimow. To slikanico je Mohorjeva založba izdala skupno z založbo Jungbrunnen München oz. Dunaj. Predvsem pa bi radi opozorili na **stenski koledar**, ki je tokrat v celoti ilustriran s slikami samorastnika Poldeta Miheliča. Na zaplatnici je v sedmih jezikih razlaga umetnikovega ustvarjanja. To je letos edini slovenski stenski ilustrirani koledar in zato sezite po njem, dokler je še na razpolago. Pa tudi kot umetniški okras stanovanja bo koledar izjemno dobro služil.

Knjige in druge publikacije Mohorjeve založbe lahko naročite po pošti (Viktringer Ring/Vetrinjsko obmestje 26) ali pa jih kupite v obnovljeni knjigarni Mohorjeve na vogalu Vetrinjskega obmestja in ulice 10. oktobra.

Mizarstvo in
profiliranje lesa
OVSENIK ALOJZ

Kranj,
Jezerska cesta 108 c,
tel.: 24-034

Obiščite naš razstavn
prostor!

Nudimo več vrst ogle
dal, garderobne stene,
mizice, kotne letve.

Izdelujemo stenske in
stropne obloge.

Se priporočamo!

Herman Germ

**Ali veš?
Ali znaš?**

Knjiga pesnika Hermana Ger
ma je v knjižnem daru SPZ

Knjižni dar SPZ

V knjižnem daru SPZ že tradicionalno prednjači **Koroški koledar**. Janko Messner je stavil globoka in čudna „**Vprašanja koroškega otroka**“, „**V lunini senci**“ je izbor koroškega pesniškega branja, ki sta ga pripravila Cvetka Lipuš in Fabjan Hafner, Herman Germ skuša z zbirko pesmic „**Ali veš? Ali znaš?**“ bralca, predvsem mladega, privabiti, da bo segel po slovenskem berilu. Bogdan Pogačnik pa je napisal pod naslovom „**Pel je za vse**“ berljivo in z mnogimi podatki prepojeno biografijo Pavleta Kernjaka. „**Sla po svobodi**“ je naslov poslednje Polanškove knjige, v kateri opisuje obdobje partizanskega boja na Svinški planini.

Založba Drava pa je izdala dva pesniška prvenca dveh mladih koroških pesnikov:

„**Pesmi iz Listja**“ Pepce Čertov in „**Zaseko**“ Janija Oswalda.

Oba knjižna darova lahko kupite v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu. Čas praznikov je tudi čas branja, oddiha in preiščevanja. Če med letom niste mogli seči tako pogostokrat po slovenski knjigi, kot bi hoteli, potem si vsaj sedaj vzemite čas zanjo. Bogastvo našega jezika je neizmerno, obeh knjižnih darov se boste vi, vaše družine in vaši prijatelji razveselili.

Franc WAKOUNIG

Rojaki in prijatelji v Ljubljani podprli Glasbeno šolo na Koroškem

Glasbena šola na Koroškem, ki se je pred enim letom formirala v društvo „Glasbena šola“, je kmalu po svoji pravni osamosvojitvi ustanovila sklad „Folteja Hartmana“, s pomočjo katerega bi društvo dobilo sredstva za nabavo novih instrumentov.

Tej akciji, ki je poimenovana po zelo zaslužnem glasbeno — kulturnem delavcu, se je že v začetku tega leta priključil Klub koroških Slovencev v Ljubljani, ki združuje naše rojake, njihove potomce ter prijatelje Koroške in ki je po svoji dejavnosti znan marsikatere mu društvu na Koroškem.

Z veseljem lahko poročamo, da je Klub koroških Slovencev

v Ljubljani, z gonilno silo Stanetom Uršičem na čelu zbral že toliko sredstev, da je Glasbeni šoli na Koroškem še pred začetkom novega šolskega leta podaril dva klavirja, ki služita potrebam glasbene šole v Globasnici in na Radišah.

Denar za nakup so prispevala naslednja podjetja in ustanove: Elektrogospodarska podjetja Slovenije — Delovna skupnost za počitniško in rekreacijsko dejavnost; UNITEX; Jugotekstil — Impex DO; Intertrade DO s TOZD Trgovina, Zastopstva tujih firm in Obdelava podatkov; SCT DO in TOZD Industrija betonskih konstrukcij; SMELT; Sindikalni pihalni orkester Litostroja; SZDL CELJE;

Koto — Koteks Tobus; Slovenijales Trgovina — TOZD Stanovanjska oprema; KONIM Inoz. ind. zastopstva; Živilski kombinat ŽITO; Beogradska banka Ljubljana, Fructal Ajdovščina; Zveza sindikatov — Občinski svet Ljubljana Center; Petrol ter Izolirka Ljubljana.

Člani Kuba koroških Slovencev v Ljubljani pa so sami prispevali preko 30.000,— din.

Društvo „Glasbena šola“ se želi po tej poti iskreno zahvaliti vsem darovalcem, ter Klubu koroških Slovencev v Ljubljani pr.v.s. tajniku Stanetu Uršiču, ki se z veliko vnemo trudi in bori za Glasbeno šolo na Koroškem.

Pred kratkim je bila otvorjena v rožeški galeriji Marije Šikoronje imenitna razstava. Svoja dela razstavljajo deloma že dobro znani in priznani umetniki Andreja, Bukosček, Caroline, Cervi, Gradischnig, Koller, Komposch, Krawagna, Kulnig, Moro, Oman, Plecko, Putz in Staudacher. K otvoritvi, ki je bila 30. novembra 1985, je prišlo lepo število zainteresiranih kulturnikov, med njimi tudi osrednji tajnik NSKS Franc Wedenig s soprogo in župan občine Vrba Schiller.

Razstava je bila odprta do 20. decembra, ogledate si jo pa lahko po poteku roka, če se javite pod številko 0 42 22 / 24 90 22 ali pa 0 42 74 / 44 22.

Valentin Oman 50-letnik

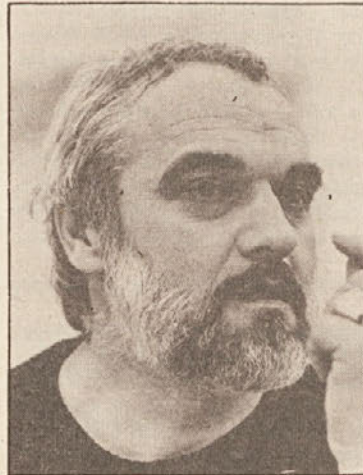
Naš rojak iz Štebna, akademski slikar in umetnik svetovnega slovesa, Valentin Oman, je te dni srečal Abrahama. Kdor Folteja, kot ga kličejo, pozna, skoraj ne verjame, da si je naložil že šesti križ.

Rodil se je Valentin Oman 14. decembra. Po ljudski šoli je obiskoval gimnazijo na Plešivcu, kjer je maturiral. Navrh se je vpisal na dunajsko umetniško akademijo, ki jo je zaključil kot akademski slikar.

Že kot študent je Oman pokazal svoj izredni umetniški talent in tako ni čudo, da je kaj kmalu zaslovel in se uveljavil kot slikar.

Vseh njegovih del in razstav in prejetih nagrad niti naštetih ne bi mogli. Radi pa bi omenili, da je Valentin Oman umetniško olepšal Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, da rad in z veseljem dela z otroki na rebrškem tednu mladih umetnikov in da je med drugimi naredil tudi trofejo za Rožanski pokal Našega tednika.

Valentinu Omanu, ki stalno razstavlja v rožeški galeriji, želimo za njegovo 50-letnico obilo ustvarjalne zagnanosti, da bi se po rajzah po svetu odpočil pod domačo lipo in si nabral novih moči in idej. V tem smislu, dragi Foltej, vse najboljše.

Peternelj razstavlja v Mohorjevi

V petek, 13. decembra zvečer, se je začela v povečani in obnovljeni Mohorjevi knjigarni v Celovcu razstava slik naivca-samorastnika Jožeta Peternelja-Mausarja iz Žirov. Razstava Jožeta Peternelja-Mausarja je odprta do 11. januarja v poslovnih urah knjigarne.

17. Koroški kulturni dnevi

27. in 28. decembra 1985

Slomškov dom Mohorjeve v Celovcu, 10.-Oktober-str. 25/1

SPORED

Petek, 27. 12. 1985

- 9.00 Otvoritev 17. Koroških kulturnih dni
- 9.30 Erik Prunč: Problemi zgodnje otroške večjezičnosti (predavanje in video-film)
- 11.30 Janez Dular: Problemi dvojezičnega dvogovora
- 14.30 Gero Fischer: Jezik in denunciacija — retorika in klišeji propagande za nemško Koroško
- 16.00 Vladimir Klemenčič: Avstrijski popis prebivalstva 1981 in Slovenci na Koroškem
- 19.30 Nastop Dramskega gledališča iz Nove Gorice z igro Petra Turrinija „Jožef in Marija“ (v Mladinskem domu, Mikschallee 4 v Celovcu)

Sobota, 28. 12. 1985

- 9.00 France Bučar: Bodočnost majhnih narodov — pomen številčnosti za obstoj in razvoj
- 10.30 Marjan Krisper: Informacijska družba
- 14.30 France Križaj: Stanje computerske tehnike
- 15.30 Pavel Apovnik: Varstvo osebnih podatkov

Vsa predavanja se bodo simultano prevajala v oba deželna jezika.

TV AVSTRIJA — 1. in 2. SPORED TV

1. SPORED

Ponedeljek, 23. decembra:

9.00 Poročila — 9.05 Muppet-Show — 9.30 Bocuse a la Carte — 10.00 Hans Christian Andersen v Avstriji — 10.30 Jazzovski pevec — 12.25 Iz parlamenta — 13.25 Poročila — 14.50 Zgubljenno zlato — 16.30 Am, dam, des — 16.55 Mini-ZiB — 17.05 Muminsovi — 17.30 Kivi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Avstrija v sliki — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport v ponedeljek — 21.15 Policijski revir Hill Street — 22.00 Tedaj — 22.05 Preproga — 22.50 Frederic Chopin — 23.50 Dva — 0.40 Poročila

Torek, 24. decembra:

9.00 Winnie Puuh — 9.30 Kako skrivamo osla? — 10.25 Winnie Puuh — 10.50 Morski potepuhi na veliki vožnji — 12.30 Winnie Puuh — 13.00 Poročila — 13.05

Luč v temo — 13.20 Govoreči konj — 14.15 Mojster Eder in njegov Pumukl — 14.40 Žalujoča povodna deklica — 16.00 Pika nogavička — 16.30 Čarodejstvo cirkusa — 18.00 Večernice evangeličanov — 18.30 Nazaret — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Beseda k Svetemu večeru — 20.00 Božični nakupi — 20.15 Orgle — 21.50 En svet — en mir — 22.15 Pet biservov

Sreda, 25. decembra:

9.00 Risanka — 9.15 Digbi, največji pes sveta — 10.45 Božična božja služba — 12.00 Božični nagovor papeža — 12.30 Pet biservov — 14.25 Pikica in Anton — 15.55 Zadnji Mohikanec — 16.40 Betlehem — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Okensko kukalo — 18.45 Šport — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Abraham á Santa Clara — 20.12 „Clou“ — 22.15 Srečanje z Brideshead — 23.55 Sto mojstrov in — 0.05 Dva — 0.55 Poročila

Četrtek, 26. decembra:

14.00 Napačni princ — 15.30 Risanka — 16.00 Dragocenosti Avstrije — 16.05 Big Bird na Kitajskem — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Zakaj to življenje? — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.45 Šport — 20.15 Doktor Živago — 23.35 Šport — 0.05 Dva — 0.55 Poročila

Petek, 27. decembra:

9.00 Poročila — 9.05 Muppet-Show — 9.30 Ruščina — 10.00 Beethoven v nahrbtniku — 10.30 „Clou“ — 12.30 Šport — 14.55 Volčjak Kavik — 16.30 Am, dam, des — 16.55 Mini-ZiB — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Avstrija v sliki — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Navodila kako biti nesrečen — 22.05 Srečanje z Brideshead — 23.50 Dva — 0.35 Poročila

Sobota, 28. decembra:

9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.50 Doktor Živago — 13.00 Poročila — 14.00 Pustolovščine

družine Robinson — 15.35 Perrine — 16.00 Madita — 16.30 Jolly-boks — 16.55 Mini-ZiB — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Okensko kukalo — 18.45 Tedaj — 18.50 Vprašanje kristjana — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Zabavna oddaja — 21.50 Šport — 22.25 Srečanje z Brideshead — 0.05 Dva — 0.55 Poročila

Nedelja, 29. decembra:

14.00 Pustolovščine družine Robinson — 15.40 Risanka — 15.55 Pastirska pesem — 16.00 Slikanica — 16.20 Sneženi možje — 16.40 Zdravo, jaz sem Erich — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Klub senjorjev — 18.45 Obrazi Evrope — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Garcon — 21.55 Tedaj — 22.00 Srečanje z Brideshead — 23.40 Dva — 0.30 Poročila

Ponedeljek, 30. decembra:

9.00 Poročila — 9.05 Muppet-Show — 9.30 Pogled v lonček — 10.00 Šolska TV — 10.30 Garcon — 13.10 Poročila — 14.45 Trije mušketirji — 16.30 Am, dam, des — 16.55 Mini-ZiB — 17.05 Oliver Maass — 18.00 Avstrija v sliki — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport v ponedeljek — 21.15 Policijski revir Hill Street — 22.00 Tedaj — 22.05 Srečanje z Brideshead — 23.50 Poročila

Torek, 31. decembra:

9.00 Poročila — 9.05 Risanka — 9.15 Čisto ponoreli svet — 11.50 Šport — 13.15 Poročila — 14.00 Štirje malopridenži kraljice — 15.40 Meni je tako čudno, mar je to ljubezen? — 16.25 Risanka — 17.10 Božične sanje — 17.45 Risanka — 18.00 Heinz Conrads — 19.00 Ironimus — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Novoletni nagovor — 20.15 Svojčas — 21.45 90. rojstni dan — 22.05 Jaz sem danes tako srečen — 22.55 Šampanjec — 0.00 Za konec leta

Sreda, 1. januarja:

14.25 Pustolovščine družine Robinson — 16.00 Risanka — 16.25 Hudi duh Jambuija — 17.55 Čeladnik — 18.00 Straši z mano — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Beseda ob novem letu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novoletni nagovor zveznega predsednika — 19.55 Šport — 20.15 Arena senzacij — 22.15 Srečanje z Brideshead — 23.10 Če pride komet — 0.00 Dva — 0.50 Poročila

2. SPORED

Ponedeljek, 23. decembra:

16.55 Tedaj — 17.00 Svet sanj — 17.50 Obrazi Evrope — 18.00 Lipova cesta — 18.30 Advent v deželah Alpe-Jadran — 19.15 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Klinika v Schwarzwald — 21.00 Dragocenosti Avstrije — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturni žurnal — 21.45 Šiling — 22.05 The King of Comedy — 23.50 Poročila

Torek, 24. decembra:

8.00 Luč v temo — 9.00 Poročila — 9.05 Luč v temo — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Beseda na Sveti večer — 20.00 Luč v temo — 20.15 Michelangelo — 22.10 Pustite nas, da gremo v Betlehem — 22.55 Polnočnica iz Betlehema

Sreda, 25. decembra:

13.55 Tedaj — 14.00 ... Sv. pismo ima vendar prav — 15.25 Vincent van Gogh — 17.20 Obrazi Evrope — 17.30 Franz Schubert — 18.15 Pravljičica — 19.15 Quo Vadis? — 20.15 Peter Alexander — 21.45 Poročila — 21.55 Film-special — 22.15 Zgubljeni v Bermuda-trikotniku — 0.05 Poročila

Četrtek, 26. decembra:

9.00 Woody Woodpecker — 9.10

Modra ptica — 10.45 Brivec za mlade ljudi — 12.05 Michelangelo — 14.00 Trmoglavac Wilson — 15.25 Tedaj — 15.30 Kumara iz vesoljstva — 16.20 Obazi Evrope — 16.30 Šport — 18.00 Risanka — 18.30 Skrivnost belega bivola — 19.15 Quo Vadis? — 20.15 Zvezdniki v maneži — 22.05 Trans-Amerika-Express

Petek, 27. decembra:

15.50 Agent Alfred Redl — 16.45 Vohunstvo — 18.25 Tedaj — 18.30 Skrivnost belega bivola — 19.15 Quo Vadis? — 20.15 Rudolfovo jezero — 21.15 Čas v sliki — 22.05 Kit Orca — 23.35 The Munsters — 0.00 Poročila

Sobota, 28. decembra:

14.40 El Greco — 16.10 Tedaj — 16.15 Kviz „AS“ — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Kdo me hoče — 18.00 Trailer — 18.30 Skrivnost belega bivola — 19.15 Quo Vadis — 20.15 Veter iz jugovzhoda — 21.20 Poročila — 21.30 Veter iz jugovzhoda — 22.30 The French Connection — 0.05 Solid gold — 0.50 Poročila

Nedelja, 29. decembra:

9.00 Risanka — 9.30 Pajek — 11.40 Anjuta — 12.50 Sto mojstrov in — 15.00 Športni popoldan — 17.15 Franz Schubert — 17.55 Tedaj — 18.00 Rožnatordeči panter — 18.30 Skrivnost be-

lega bivola — 19.15 Quo Vadis? — 20.15 Kraj storjenega dejanja — 21.45 Poročila — 21.55 Šport — 22.15 Fame — pot k slavi

Ponedeljek, 30. decembra:

12.55 Šport — 16.15 Tedaj — 16.20 Glasbeno zimsko potovanje — 18.00 Lipova cesta — 18.30 Skrivnost belega bivola — 19.15 Quo Vadis? — 20.15 Zgodbe za poznavce — 21.15 Čas v sliki — 21.35 Kulturni žurnal — 21.45 Šiling — 22.05 Formicula — 23.35 Zahodno od Santa Fe

Torek, 31. decembra:

14.00 Netopir — 17.00 Tedaj — 17.05 Obrazi Evrope — 17.15 Rock on the Rocks — 18.00 Asso — 19.30 Čiči Čiči Penk Penk — 21.50 Viktor/Viktorija — 0.00 Za konec leta — 0.05 Lumpazivagabundus

Sreda, 1. januarja:

9.00 Risanka — 9.30 Štirideset stopinj v senci — 11.00 Razlomljiva zemlja — 11.50 Gospod Rossi išče srečo — 12.10 Dragocenosti Avstrije — 12.15 Novoletni koncert — 13.30 Šport — 16.00 Trije s črpalke — 17.30 Ironimus — 18.00 Otok zakladov — 19.20 Obrazi Evrope — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novoletni nagovor zveznega predsednika — 19.55 Abraham á Santa Clara — 20.15 Donavski valček — 21.50 Poročila — 22.00 Šport — 22.25 Živiš samo enkrat

TV LJUBLJANA — 1. in 2. SPORED TV

1. SPORED

Nedelja, 22. decembra:

8.40 Poročila — 8.45 Živ žav — 9.50 Sokoli — 10.15 M. de Cervantes: Cervantes — 11.05 16. Festival narodne glasbe — Ptuj '85 — 11.35 625 — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 14.20 Mostovi — 14.55 Pesem ptic trnovk — 15.40 Mozaik kratkega filma — 16.25 Poročila — 16.30 Videogodba — 17.15 Trenutki odločitve — 18.45 Knjiga — 19.30 TVD — 20.00 Štefica Cvek v žrelu življenja — 20.55 Športni pregled — 21.25 Beseda da besedo — 22.00 Poročila

Ponedeljek, 23. decembra

8.50 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.40 Poročila — 17.30 Poročila — 17.35 Čarodej potepuh — 17.45 Ali veš? 17.50 Vsak petek nov začetek — 18.25 Podravskega obzornika — 18.45 Slovenska ljudska pesem — 19.30 TVD — 20.10 Therese Humbert — 21.10

Aktualno — 21.50 Glasbeni večer — 22.45 TVD II

Torek, 24. decembra:

9.00 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.30 Poročila — 16.30 Šolska TV — 17.25 Poročila — 17.30 Sporočilo iz rdečega aviona — 18.05 Miti in legende — 18.25 Posavski obzornik — 18.40 Sneženi mož — 19.30 TVD — 20.05 Pet mrtvih naslovov — 21.25 Integrali — 22.40 TVD II

Sreda, 25. decembra:

8.40 Test — 8.55 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.30 Poročila — 17.35 Poročila — 17.40 Prgišče priljubljenih pravljic — 18.00 Naočnik in očalnik — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Ščepec širnega sveta — 19.30 TVD — 20.05 Svet na zaslonu — 20.55 Film tedna: Haendel — 23.00 TVD II

Četrtek, 26. decembra:

8.35 Test — 8.50 TV v šoli —

10.35 TV v šoli — 12.00 Poročila — 16.35 Šolska TV — 17.30 Poročila — 17.35 Letni časi — 17.50 Povodni mož — 18.10 Zrcalce — 18.25 Severnoprimorski obzornik — 18.40 Mozaik kratkega filma: Znamke z račjimi podobami, Pelikani so se vrnili — 19.30 TVD — 20.10 Tednik — 21.20 Tujci in bratje — 22.15 TVD II

Petek, 27. decembra:

8.45 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 12.30 Poročila — 17.30 Poročila — 17.35 Pesmi in zgodbe za vas — 17.55 Sokoli — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Spoznavajmo našo naravno dediščino — 19.30 TVD — 20.05 Nastanek človeške vrste — 21.00 Ne prezrite — 21.15 Via mala — 22.50 TVD II — 23.00 Ta Amerika

Sobota, 28. decembra:

8.00 Poročila — 8.05 Prgišče priljubljenih pravljic — 8.20 Pesmi in zgodbe za vas — 8.40 Ča-

rodej potepuh — 8.55 Vsak petek nov začetek — 9.20 Miti in legende — 9.35 Naočnik in očalnik — 9.55 Zapisi za mlade — 10.25 Ščepec širnega sveta — 10.50 Nastanek človeške vrste — 11.40 Spoznamo neznano — 12.20 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Pessi in iluzija — 18.25 Obiskujemo slovenske muzeje in galerije — 19.30 TVD — 20.00 Nocoj iz Cankarjevega doma — 21.05 Zrcalo tedna — 21.30 Zabava — 23.05 Poročila

NAŠ TEDNIK — Lastnik (založnik) in izdajatelj: društvo „Narodni svet koroških Slovencev“.

Tisk: Mohorjeva/Hermagoras, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek, naroča se na naslov: „Naš tednik“, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec. Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave: (0 42 22) 51 25 28. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22 30 23.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

Ponedeljek, 23. 12.

Novomašnik mag. Jože MAR-KOWITZ (ponovitev po splošni želji)

Torek, 24. 12.

Božični nagovor (škof dr. Egon Kapellari). 18.10 — 18.47 Božične pesmi.

Sreda, 25. 12.

Božič na Koroškem. Večerna oddaja (21.00 — 22.00) Zgodovina slovenske glasbe (Konec ORF-serije ob Mednarodnem letu glasbe).

Četrtek, 26. 12.

Koroški zbori pojo.

Petek, 27. 12.

E. Prunč — K. Smolle: 20 let pesniških zbirk.

Sobota, 28. 12.

Duhovni nagovor (žpk. Šimej Wutte). Voščila (M. Hartmann).

Nedelja, 29. 12.

Uspešnica meseca decembra (pon. javne prireditve v Hodišah).

Ponedeljek, 30. 12.

1985 — leto, ki se izteka.

Torek, 31. 12.

Veselo v novo leto.

Sreda, 1. 1. 1986.

Srečno novo leto! (Govorijo: dež. glavar Leopold Wagner, predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik KKZ dr. Janko Zerzer in predsednik SPZ Tomaž Ogris).

Četrtek, 2. 1.

Rož-Podjuna Zila.

Petek, 3. 1.

Zimski čas v literaturi.

2. SPORED

Nedelja, 22. decembra:

14.15 Test — 14.30 Glasbeno popoldne — 16.00 Finalni turnir jugoslovanskega pokala — 17.00 PJ v rokometu — 18.25 Spomini in vizije — 19.30 TVD — 20.00 Spomini — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Festove uspešnice: Kabaret

Ponedeljek, 23. decembra:

17.30 Beograjski TV-program — 18.55 Premor — 19.00 Indirekt — 19.30 TVD — 20.00 Znanost in mi — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Dinastija — 22.05 Hit meseca

Torek, 24. decembra:

17.25 TV-dnevnik — 17.45 Mali svet — 18.15 Knjige in misli — 18.45 Želeli ste — pogledite — 19.30 TVD — 20.00 Folk Top-Mesam '85 — 20.45 Žrebanje lota — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Revolucija, ki traja — 21.50 Izobraževalna oddaja

Sreda, 25. decembra:

17.25 TVD — 17.45 Flipper — 18.15 Družinski magazin — 18.45 Za razvedrilo — 19.30 TVD

— 20.00 Glasbena dogajanja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Pisana beseda na hrvaških tleh — 21.50 Mesam '85 — 22.35 Večer G. Gershwin

Četrtek, 26. decembra:

16.25 Smučajmo vsi — 17.25 TVD — 17.45 Vroče-hladno — 18.15 TV-mozaik — 18.45 Beograjski festival Jazza — 19.30 TVD — 20.00 Tass lahko objavi — 21.00 Poročila — 21.05 150-letnica ilirskega preporoda

Petek, 27. decembra:

17.00 TVD — 17.20 Otroci in piloti — 17.45 Zgodbe iz Nepričave — 18.15 Tisoč udarcev — 18.45 Domovino branimo tudi z lepoto — 19.30 TVD — 20.00 Otok — 20.35 Včeraj, danes, jutri — 20.50 Porota — 21.55 Nočni kino: streljanje

Sobota, 28. decembra:

14.00 Poledica — 15.30 Mali šlager — 16.30 Skrivnost železnega mesta — 18.00 Retrospektiva dram A. Popovića: Razvojna pot Bora Šnajderja — 19.00 Folk top-Mesam '85 — 19.30 TVD — 20.00 Mini-show — 20.30 Dokumenti našega časa — 21.15 Poročila — 21.25 Športna sobota — 21.50 Šest žena Henrika VIII. — 23.20 Poezija

PRIREDITVE

● Bilčovs

RAZSTAVA ALOJZA BERLECA
Čas: še do 31. decembra
Kraj: v poslovnih prostorih posojilnice Bilčovs
Razstava je odprta v poslovnem času

● Pliberk

SKAVTSKA TOMBOLA
Prireditelj: Slovenski koroški skavtje iz Pliberka
Čas: v četrtek, 26. decembra 1985, ob 14.30 uri
Kraj: v farni dvorani v Pliberku

● Vogrče

SILVESTROVANJE
Prireditelj: MePZ „Podjuna“ iz Pliberka
Čas: 31. decembra 1985, ob 20. uri
Kraj: gostilna pri Florijanu v Vogrčah
Igra ansambel „VESELI HME-LJARJI“

● Št. Primož

POPOLDAN DOMAČIH PRIPovednikov (starejši ljudje bodo pripovedovali o doživetjih iz preteklih časov)
Prireditelj: SPD „Danica“
Čas: 26. decembra 1985, ob 14.30 uri
Kraj: Kulturni dom v Št. Primožu

● Dobrla vas

REDNI OBČNI ZBOR POSOJILNICE DOBRLA VAS
Čas: v nedeljo, 29. 12. 1985, ob 9.30 uri
Kraj: Kulturni dom v Dobrili vasi

● Št. Lipš

„**POJEMO IN PLEŠEMO**“
Hanzi Lomšek predvaja svoje filme — posnetki otroško-mladinske skupine Št. Lipš, folklorne in druge šentlpiške aktualnosti.
Čas: v četrtek, 26. 12. 1985 (na Štefanovo) ob 9.30 uri
Kraj: Farna dvorana v Št. Lipšu

● Šteben pri Globasnici

Župnijski svet Šteben pri Globasnici vabi v četrtek, dne 26. dec. 1985 (Štefanovo) ob 11. uri pred farno cerkvijo v Šteben na tradicionalno **BLAGOSLOVITEV KONJ**
Nato bo jezdenje okoli cerkve, ki je posvečena sv. Štefanu, patronu konj.
Sv. maša bo ob 10. uri. Darovi in izkupiček te prireditve se bo uporabil za renoviranje zunanjosti farne cerkve.
Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!
Župnijski svet

● Hodiše

ADVENTNO PETJE
Prireditelj: SPD „Zvezda“ v Hodišah
Čas: v nedeljo, 22. decembra 1985, ob 15. uri
Kraj: v Hodiškem gradu
Nastopajo: Vokalni kvintet Št. Lipš; MGW Wurzenpaß; MePZ SPD „Zvezda“

● Sele

Ob 110-letnici rojstva Ivana Cankarja
KURENT
Dramatizacija: Marjan Belina
Igrajo: Foltej Čertov, Marja Feinig, Milka Hudobnik, Branko in Sigi Kolter, France Merkač, Janija Kolter, Miha Pasterk, Miro Polzer, Tonči Rosenzopf, Rozka Tratar, Magda Wernig, Pavle Zablantnik
Režija: Franci Končan
Asistent režije in odrski gib: Marjan Sticker
Scena: Štef Potočnik
Ton in luč: Miha Dolinšek in Tone Starman
Prireditelj: KPD „Planina“ iz Sel
Čas: v četrtek, 26. decembra 1985, ob 14. uri
Kraj: farna dvorana v Selah
Nastopa: ODER OBACE

● Celovec

35. SLOVENSKI PLES
Prireditelj: Slovenska prosvetna zveza
Čas: v soboto, 4. januarja 1986, ob 19.30 uri
Kraj: v Domu sindikatov (bivši Delavski zbornici) v Celovcu, Bahnhofstraße 44
Za ples bosta igrala: **BIG-BAND — VELIKI PLESNI ORKESTER** RTV LJUBLJANA pod vodstvom Jožeta Privška
solista: Oto Pestner, Meta Močnik
napovedovalec: Vili Vodopivec
Moped-show: Janez Hočevar-Rifle, Maja Boh
Planinski sekstet
Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni SPZ in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.
Tudi tokrat je možna rezervacija miz in sicer za društva in organizacije. Rezervacije sprejema tajništvo SPZ tel.: (0 42 22) 32 5 94

● Celovec

JOŽE PETERNELJ-MAUSAR (razstava slik)
Kraj: v Mohorjevi knjigarni v Celovcu
Razstava je prosto dostopna od ponedeljka do petka od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 17.30, ob sobotah pa od 7.30 do 12. ure

IZLET NA DOBRAČ

Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec
Čas: v nedeljo, 29. 12. 1985
Zbirališče: ob 10. uri na zadnjem parkirišču gorske ceste Dobrač

● Obirsko

13. SANKAŠKA TEKMA ZA OBIRSKI POKAL 1986
Prireditelj: SPD „Obir“ na Obirskem
Čas: v četrtek, 26. decembra 1985
Razdelitev štartnih številok: ob 9. uri pri Kovaču na Obirskem
Štart: ob 10. uri

● Št. Primož

NOVOLETNI KONCERT
Prireditelj: SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni
Čas: v ponedeljek, 6. januarja 1986, ob 14.30 uri
Kraj: kulturni dom v Št. Primožu
Sodelujejo: mlajši mladinski zbor SPD „Danica“; MPZ SPD „Kočna“, Sveče; MePZ SPD „Danica“

● Pliberk

BOŽANSKA KOMEDIJA — (lutkovna igra za odrasle) — premiera
napisal: Isidor Štoki
priredil: Marjan Belina
prevedel: Milan Jesih
Igra: lutkovna skupina „DUNAJSKIH ŠTUDENTOV“
Prireditelj: Katoliška mladina Pliberk
Čas: v nedeljo, 29. decembra 1985, ob 19.30 uri
Kraj: v farni dvorani v Pliberku

● Železna Kapla

16. SMUČARSKA TEKMA
Prireditelj: SPD „Zarja“ v Železni Kapli
Čas: nedelja, 5. januarja 1986
Kraj: pri Kežarju v Lepeni
disciplina: veleslalom
štarne številke se dobijo do 11.30 ure
Štart: ob 12. uri

● Šmihel

ADVENTNO SREČANJE
Čas: v nedeljo, 22. decembra 1985, ob 14.30 uri
Kraj: v farni cerkvi v Šmihelu

● Radiše

OTROŠKA BOŽIČNICA
Čas: v nedeljo, 22. decembra 1985, ob 14.30 uri
Kraj: v kulturnem domu na Radišah
Prireditelj: SPD „Radiše“

● Globasnica

PODJUNSKI PLES
Prireditelj: SKD „Globasnica“ v Globasnici
Čas: v soboto, 11. januarja 1986, ob 20. uri
Kraj: pri Šoštarju v Globasnici
Nastopa: ansambel „SLOVENIJA“

● Sveče

BOŽIČNICA
Prireditelj: SPD „Kočna“ iz Sveč
Čas: v četrtek, 26. decembra 1985, ob 18.30 uri
Kraj: pri Adamu v Svečah
Nastopajo: cerkveni pevski zbor; MoPZ „Kočna“ iz Sveč; mladinska igralska skupina z mladinsko igro „V OZVEZDU POSTELJE“ (enodejanka) Boris Novak šolski otroci s petjem

● Tinje

od ponedeljka, 23. 12., 18. uri, do sobote, 28. 12., ob 13. uri
SKUPNO OBHAJANJE BOŽIČNIH PRAZNIKOV
„Naši lepi prazniki“
Vodi: g. p. Franc SODJA
Vabljeni vsi, ki bi bili drugače v teh dneh sami in zapuščeni; vsi, ki želijo doživeti praznike v prijetni skupnosti

od četrta, 26. 12., ob 18. uri, do nedelje, 29. 12., ob 13. uri
SLOVENSKE POČITNICE — SLOWENISCHFERIEN
Vodi: Miha VRBINC
skupno s profesorji in študenti

v četrtek, 2. januarja 1986 ob 19.30 uri
OTVORITEV RAZSTAVE VALENTINA OMANA
Kulturni spored oblikujejo „Radiški fantje“

v četrtek, 2. januarja 1986, ob 10. uri in v petek, 3. januarja 1986, ob 13. uri
NOVOLETNO SREČANJE V DOMU PROSVETE V TINJAH
O SLOVENSKI DUŠI
Značajska podoba slovenskega človeka; O slovenskem ustvarjalnem duhu; Slovenske meje
Predavatelj: Prof. dr. Anton TRSTENJAK, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Soprireditelj: Katoliška prosveta in Referat za izobražence

Če boste ob praznikih gledali tudi televizijo, Vas opozarjamo na termin: na Štefanovo, 26. 12. ob 19.00 uri (TV I) Vam bo zapela in zaigrala pevsko-instrumentalna skupina iz Žvabeka v oddaji „Österreich Bild aus Kärnten“.

Legionarji so ostali doma — SAK kljub temu v 3. kolu

Preteklo soboto sta igrali prvi dve skupini v Borovljah za vstop v 3. kolo pokala KfV. Pričakovano je SAK zmagal v svoji skupini, oddal pa je tudi presenetljivo kar dve točki (proti KAC in celo proti Pošti). Legionarjev Zlatka Ratajca in Miadena Jovičevića iz neznanih razlogov ni bilo, baje je prišlo v 1. kolu do manjših kontroverz med igralci, kar pa gotovo ni vzrok za odsotnost nogometašev iz Slovenije. **Sekcijski vodja Waldhauser:** „Trenutno še ne vemo, zakaj sta Jovičević in Ratajec izostala, dokazali pa smo, da smo sami dovolj močni. Zadevo z legionarji pa bomo razčistili v teku tedna.“ Pri SAK to-

krat nista manjkala samo legionarja, ampak tudi Kreutz in Gregorič. **Marijan Velik** pa se je že v prvi tekmi proti Kotmari vasi poškodoval in je izpadel. Trener Jagodič je tako moral igrati samo s šestimi igralci, ki pa so kljub temu dosegli prvo mesto.

Globašani so imeli tokrat precej smole. Čeprav so dosegli 5 točk, so izpadli samo zaradi malenkostno slabše razlike zahtevkov

Skupina A

1. Neca 6
2. ASK 5 (32:17)
3. Globasnica 5 (28:26)

4. Št. Leonhard 4
5. Weisbriach 0

Skupina B

1. SAK 6 (22:15)
2. KAC 5
3. Pošta
4. Reichenfels 4
5. Kotmara vas 1

Tekme SAK:

SAK — Kotmara vas 7:2; SAK — KAC 5:5; Reichenfels — SAK 3:5; SAK — Pošta 5:5;

Tekme Globasnice:

Globasnica — St. Leonhard 8:7; Neca — Globasnica 6:5; ASK — Globasnica 6:6; Globasnica — Weißbriach 9:7;

Odbojka:

Dve zmagi Dobljanov

Št. Vid — SK Aich/Dob
0:3 (2:15; 2:15; 6:15)

Št. Vid je bil za Dobljane pravzaprav moštvo, katerega so se najbolj bali, ker ga enostavno še niso poznali. Toda že po prvem setu se je izkazalo, da je bilo trepetanje odveč, med vso tekmo je Št. Vid nabral pičlih 10 točk. Zmaga Dobljanov je bila več kot jasna.

Postava: Kitzinger, P. Trampusch, Opetnik, Micheu, E. Trampusch, Schlinder, P. Trampusch, Aznach, M. Trampusch, M. Matschek;

Koroški pokal

Lienz — SK Aich/Dob B 0:3

Nasprotnik iz Lienza zopet ni nastopil in tako je prva garnitura iz Doba v 2. kolu pokala. Drugo moštvo iz Doba je kot znano, že izpadlo.

Ženske poražene

Št. Vid — SK Aich/Dob 3:0 (15:4; 15:8; 15:13)

Čeprav so se dekleta zelo trudila, jim ni uspelo dobiti seta. Domačini so imeli v svojih vrstah igralke, ki so že igrale v šolarski ligi in so bile tako jasno boljše.

Dekleta SK Aich/Dob so odigrala tudi že drugo tekmo v pokalu v Spittalu in s porazom (2:3) izpadla iz pokala.

Postava: Čajčman, Ramschak, Stefitz P., Stefitz G., Figo, Jernej, Jop, Kallivoda;

Statistika SŠZ v jesenskem šahovskem prvenstvu 1985!

Imena igralcev	moštvo	igre	točke	uvrstitev po točkah	%	Skupna uvrstitev
Gallob Lojze	I	5	3	8	9	10
Živkovič Gorazd	I	7	5	2	6	2
Rullitz Franci	I	9	5,5	1	9	4
Ferm Ivko	I	7	4,5	3	7	4
Kolter Branko	I	4	2,5	9	7	9
Lukan Ivan	I	7	4	4	11	8
Amrusch dr. Jozi	II	4	3,5	5	4	3
Rullitz Herbert	II	3	3	6	1	1
Lausegger Mirko	II	2	2	10	2	6
Pack Joško	II	2	1	15	13	14
Einspieler Anton	II	1	0	18	18	18
Hedenik Robert	III	6	2	11	14	13
Gasser Hanzl	III	5	1,5	13	16	15
Ogris Martič Gašp.	III	4	3	7	5	6
Kernjak Franc	III	4	0,5	17	17	17
Reichmann Rupert	III	3	1,5	12	12	12
Weber dr. Mihi	III	3	1	16	14	16
Gasser Hanzl (štud.)	III	1	1	14	3	10

Uvrstitve slovenskih moštev:

3. razred sredina		5. Raiffeisen	21
1. Blatograd II	27,5	6. SV Eitweg	20
2. Magistrat Celovec	25,5	7. Liebenfels I	20
3. Šentandraž II	25,5	8. Weitensfeld	16
4. Wolfsberg III	24,5	9. Wietersdorf III	16
5. Frantschach II	22,5	10. Zarfl/Jakling	10,5
6. Gospa Sveta III	18	11. Semmelrock	10
7. Grabštanj I	15,5	12. SV Trg IV	8,5
8. SŠZ III/Bilčovs	12,5		
9. Wolfsberg AC III	11,5		
10. Grabštanj II	8,5		
11. Toyota/Griesser II	8,5		
3. razred vzhod		1. PSV Alhofen II	29,5
1. Šentvid	31,5	2. ASKÖ Bodensdorf	23
2. Gospa Sveta	30,5	3. SŠZ II/Posojilnica	21
3. Toyota Griesser	29	4. WSV Union Passering	16
4. SŠZ I/Cartrans	27	5. Tanner Celovec II	15,5
		6. PSV/HSV PSK Cel. II	14
		7. SC Deutsch Griffen	5,5
		8. FKG Glanegg	3,5

Kratke športne novice

Bloudkova nagrada Prušniku

Danilo Prušnik, predsednik Slovenske športne zveze je pred kratkim dobil podeljeno Bloudkovo priznanje. Danilo Prušnik predseduje SŠZ že 10 let, Bloudkovo nagrado pa je dobil za dolgoletno uspešno delovanje pri razvoju športa med koroškimi Slovenci. Med dobitniki plakete so bili letos mdr. tudi Andrea Leskovšek, Miran Tepeš, Rok Petrovič idr. Danilu Prušniku iskreno čestitamo.

Avstrijci zmagali

Na tekmah za svetovni pokal so Avstrijski skakalci še naprej uspešni. V Lake Placidu je zmagal Fritz Neulandner pred Vettorijem.

Zahomčan Franci Wiegeler se je uvrstil na 32. mestu, Andi Felder pa se je moral zadovoljiti z 42. mestom.

Društveno prvenstvo

Zdravko Oraže je postal društveni prvak DSG Sele v namiznem tenisu. Drugo mesto je zasedel brat Mirko Oraže, na tretjem mestu pa se je uvrstil znani nogometaš Nanti Travnik. Zelo razveseljivo je bilo veliko število tekmovalcev.

Sankanje v Lobniku

SPD Zarja je 1. tekmo za OBIRSKI POKAL 1985 zaradi slabih vremenskih razmer 8. decembra odpovedala, SŠK Obir pa je prireditve preteklo nedeljo izpeljal. Čeprav so morali organizatorji do zadnje minute delati na progi, se je na progi OJSTRCI zbralo 60 tekmovalcev, med njimi tudi sankarji iz Slovenije in Zgornje Koroške. Tekma sama je potekala brez vsakih nesreč, tako da so bili sankarji kot tudi številni navijači zadovoljni. Predsednik SŠK Obir mag. Mirko Oraže in sekcijski vodja Fridi Osojnik sta razdelila zmagovalcem pri Železniku nagrade.

Rezultati:

Športne sanke I: 1. Rudi Karničar
Športne sanke II: Fridi Osojnik (najboljši dneva)
Šolarke: Angelika Kogoj
Šolarji: Thomas Oberreiner
Mladinke: Klavdija Miklau
Ženske: Inge Kamičar (najboljša dneva)
Juniorji: 1. Izidor Kamičar
Moški: 1. Joz Kamičar (najboljši dneva)
Senjorji: 1. Flori Miklau
Dvojice: 1. Helmut in Flori Fortschegger

Naš tednik prireja letos zopet

IZBOR NAJBOLJ PRILJUBLJENEGA NOGOMETAŠA LETA 1985

Zadnji rok: sreda 8. januarja ob 12. uri

Silvert Užnik (DSG Sele)

Vratar Selanov prehitel Kreutz - zaključek izbora 8. januarja

Vmesna uvrstitev v izboru:

1. Silvert Užnik (Sele)	1485
2. Miha Kreutz (SAK)	1392
3. Kristijan Wölbl (Glob.)	1164
4. Philip Petschar (Bilč.)	1123
5. Jože Gregorič (SAK)	384
6. Marijan Velik (SAK)	338
7. Justin Polanšek (SAK)	297
8. Nanti Olip (Sele)	233
9. Franc Sadjak (SAK)	211
10. Janez Lubas (Šmihel)	185
11. Willi Berchtold (Šmihel)	175
12. Aleksander Čertov (Sele)	129
13. Reinhold Schatz (SVG)	124
14. Peter Stern (SAK)	87
15. Nužej Lampichler (SAK)	51

Pretekli teden vratarja Selanov Silverta Užnika še ni bilo na lestvici najbolj priljubljenih nogometašev, branilec SAK Miha Kreutz je vodil z veliko prednostjo. Toda navijači v Selah niso spali dolgo. Tik pred zaključkom te izdaje NT so prinesli na uredništvo cel koš glasovnic in s tem postavili Silverta Užnika na prvo mesto. Tudi v Globasnici so bili navijači dokaj aktivni. Zbrali so že 1164 glasov za Kristijana Wölbla in mu s tem pripomogli na tretje mesto. Presenetljivo je tudi visoko število glasov za vratarja iz Bilčovsa, Petscharja, ki je že na četrtem mestu. Kot kaže, je vrsta kandidatov za prvo mesto, na vsak način pa bo izbor proti koncu še izredno napet.

Vsem bralcem in
športnikom vesele praznike
ter veselo novo leto
želi Vaš športni urednik

Silvo Kumer

Za naraščaj SAK so darovali:

Friedrich Mak, Sele 200,—; Pavel Zdovc, Dunaj 200,—; Marija Rudolf, Pliberk 50,—; Andrej Milavec, Pliberk 100,—; Johan Sofran, Bilčovs 200,—; Ciril Rudolf, Bistrica pri Šmihelu 50,—; Albert Močnik, Šmihel 200,—; dr. Hans Waldhauser, Sveče 100,—; Hanzi Čelesnik, Bistrica v Rožu 30,—; Marta Velik, Sele Kot 200,—; mag. Štefan Kramer, Celovec 200,—; Marko Trampusch, Pliberk 200,—; Florijan Oswald, Pazrije 55,—; Župnijski urad Suha, 100,—; Franc Keuschnig, Področca 100,—; Mihael Laura, Preitenegg 100,—; Johan Walcher, Čajna v Ziljski dolini 20,—; Franc Grilc, Slovenji Plajberk 200,—; Maksimilijan Trunk, Diča vas 100,—; dr. Janko Zerzer, Celovec 200,—; SPD — Trta, Žitara vas 200,—; Alojz Baumgartner, Št. Jakob

100,—; Milka Hartman Pliberk 80,—; Karl Rudolf, Loče 200,—; Ivan Živkovič, Kotmara vas 100,—; Generalni konzulat Jugoslavije 500,—; Johan Oitzl, Borovlje 100,—; Maria Blüml, Celovec 200,—; dr. Janez Strutz, Ruda 150,—; Salezijanci iz Celovca, 200,—; dr. Franc Wutti, Borovlje 200,—; Tone Koren, Št. Jakob, 100,—; Katarina Petritsch, Beljak 100,—; Janez Kolenc, Spital 100,—; Johan Urank, Št. Vid 200,—; Vinko Zaletel, Vogrče 200,—; Franc Jančar, Slovenji Plajberk 50,—; Franc Kukovica, Žitara vas 200,—; Matej Nagele, Žitara vas 500,—; Rudolf Saffran, Brdo 100,—; N. N. Celovec 20,—;

Pozor!

1. srečanje biljardistov
bo v petek, 27. 12. 1985
ob 18. uri
pri Joklnu v Celovcu!

Dragi bralci, dragi prijatelji športa in mladine

Akcija 1000 x 200 za naraščaj SAK je naletela pri naših bralcih na zelo velik odmev. V treh tednih se je zbrala na kontu že lepa vsota denarja, katerega bo Naš tednik še pred prvenstvom predal SAK, ki bo denar uporabil izključno za najmlajše igralce. Želo nas veseli, da so naše potrebe naših najmlajših takšno razumevanje in tako veliko gmotno podporo. Vsem tistim, ki so že darovali za naše najmlajše nogometaše, iskrena hvala.

(Foto: Fera)

1000 x 200 za naraščaj SAK
Zveza slov. zadrug v Celovcu štev. 32 441

**Želimo Vam vesele
božične praznike
ter srečno in uspehov
polno novo leto.**

Enotna lista Pliberk	Enotna lista Suha	Enotna lista Dobrla vas	Enotna lista Železna Kapla
Enotna lista Bilčovs	Enotna lista Sele	Enotna lista Hodiše	Enotna lista Šmarjeta v Rožu
Enotna lista Bekštanj	Volilna skupnost Bistrica v Rožu	Volilna skupnost Borovlje	Enotna lista Djekše
Enotna lista Galicija	Enotna lista Globasnica	Enotna lista Kotmara vas	Enotna lista Rožek
Socialna gospodarska skupnost Št. Jakob v Rožu	Gospodarska lista Škocijan	Enotna lista Škofiče	Enotna lista Straja vas
Enotna lista Vrba	Vsi sodelavci vseh občinskih listov		Enotna lista Žitara vas

Prijateljem dela za prištetje k svetnikom (božji služabniki Slomšek, Baraga, Gnidovec, p. Vendelin), posebno bolnikom doživeto božično skrivnost in zdravo novo leto 1986 želi pospeševateljstvo za postopek škofa Antona Martina Slomška.

Msgr. Maksimilijan Jezernik
POSTULATOR V RIMU

Vesele božične praznike želi vsem prijateljem in znancem

PODJETJE
PETEK

IZ POLENE PRI ŠT. LIPŠU

Slovensko kulturno društvo

GLOBASNICA

želi odbornikom, članom in ljubiteljem slovenske prosvete blagoslovljen božič in srečno novo leto

Dr. Janko TISCHLER

ODVETNIK

8.-Mai-Straße 16
CELOVEC

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem gostom in prijateljem naše hiše

HOTEL-RESTAVRACIJA

BREZNIK

PLIBERK

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem odjemalcem in znancem

Brigita Županc

ŽENSKI MODNI SALON
Železna Kapla 116
Tel.: (0 42 38) 341

delamo po želji
po meri
po ugodni ceni

Štefan Mlečnik

restavracija in avtomatsko kegljišče
KOŽENTAVRA

DRUŽINA

OŽEKAR

SLOVENJI PLAJBERK

Odbornikom, nastavljenecem in delavcem Mohorjeve družbe želi milosti poln božič in srečno novo leto

Franc Brumnik
predsednik

DRUŽINA

JERNEJ

Krojaštvo
Kemična čistilnica

želi svojim znancem, sorodnikom in odjemalcem blagoslovljen božič ter srečno novo leto

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Predsednik NSKS

dr. Matevž Grilc

ODVETNIK

CELOVEC
Karfreitstraße 14/III

OBISKOVALCEM

Štekl nove gostilne

v GLOBASNICI

ANDREJ KARICELJ

župnik v Št. Jakobu v Rožu

DRUŽINA

WUTTI

DOLE pri BRDU nad ŠMOHORJEM

družina

dr. JANKO TISCHLER

družina

dr. JANKO TISCHLER ml.

Loče — Celovec

družina

**VALENTIN in
MARICA HARTMANN**

družina

KARL ROJŠEK

*Vesele božične praznike in
srečno novo leto 1986 želita vsem
znancem, prijateljem in sorodnikom*

dr. MANICA URANK

ZDRAVNICA

mag. JANKO URANK

PSIHOLOG
z družino

CELOVEC

*Vesele božične praznike ter srečno in uspešno
novo leto želi vsem občanom, prijateljem
in gostom*

ŽUPAN

Albert Sadjak

občina Globasnica

DRUŽINA

**INGE in
HERBERT SEHER**

ŠT. ILJ — VELINJA VAS

DRUŽINA

FRANC KREUTZ

CELOVEC

VINKO ZALETEL

župni upravitelj

v VOGRČAH

**Slovensko prosvetno
društvo Danica
V ŠENTVIDU V PODJUNI**

*želi vsem odbornikom, članom, prijateljem
in podpornikom kulturnega doma veseli bo-
žič in uspešno novo leto.*

*Vsem znancem in prijateljem veseli božič
in srečno novo leto*

DVORNI SVETNIK

**dr. Marko Dumpelnik
z družino**

BELJAK, Neue Heimat 21. Tel: 0 42 42/34 81 53

*Vsem bralcem slovenske besede želijo pri-
jetne božične praznike in mnogo sreče v
novem letu*

USLUŽBENCI

**Mohorjeve tiskarne
v Celovcu**

*Blagoslovljene božične praznike in
srečno novo leto želi vsem znancem in
prijateljem družina*

STRAUSS

ŽIHPOLJE

*Vsem prijateljem bratske pozdrave in
voščila za Božič in srečno novo leto*

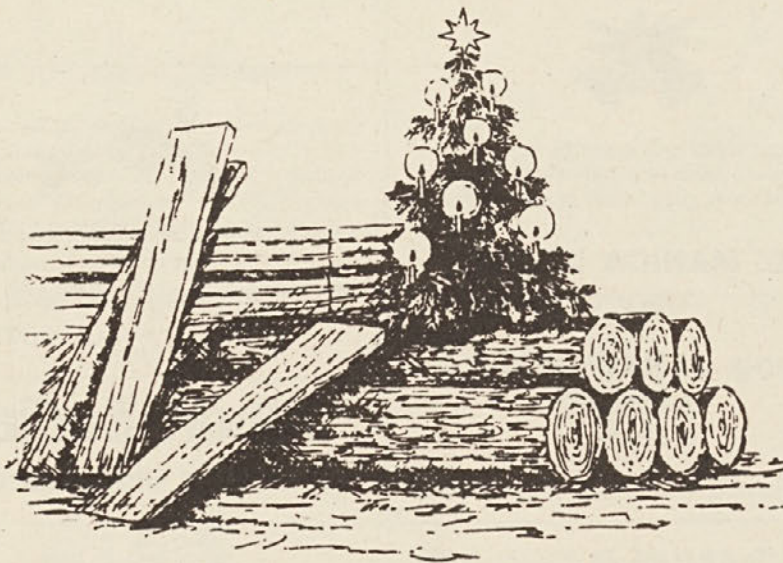
MILKA HARTMAN

LIBUČE

*Vsem prijateljem, sorodnikom, znancem
in naročnikom »Našega tednika«*

družina KASSL, pd. Kuchling

ŽELINJE

*Želimo vsem bralcem vesele božične praznike
in srečno novo leto 1986*

Holzindustrie Sittersdorf/Žitara vas
Möbelerzeugung Ges. m. b. H. & Co KG
KOMAND. DRUŽBA ZA PROIZVODNJO
PRODAJO POHIŠTVA IN STROJEV ter
RAZLIČNIH REPROMATERIALOV

A-9133 Sittersdorf/Žitara vas 42
Tel. (0 42 37) 25 25 - 0*
TX 422746 — 422833 IPH M A

*Blagoslovljene
božične praznike in
srečno novo leto želim vsem mojim
koroškim sorodnikom, znancem in
političnim somišljenikom*

dr. Peter URBANC

Toronto

**Slovensko
prosvetno društvo
„DRABOSNJAK“**

*se zahvaljuje vsem, ki so darovali v
okviru akcije „Drabosnjakov dom“ in
želi vsem članom, prijateljem in
dobrotnikom vesele božične praznike
in srečno novo leto.*

*Vesel božič in srečno novo leto
vošči Vam*

**Karl
Purkowitzer**

LADA in SKODA
prodajalna-servis-nadomestni deli

Velikovec/Völkermarkt
Jauntalweg 2
Tel.: 0 42 32 / 25 19

DRUŽINA

BUCH

KLOPČE PRI VELIKOVCU

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO

ZADRUGA

★ market PLIBERK

ŠMIHEL — ŽVABEK ★

*Vam želi blagoslovljene božične praznike in
srečno novo leto.*

*Zahvaljujemo se za Vašo zaupanje v letu 1985.
Tudi v novem letu se bomo trudili za Vas.*

Hvala

NAŠE SRČE
NAŠIM NAROČNIKOM
IN ODDJEMALCEM

ZA BOŽIČ
URE RAZMIŠLJANJA

ZA NOVO LETO
ZAHVALA ZA VAŠE ZAUPANJE

V NOVEM LETU
ZDRAVJE, USPEH IN ŠE
NAPREJ TAKO PRIJETNO
SODELOVANJE

**NOREA
REPRO
TISK**

A-9020 Celovec · Linsengasse 59
Tel. 0 42 22/55 2 65

intrade
zunanjetrgovinska družba z o. j.

IPH Holzindustrie

Trgovinska komanditna družba

S sedežem:

CELOVEC, Paradeisergasse 9/II

*želi svojim poslovnim prijateljem vesele praznike
in uspeha polno leto 1986*

*Vsem cenjenim odjemalcem, prijateljem in
znancem želi vse dobro za božič in za
NOVO LETO 1986*

Peter Hribernik

MIZAR

ŽIHPOLJE

*Vsem tečajnikom, dobrotnikom in
prijateljem Doma v Tinjah želi
blagoslovljene božične praznike in
srečno novo leto
pri tečajih in duhovnih vajah
ter do svidenja*

Jože Kopeinig

*Vsem našim gostom in prijateljem želimo
vesele božične praznike in srečno novo leto*

GOSTILNA **KNABERLE-SEHER**

VELINJA VAS

*Srečno in borbeno leto
želi vsem prijateljem
in sorodnikov*

družina

Dr. STURM — SCHNABL

ŠTALENSKA GORA — SVINČA VAS

DRUŽINA

KALTENBACHER — KATTNIG

Spodnje Goriče pri Rožeku

*Vsem faranom želi milosti polne božične
praznike in srečno zdravo novo leto*

Jakob ŠKOFIČ

župnik

Loče ob Baškem jezeru

DRUŽINA

TRIESSNIG

LOČE ob BAŠKEM JEZERU

*Vesele božične praznike in srečno
novo leto 1986*

Dr. Valentin Kaki

odvetnik

8.-Maistraße 20/I, 9020 Celovec
tel. 0 42 22 / 56 8 20

DRUŽINA

KARGL

Bače ob Baškem jezeru

*Vsem dragim znancem, dolinskim
romarjem in dobrotnikom se zahvaljuje
in želi vse dobro za Božič in novo leto*

ŽUPNI URAD POKRČE

Malejevi

NASLEDNIKI

trgovina, gostilna in bencinska črpalka
v BRODEH pod Ljubeljem

GOSTILNA IN TRGOVINA

Jožko in Hilde ČIMŽAR

Dvorc 9, Hodiše

Vsem obiskovalcem gostišča, restavracije
in kegljišča

JUENA

(Lastnika L. in H. GREGORIČ)

ČEPIČE pri GLOBASNICI

Slovenci iz Brnce

želijo vesel božič in srečno novo leto

DRUŽINA

Nužej TOLMAJER

Radiše

DRUŽINA

PASTERK

KOKJE

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem

družina RUPIJEVA

VELINJA VAS

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem

želi blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto

Franc Stern

ESSO-ČRPALKA ZA BENCIN

ŽELEZNA KAPLA
Telefon 0 42 36 - 305

Vsem faranom, znancem
in prijateljem na Zili

STANKO TRAP

župnik na Ziljski Bistrici

ELEKTROPODJETJE

Ing. Anton Schlapper

ŠT. JAKOB V ROŽU

DRUŽINA

SMRTNIK, gostilna FRANCL

KORTE pri ŽELEZNI KAPLI

Vsem gostom in prijateljem želi
vesele božične praznike in srečno
novo leto

Camping Rož

KOČUHA

Luč v temo

Delniška družba avstrijskih dravskih elektrarn bo tudi letos namesto običajnih božičnih voščil in božičnih daril spet dala na razpolago znaten prispevek za akcijo „LUČ V TEMO“ v korist telesno in duševno prizadetim otrokom.

Prepričani smo, da imate razumevanje za ta dobrodelni ukrep.

Želimo Vam po tej poti vesele praznike in srečno novo leto!

*Delniška družba avstrijskih dravskih elektrarn, Celovec
Österreichische Draukraftwerke AG, Klagenfurt*

PEVCARJEVA DRUŽINA

DRABUNAŽE

Vsem sorodnikom in znancem

DRUŽINA JANEŽIČ

LEŠE PRI ŠT. JAKOBU V ROŽU

MESARIJA

Erlach

DOBJE pri BAŠKEM JEZERU

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1986 vsem članom in prijateljem našega društva želi

SPD „Jepa-Baško jezero“

V imenu profesorjev
in dijakov

Dr. Reginald Vospernik

RAVNATELJ ZVEZNE GIMNAZIJE
ZA SLOVENCE V CELOVCU

Vesele božične praznike
in srečno novo leto
želi vsem sorodnikom in narodnjakom

DRUŽINA

Sturm, pd. Tomanovi

Štalenska gora — Svinča vas

VESEL BOŽIČ
IN SREČNO NOVO LETO

DRUŽINA SMOLE

BISTRICA V ROŽU

družina

OGRIS, pd. Adlnova

ŽIHPOLJE

Vsem sorodnikom, znancem in
prijateljem

družina ZABLATNIK

BILNJOVS

PODNARJEVA družina

SLOVENJI PLAJBERK

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto želi pevski zbor

„Gallus“

vsem sedanjim in nekdanjim pevkam in pevcem ter vsem prijateljem in znancem doma in po svetu.

DRUŽINA

ROZINA in LENART KAC

GRADIČE nad Suho — Nonča vas 85

DRUŽINA

prof. JOŽKO HUTTER

GLOBASNICA

DRUŽINA

OJCL

ZGORNJI BREG

Johan Lomšek

9141 Št. Lipš
telefon 04237 - 2246

- Oficialna Steyr delavnica in traktorji
- Poljedelski stroji
- Električna in kuhinjska oprema
- Mopedi, kolesa, šivalni stroji
- Servis in vsi nadomestni deli

Sedanjim in bivšim faranom ter vsem
znancem in prijateljem

Peter STICKER Ljudmila STICKER

župnik in mama v Globasnici

Vsem znancem in prijateljem

družina

Okorn

VINOGRAD pri Žitari vasi

Občinski odbornik EL

Jože URANK z družino

želi vsem volilcem
vesele božične praznike in srečno
novo leto

ENCELNA VAS

MIZARSTVO

Hanzej Gabriel

ŠT. JANŽ V ROŽU
Tel.: 0 42 28 - 26 00

Vsem cenjenim odjemalcem, gostom,
znancem, še posebej slovenskim volilcem
občine Št. Jakob v Rožu kot tudi vsem
zadružnikom po južni Koroški
blagoslovljene praznike
in srečno novo leto

Mihej Antonič

HOTEL »ROŽANSKI DOM«
REKA pri ŠT. JAKOBU v Rožu

NIKO KRIEGL in družina

ZAHOMEC

Dr. Franc WUTTI

Unterbergner Str. 13
9170 BOROVLJE

KFZ.-Reparatur
Service —
Handel

Herbert Zwittnig

OPEL-zastopstvo

9184 Št. Jakob v R., Winkl 61 —
telefon (0 42 53) 480

Vsem odjemalcem in znancem želi
vesele praznike

MIZARSTVO

Kofler

ŠT. PETER pri ŠT. JAKOBU v Rožu

ŠMONOVA DRUŽINA

ŠT. GANDOLF pri KOTMARI VASI

DRUŽINA

DOMAJ, pd. ZGONC

RINKOLE

Sorodnikom, znancem, prijateljem in
katoliški mladini na Koroškem želi
obito božičnega veselja in blagoslova
v novem letu

RUDOLF SAFRAN

ŽUPNIK

MELVIČE

Blagoslovljen božič in srečno novo leto
želi sorodnikom, znancem in odjemalcem
samopostrežna trgovina — kmetijski stroji

Import — Export

Krivograd

ŠMIHEL nad PLIBERKOM

Vsem duhovnikom in vernikom
DEKANIJE BOROVLJE

LEOPOLD KASSL

dekan

BILČOVS

Vsem znancem in prijateljem
ter ljubiteljem umetnosti

prof. akad. kipar

FRANCĚ GORŠĚ

Tel. 0 42 28 - 21 86 SVEČE V ROŽU

Vsem sorodnikom, znancem
in prijateljem

družina PRESCHERN

LOČE ob BAŠKEM JEZERU

Vsem znancem, sorodnikom, kulturnim
delavcem in narodno zavednim
Slovincem

družina LESJAK

VRBA

Dr. Anton SAMONIG

živinozdravnik

Tel. (0 42 74) 31 76 Skofiče 129

DORICA in MIRKO SABOTNIK

HODIŠE

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „ROŽ“

ŠT. JAKOB V ROŽU

želi odbornikom, članom in ljubiteljem
slovenske prosvete blagoslovljen Božič
in srečno novo leto

MATJEVA DRUŽINA

LOČILO

JOŽE MARKETZ

kaplan

ŠT. JAKOB v Rožu

topsport

SPORT-SHOP

PLIBERK

AUSTRIA

BLEIBURG

TEL.: (0 42 35) 20 41

Želimo Vam vesele božične praznike in uspeha polno novo leto

tovarna športnih izdelkov — športna trgovina

se Vam priporoča

- smuči, vezi, obleke, smučarski čevlji
- potrebščine za šolski šport
- trenerke, športne obleke, jogging
- vse za nogomet
- športni čevlji
- vse za tenis (napenjamo loparje)

Vsem cenjenim odjemalcem
in znancem

želi vse dobro za Božič
in srečno novo leto 1986

družina

URBAS

DRUŽINA

WROLICH

LOČE OB BAŠKEM JEZERU

Vsem stalnim in zvestim gostom se ob koncu leta zahvaljujemo za obisk in sodelovanje ter želimo vesele praznike in uspeha polno leto 1986

HOTEL OBIR

ŽELEZNA KAPLA

telefon (0 42 38) 381

DRUŽINA

ŽIVKOVIČ

želi vsem znancem in prijateljem v Evropi
in Ameriki

KOTMARA VAS — STRANJE

Vsem sorodnikom in znancem družina

Rudi PICHLER

GRPIČE

Oddajalcem mleka, šolarjem iz Obirskega,
Lobnika in Lepene

družina

BISTRičNIK

OBIRSKO

Jože VALEŠKO

provizor

ŠT. PETER na VAŠINJAH

Sorodnikom, prijateljem in znancem

Nežka in Mirko KERT

IZ NONČE VASI

Vsem prijateljem in znancem želijo vesele
božične praznike in srečno novo leto

družina WARASCH

DJEKŠE

DRUŽINA

KUCHLING, pd. HAVŽARJEVA

ŽELINJE

Vesel božič ter srečno novo leto želi vsem
znancem in prijateljem družina

dr. Janko in dr. Marija ZERZER

CELOVEC

Vsem cenjenim odjemalcem,
prijateljem in delavcem

želi
BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ
in srečno NOVO LETO

Franc Gasser

BILČOVŠ — LUDMANNSDORF 28
Telefon (0 42 28) 21 05 18

Vesele božične praznike in uspešno novo leto želijo

družine RUTAR družina SIENČNIK

RUTAR CENTER
POHIŠTVO — ELEKTRO
DOBRLA VAS
CAMP ZA NATURISTE
HOTEL IN SUPERMARKT
LIDO PRI DOBRLI VASI

TRANSPORTNO PODJETJE
DOBRLA VAS
RUTAR MARKT
KLOPINJSKO JEZERO
TRGOVINA — GOSTILNA
ŽITARA VAS

Da bi se za božične praznike to rojstvo izvršilo v nas, da bi našim dnevom prineslo širša obzorja in nas bogatilo ter nam odpiralo nove cilje

Vam želi

pokrajinsko vodstvo

KATOLIŠKE MLADINE

TRGOVINA S ČEVLJI

ANTON KOREN

ŠT. JAKOB V ROŽU

Vsem znancem v Rožu, v Železni Kapli in Podjuni ter vsem bralcem „Otroka božjega“

IGNAC DAVID

DOMAČALE

DRUŽINA

Marije Mischkulnig

pd. KRŽEJ

BRANČA VAS 2

DRUŽINA

OLIP, pd. UŽNIK

SELE

Vsem sorodnikom in znancem

družina POMOČ

BILČOVS

MARTIN HOTIMITZ

DEKAN

LOGA VAS

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO želi vsem znancem in prijateljem

DRUŽINA

dr. PAVEL APOVNIK

Vsem znancem in prešovcem želi vesele božične praznike ter srečno novo leto

družina

RESSMANN

Tratnik

LEDINCE

Vesele praznike ter srečno in uspešno leto 1986 želi

SPAR

Franc Kušej

ŠMIHEL in PLIBERK — LABOT — LAVAMÜND

VSEM SVOJIM
ODJEMALCEM,
ZNANCEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM

želi **BLAGOSLOVLJENE PRAZNIKE**
IN SREČNO NOVO LETO

Molkerei- genossenschaft Völkermarkt

MLEKARSKA ZADRUGA r. z. z o. j.,
VELIKOVEC

Vsele božične praznike
in srečno novo leto želi
vsem odjemalcem in gostom

samopostrežna trgovina
restavracija z dvorano
za vsakovrstne prireditve

Šoštar — Smrečnik

9142 GLOBASNICA
tel. 04230-211

Vsem odjemalcem, prijateljem
in znancem želi vse dobro za praznike
in se priporoča

KROJAŠTVO

WEISS

ŠT. JANŽ V ROŽU
CELOVEC, Spitalgasse 12

Tomaž Sabotnik

gradbeno podjetje in
penzion TURANIA

Plešerka 59, tel.: 0 42 73 / 22 95
HODIŠE

NIKO MARKTL

ŽUPNIK

v ROŽEKU

Vsem prijateljem in znancem

družina ROPAČ, pd. HANZEL

LOČE — ŠT. ILJ ob DRAVI

DRUŽINA

MARIJE FERA

DVOR PRI PLIBERKU

FLORIJAN ZERGOI

ŽUPNIK

KAZAZE

DRUŽINA

IVAN in ERIKA LUKAN

Vetrinj

Golobova družina

MARIJA NA ZILJI

Vsem dragim gostom, odjemalcem, somiš-
ljenikom, prijateljem in znancem, želim v
novem letu mnogo sreče v zdravju in zado-
voljstvu

TRGOVINA IN GOSTILNA

Janko Ogris

BILČOVŠ

Vsem prijateljem in
poslovnim partnerjem vesele praznike
in uspešno leto 1986

Dr. Velik

PRODUKCIJSKA IN TRGOVSKA DRUŽBA
BOROVlje-CELOVEC

Vesele, blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto želi vsem
sorodnikom, prijateljem in znancem

družina

dipl. trg. **JANKO URANK**

CELOVEC

AVGUŠTIN ČEBUL
ŠT. LENART pri SEDMIH STUDENCIH

LUDOVIK JANK

ŽUPNIK

NA RADIŠAH

DRUŽINA

DR. VINCENC ZIKULNIG

CELOVEC

hoffentlich

ALLIANZ

versichert

Vesele božične praznike ter veselo in
uspeha polno leto 1986

FRANC PEGRIN

MLINČE

Vsem rojakom, faranom, mladini, posebno še
studentom

MAG. HANZEJ OLIP

župnik v Šmarjeti v Rožu

MATEJ IGERC

ŽUPNIK

na SUHI

Janez Tratar

KAPLAN V DOBRLI VASI

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi lesno podjetje

VALENTIN KROF

Einersdorf — Nonča vas
Pliberk — Bleiburg
Tel. 0 42 35 - 21 71

DRUŽINA
Štefan Gregorič

MALA VAS 5 PRI GLOBASNICI

Dr. Pavle ZABLATNIK

REBUHNWEG 28
CELOVEC

Vesele božične praznike in srečno
novo leto 1986 želi

GRADBENO PODJETJE

**Ing. Alojz
MERTEL**

STAVBENIK

ROŽEK, telefon 2725

Blagoslovljene praznike želi

dr. VALENTIN INZKO
z družino

SVEČE V ROŽU

FRANC KRIŠTOF

ŽUPNIK

ŠT. VID V PODJUNI

DRUŽINA

MILLONIG

DRAŠČE V ZILJSKI DOLINI

DRUŽINA

TOLMAJER

RADIŠE

Vsem cenjenim odjemalcem, prijateljem in
znancem želi vesele božične praznike in srečno
novo leto ADEG-trgovina in trafika —
tujske sobe

A. Ogris-Martič

tel.: 0 42 28 / 22 51

BILČOVŠ

Vsem prijateljem in znancem vesele
božične praznike in srečno novo leto

Zerzer-Beguš

TRGOVINA

SVEČE

Vsem prijateljem, neprijateljem, znancem,
pevovodjem, pevovodkinjam, pevkam
in pevcem

TOMAŽ HOLMAR

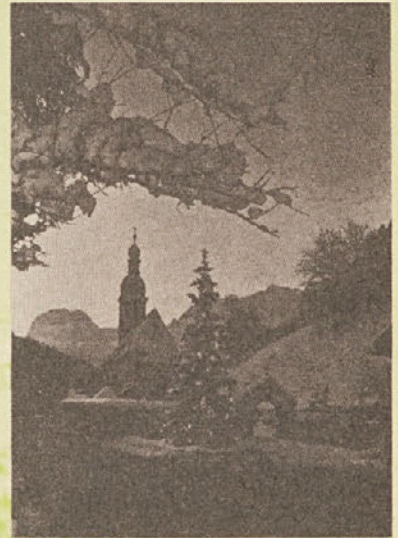
ŽUPNI UPRAVITELJ

NA OBIRSKEM

FRANC HUDL

ŽUPNIK

KAPLA ob DRAVI

Vsem naročnikom in poslovnim
prijateljem

želi vesele božične praznike
in srečno novo leto

Franc Begusch

gradbeno podjetje

BISTRICA V ROŽU
Tel. 04228-2226

CELOVEC
Wiegeleg. 20
Tel. 04222-22770

Mnogo svetonočnega miru in blago-
slov v novem letu želijo vsem do-
brotnikom in znancem, absolventkam
in učenkam šolske sestre v Št. Petru
pri Št. Jakobu v Rožu in Št. Rupertu
pri Velikovcu.

DRUŽINA

JANEZ MIKL

PEČNICA

DRUŽINA

JOŽICA in FRIDI MAK

SELE

Načrtovanje in izvedba
vseh gradbenih del

Ing. Johann

Palmisano

Gradbeno podjetje za visoke, nizke
in železobetonske gradnje

ŠT. JAKOB V ROŽU
Telefon 0 42 53 - 335

ŠTEFAN MESSNER

ŽUPNIK V POKOJU

ŽELEZNA KAPLA

MAKS MIHOR

ŽUPNIK

KOTMARA VAS

Matej Nagele

ŽUPNIK V ŽITARI VASI

mag. Mirko Isop

ŽUPNIK v ŠKOCIJANU

Vsem Slovincem lepe pozdrave

Nežka Skrufl

ZAVINCE PRI ŽITARI VASI

Prijetne božične praznike in vse dobro v novem letu želi

Šenhabova družina

BILČOVŠ

Vsem prijateljem in gostom želi sreče in veselja v novem letu

trgovina

Hermi in Walter RAKUŠEK

SELE-BOROVNICA

PETRICEVA in MOTIJEVA družina

Novo Selo pri Kotmari vasi

DRUŽINA

dr. Anton FEINIG

SVEČE

Vsej duhovščini in vernikom

DEKANIJSKI URAD in ŽUPNIŠČE v Šmihelu pri Pliberku

Vesele božične praznike in srečno novo leto Vam želi

dipl. inž. Hanzi Urschitz

sodnijsko priznani izvedenec za stavbarstvo

GRPIČE/KORPITSCH 17
telefon 0 42 57 / 20 54

Zbornica za kmetijstvo in gozdarstvo na Koroškem

koroškim kmetom in vsem članom zbornice

BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE USPEŠNO NOVO LETO.

Kot poklicnostanovska ustanova se bomo tudi v prihodnjem letu z vso prizadevnostjo zavzemali za interese koroških kmetov.

drž. zbor. posl. ek. sv. Valentin Deutschmann
predsednik

dipl. inž. dr. Ernest Gröblacher
direktor zborničnega urada

Vesele praznike ter srečno in uspešno leto 1986 želi

ELAN SKI

družba za proizvodnjo in prodajo športnih izdelkov

9586 Brnca, Kärntner Straße 38

Robert HEDENIK

SPENGLEREI/KLEPARSTVO

9072 Bilčovš/Ludmannsdorf
Velinja vas/Wellersdorf 19
☎ (0 42 28) 28 2 95

Vsem prijateljem in gostom želi sreče in veselja v novem letu

družina

dipl. inž. prof. LOJZE SAMONIG

VRBA-VELDEN

Praznik resnice in pravice

Božič, praznik nešteti luči, praznik radodarnosti, praznik konzuma, praznik novih plaščev in še marsičesa novega, lepega, svetlega, bogatega.

Praznik, ki s svojim vzdušjem za nekaj ur ali samo trenutkov vsaj nekoliko potisne v ozadje vse tisto, kar trenutno mnogo bolj zaposluje našo javnost. Tam je malokaj lepega in nič kaj prazničnega. Menjavajo se škandali in polomije. Ali vzamemo Voest, ki je najnovejši in menda tudi največji škandal, ali pa tiste, ki so se vrstili drug za drugim v zadnjih tednih in mesecih, kot bi hoteli tekmovati med seboj.

Prav žal mi je, da trenutno nimam omeniti kaj lepega, pozitivnega, kar bi v podobni meri odjeknilo v naši javnosti.

Kako pa se takšne polomije pravzaprav rešujejo? Če je škandal zadosti velik, potem je že treba, da kakšen generalni direktor odstopi. Glavne vajeti se dajo v roke drugemu, seveda boljšemu, ki bo celotno zadevo zopet spravil na dobro pot v bodočnost. Kakšen minister ne bo tako brž odstopil, saj so to naši izbrani ljudje, od katerih ni več boljših na rezervni klopi. Imajo tudi poleg drugih kvalitet zadosti debelo kožo, da jih takle škandalček ne vrže iz tira. V takem trenutku namreč čaka vse polno tistih, ki bi se še bolj trudili za doseg istih ciljev v državi in družbi; imajo pa seveda boljše strokovnjake v svojih vrstah in mnogo boljše ideje. Popolnoma jasno, da bi na podlagi tega mnogo bolje rešili vsa gospodarska, politična in socialna vprašanja . . .

Takile škandali, ki pretresajo našo javnost, so nekaj zelo hvaležnega. Vsak človek ima priložnost, da se vanje obregne in še kako dobro to dene. Najdeš tarčo, v katero lahko spustiš vso svojo jezo, svojo nezadovoljnost in svoj gnev; nihče te ne udari nazaj. Nekateri te celo pohvalijo: dobro si povedal! Končno nekdo, ki se upa itd . . .

Če pa potem sam pri sebi o tem razmišljaš, ugotoviš, da nisi dosegel nič dobrega. Nikdar in nikjer nisi s svojim zmerjanjem prišel niti na najmanjšo zeleno vejico. Tisti, ki so morali prevzeti odgovornost za kakšen škandal, so medtem odstopili, na njihova mesta so postavili druge, ki jih pravtako ne poznaš in celotna zadeva bo šla nekako naprej! Upajmo, da bolje.

se morali namreč dvigniti iz naslanjača pred televizorjem in prisluhniti drug drugemu, skupno pa skrivnosti te noči, pretirati pa nočemo, no.

Pri tem prazniku gre za to, da je pred skoraj 2000 leti nastopil novi kralj, ki ga je kralj

„Sam si pri vsem tem ostal isti: s svojim sosedom si še vedno skregan, na delovnem mestu te ne marajo, ker si preveč zgovoren in se zmeraj porivaš v ospredje, doma pa brez pravega vzroka okregaš ženo in tepeš otroke, verjetno zaradi tega, ker sam s seboj nisi zadovoljen. Naposled si naliješ hladno pivo in sedeš pred televizor: poročila . . .“

Voščimo si torej zopet vesel ali blagoslovljen božič in srečno novo leto. Vemo, za kaj gre pri tem prazniku, pa saj ga ne bomo spustili preblizu; potem bi

Herod hotel že kot otroka ubiti, ker se je bal za svoje kraljestvo. Zmotil se je.

Ta novi kralj se je rodil v hlevu pri Betlehemu, kjer so pastirji in živina bili njegova prva družčina. Angeli so ob njegovem rojstvu oznanjali: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so blage volje . . .

Njegova kraljevska kariera je bila že od vsega začetka postavljena na glavo! Apostol Pavel jo opiše takole: „Dasi je bil namreč v božji podobi, ni imel za plen, da je enak Božu, am-

pak je sam sebe izničil, podoben hlapca vzel nase, postal podoben ljudem in bil po zunanosti kakor človek. Ponižal se je in bil pokoren do smrti, smrti na križu.“

Kakšen kralj? Kakšno kraljestvo? Kakšno življenje med nedostojnim rojstvom in sramotno smrtjo?! Življenje med bolniki, grešniki, ribiči, pastirji in kmeti. „Moje kraljestvo je kraljestvo resnice in pravice. Vsak, kdor je iz resnice, poslušaj moj glas.“ Starček Simeon je povedal o tem kraljevskem detetu: „Ta bo postavljen v padec in vstajenje mnogih v Izraelu.“

Ta beseda ni izgubila veljave . . .

Človek, kam greš? Ali se sploh kdaj vprašaš, koliko resnice vsebuje tvoja življenjska pot? Ali sploh hočeš po poti resnice in pravice, ko pa je toliko širših in lepših cest? Skušnjava je zate in zame ista kot za menežerja državnega podjetja ali za kakšnega politika, le najin okvir je manjši . . .

Drug drugemu si bomo voščili praznike — vesele, lepe, bogate, srečne, blagoslovljene . . . tudi sami si pri — voščimo praznik!

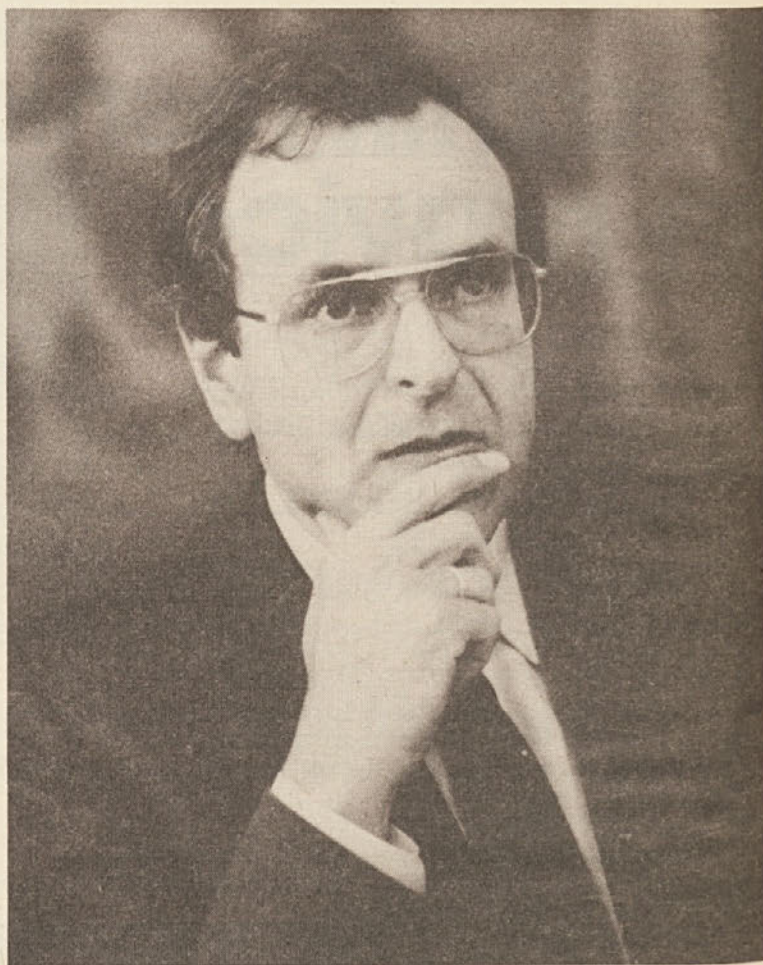
Prodrimo na dno prazniku, ob katerem slavimo rojstvo kralja resnice, pravice, ljubezni in miru. Treba se bo zravnati od poklonov pred varljivimi oblastmi, treba bo zlomiti napačni ponos, ki nam ga narekuje naša maska, treba se bo globoko skloniti v drugo smer — kralju resnice, pravice, ljubezni in miru so namreč postlali zelo nizko: na slami v hlevu.

Stanko Olip

Naši ljudje se z marsikaterim manjšinskopolitičnim člankom v Koroški „Kleine Zeitung“, katere redakcija vodi Heinz Stritzl, upravičeno ne strinjajo. Na drugi strani pa moramo spet priznati, da je „Kleine Zeitung“ pogostokrat edini nemško-koroški časopis, ki daje Slovincem več prostora oz. ki objavi izjave in poročila slovenskih političnih in kulturnih organizacij.

Glavni urednik „Kleine Zeitung“, ki je tudi odgovoren za skupne zadeve celovške in graške redakcije, je dr. Fritz Csoklich, po rodu Dunajčan. Poznamo ga kot enega najbolj profiliranih časnikarjev Avstrije z izrazitim čutom za časnikarsko poštenost in odgovornost. Svojo duhovno energijo črpa predvsem iz globoke vernosti, hkrati pa ga odlikuje stalna in resna pripravljenost, da spremlja razne dogodke in razna družbenopolitična gibanja s premirno (samo)kritično distanco.

Letos poleti je minulo 25 let, odkar je dr. Csoklich postal glavni urednik „Kleine Zeitung“. Ob tej priliki smo imeli z njim naslednji daljši pogovor, ki ga je vodil Janko Kulmesch.

Naš tednik: Zunächst einmal — wenn auch ein wenig verspätet — herzliche Gratulation zu Ihrem 25-Jahr-Jubiläum als Chefredakteur der „Kleinen Zeitung“. Da Sie mit diesem Jubiläum auch mit der Kärntner „Kleinen Zeitung“ verbunden sind und da im öffentlichen Leben Kärntens die Volksgruppenfrage eine bedeutende Rolle spielt, möchte ich Sie gerne fragen: Wann und wie sind Sie dem Slowenenproblem erstmals begegnet?

Csoklich: Es ist naheliegend, daß ich auch mit der Kärntner Volksgruppenfrage befaßt wurde, weil diese Frage für unsere Zeitung in Kärnten von Anfang an eine bestimmte Rolle gespielt hat, und weil unser Gesamtblatt auf diese Weise immer wieder mit diesem Problem konfrontiert worden ist. Wann ich mich mit dem Slowenenproblem in Kärnten zum erstenmal konkret auseinandersetzen mußte, kann ich jetzt gar nicht mehr genau sagen. Ich kann mich aber erinnern, daß es vor etwa 30 Jahren — damals war ich ein junger Aspirant und ein journalistischer Anfänger — in unserer Redaktion heftige Debatten gegeben hat über eine Serie unserer Zeitung, die der damalige Leiter unserer Klagenfurter Redaktion, Stefan Genser, geschrieben hat, und

die, wenn ich mich recht erinnere, den Titel «Blutige Grenze» trug.

Naš tednik: Und wie war der Tenor dieser Debatte?

Csoklich: Verschiedene Inhalte dieser Serie wurden von mehreren Mitgliedern unserer Redaktion intern heftig kritisiert, und diese Kollegen meinten, die erwähnte Serie vereinfache die komplexen historischen Vorgänge der jüngsten Vergangenheit allzusehr.

Naš tednik: Das war also eine Ihrer ersten Begegnungen mit dem Kärntner Volksgruppenproblem als Journalist. Sie zählen aber nicht nur zu den profiliertesten Nachkriegsjournalisten Österreichs, man kennt Sie auch als aktiven Mitarbeiter im krichlichen Leben. Der Kirche wiederum kommt im Leben der Kärntner Slowenen sowie im Kärntner Volksgruppenkonflikt entscheidende Bedeutung zu. Wie stand es nun mit Ihren ersten persönlichen Erfahrungen in diesem Zusammenhang?

Csoklich: Aufgrund meiner persönlichen Erfahrung in meiner eigenen Kindheit und Jugend, habe ich mich immer bemüht, die Kärntner Volksgruppenfrage in einem größeren Zusammenhang zu sehen. Ich bin mitten im Krieg im Alter von etwa 13,

14 Jahren durch einen Zufall zu einer Jugendgruppe in einer Wiener Pfarre gekommen, die sich nicht nur mit der nationalsozialistischen Ideologie, sondern auch mit der darunterliegenden deutsch-nationalen Gesinnung kritisch auseinandersetzte.

Naš tednik: Die deutsch-nationale Gesinnung ist gerade in Kärnten nach wie vor stark vorhanden.

Csoklich: Ganz sicher ist bis in die jüngste Vergangenheit das Bewußtsein, die deutsche Sprache zu sprechen, von vielen Menschen in den österreichischen Alpenländern anders verstanden worden als etwa in Wien. Die historischen Voraussetzungen und Traditionen sind eben sehr verschieden. Man macht es sich aber in Wien aufgrund dieser verschiedenen Voraussetzungen manchmal etwas zu leicht mit abfälligen Bemerkungen über die „G'scherten in der Provinz“ oder mit pauschalen Hinweisen, daß dort „eh lauter Nazis“ lebten. Aufgrund vieler persönlicher Erfahrungen komme ich immer deutlicher zu der Gewißheit, daß eine derartige pauschale Verurteilung nicht richtig ist, wie überhaupt jedes Pauschalurteil falsch ist, ganz gleich, wem gegenüber es geäußert wird.

Naš tednik: Kommen wir auf das Verhältnis Kirche — Kärntner Slowenen zurück. Stichwort: Kärntner Diözesansynode 1972, die Sie aktiv mitverfolgt haben. Welche Bilanz der praktischen Verwirklichung synodaler Beschlüsse ziehen Sie nach mehr als zehn Jahren?

Csoklich: Eine solche Bilanz kann ich nicht vorlegen, sie überfordert mich, weil mir die dazu notwendigen Detailkenntnisse fehlen. Ich weiß jedoch, daß die Kärntner Diözesansynode ein ungemein wichtiger Beitrag war, über das lange Zeit übliche Gegeneinander in der Kärntner Volksgruppenproblematik zum Miteinander, zum Gespräch zu kommen. Damit konnten natürlich nicht alle Detailschwierigkeiten gelöst werden.

Naš tednik: Eines aber steht trotzdem fest: In der Kirche wurden wesentlich mehr Rechte der Kärntner Slowenen verwirklicht als auf staatlicher oder landespolitischer Ebene und Sie befürworten auch diese Rechte...

Csoklich: ... auf jeden Fall.

Naš tednik: Wäre es somit nicht umso wichtiger, daß in der Slowenenfrage auf Bundes- und Landesebene, in Wien und in Klagenfurt dem

Beispiel der Kirche gefolgt würde?

Csoklich: Grundsätzlich ist das gewiß richtig, aber man muß doch sehen, daß auf politischer, auf staatlicher Ebene Lösungen in ethnischen Problemzonen gewiß schwieriger sind als im kirchlichen Bereich. In der Kirche haben wir es mit Menschen zu tun, die mehr oder weniger stark von gleichen geistigen und geistlichen Grundsätzen geprägt

barn zu behaupten, etc. Andererseits bedeutet aber dieses „Small is beautiful“, daß es in der Gegenwart für kleine Völker auch viele Zeichen der Hoffnung gibt: denn es zeigt sich gerade jetzt, daß sich die Dinosaurier der großen Staaten, daß sich die riesigen Wirtschaftsländer und sogar die Supermächte in Schwierigkeiten befinden, die sich durch ihre Größe, durch ihre Unüberschaubarkeit, durch

frieden sein kann. Daher verstehe ich auch, daß die Kärntner Slowenen Einwände gegen das Volksgruppengesetz erhoben haben. Aber ich verstehe z.B. nicht, warum man sich geweigert hat, in den Volksgruppenbeiräten mitzutun. Nach meinem Dafürhalten begibt man sich dadurch der Möglichkeit, mitzureden, deutlich zu sagen, was man möchte oder nicht möchte. Die Minderheit kapselt sich damit selbst von ih-

von jüngeren Leuten aus den Reihen der Mehrheit unterstützt worden ist. Über die heutige Jugend wird von den älteren oft sehr viel geschimpft. Eines aber muß man heute den Jungen zugute halten: wie es aussieht, hat sie erfreulicherweise überhaupt kein Verständnis mehr für eine Geisteshaltung der Vergangenheit, die in einem anderen Menschen nur deswegen, weil er eine andere Muttersprache hatte, einen Feind oder sogar einen Todfeind sah.

Naš tednik: Und wie stehen Sie persönlich zur Kärntner Minderheiten-Schulfrage?

Csoklich: Ich erlaube mir kein Urteil über Details der Kärntner Minderheiten-Schulfrage.

Es muß aber klar sein, daß für jede ethnische Minderheit die Schulfrage eine Schlüsselfrage ist, und daß da viele Emotionen auf allen Seiten mitschwingen. Daher muß man es sich sehr gut überlegen, in welcher Weise man die Schulfrage in einem gemischtsprachigen Gebiet aufgreift. So halte ich es für sehr sinnvoll, daß die Kärntner Parteien lange Zeit hindurch in der Schulfrage nur nach dem Prinzip der Übereinstimmung gehandelt haben, und ich bedaure, daß es zu einem Alleingang gekommen ist.

Naš tednik: Heißt das, daß Haider „unüberlegt“ gehandelt hat?

Csoklich: Um es nochmals deutlich zu sagen: Ich bedaure es, daß das aus guten Gründen geübte Einvernehmen der Kärntner Parteien, an die Schulfrage nur gemeinsam heranzugehen, aufs Spiel gesetzt worden ist.

Naš tednik: Nun zu einem Thema, das gerade in der Steiermark sehr positiv hervorgehoben wird — die Zusammenarbeit im Raum Alpe-Adria. Welche Funktion messen Sie in diesem Zusammenhang den Kärntner Slowenen bei?

Csoklich: Das Projekt Alpe-Adria halte ich für einen wichtigen Versuch, Länder, die aufeinander angewiesen sind und in denen verschiedene Völker miteinander leben, zu einer gemeinsamen Zusammenarbeit zu bringen. Die Slowenen sind von diesem grenzüberschreitenden Versuch in besonderer Weise betroffen, weil sie in den meisten dieser Länder leben. Auf diese Weise könnte die slowenische Volksgruppe in Kärnten zu einem verbindenden Element bei diesem Versuch werden, einander näher zu kommen und die Probleme

(dalje na str. 38)

Exklusivinterview des Naš tednik mit dem Chefredakteur der Kleinen Zeitung, Dr. Fritz Csoklich.

„... das Gemeinsame zu unterstreichen und dem Trennenden vorzuziehen“

sind. Im politischen Leben ist das natürlich nicht der Fall: hier herrschen Gegensätzlichkeiten zwischen den verschiedensten Parteien und Weltanschauungen vor, dazu kommen noch Relikte antichristlicher, nationalistischer Grundströmungen.

Naš tednik: Was verstehen Sie konkret unter „gemeinsamen geistigen und geistlichen Grundsätzen“ der Kirche?

Csoklich: Den Glauben, daß wir alle Kinder eines Vaters sind, ganz gleich, welche Sprache wir sprechen und daß wir alle die gleiche Würde als Menschen haben. Dies ist sicher ein Ansatzpunkt, von dem aus nationalistische Vorurteile etwas leichter zu überwinden sind als im politischen Bereich.

Naš tednik: Vor etwa zwei Jahren haben Sie anlässlich eines Vortrages im slowenischen Bildungsheim Tainach das Wort „small is beautiful“ zitiert, frei übersetzt: „Klein sein ist schön.“ Wie schön ist es in Kärnten für die kleine Gruppe der Slowenen?

Csoklich: In meinem Tainacher Vortrag wollte ich zum Ausdruck bringen, daß man als kleines Volk — und auch die Österreicher sind ein kleines Volk — viele Nachteile hat, z. B. in wirtschaftlicher Hinsicht, in dem Bemühen, sich gegen große Nach-

die Vielfalt und Vielzahl ihrer Probleme ergeben. Allein schon die Anonymität der riesigen Millionenstädte etwa in Amerika führt zu schier unlösbaren Problemen des Verbrechertums, der Drogensucht, etc. In kleinen Ländern, in kleinen Völkern besteht die Chance, daß der Einzelne die menschliche Nähe zum anderen bewahrt. Daraus ergibt sich, daß die Lebensqualität in kleineren Ländern, in überschaubaren Gemeinschaften oft viel größer ist als in den Mammutgebilden unserer Zeit.

Naš tednik: Was bedeutet das für uns in Kärnten?

Csoklich: Ich bin kein Prophet und weiß nicht, wie sich die Dinge weiterentwickeln werden. Ich meine aber, daß die menschliche Nähe zum anderen auch für uns in Österreich eine Chance sein kann. Ich bin der Überzeugung, daß es für uns in Österreich eine Bereicherung ist, daß wir slowenische, kroatische, ungarische Mitbürger in unserem Land haben. Gewiß wird diese meine Ansicht noch nicht von allen Österreichern geteilt. Aber gerade unter den Jungen sehe ich schon viel mehr Verständnis für diese Auffassung. Dies sollte, so meine ich, von slowenischer Seite besser genützt werden. Nun verstehe ich, daß eine ethnische Minderheit nie ganz zu-

rer Umgebung ab, und nützt nicht die Chance der kleinen, überschaubaren Umgebung, in der das persönliche Wort etwas zu bewirken vermag, anders als dies in großen, anonymen Staatsgebilden möglich ist.

Naš tednik: Apropos Anonymität: In den letzten Jahren haben sich immer mehr Angehörige des Mehrheitsvolkes, darunter auch bekannte Persönlichkeiten aus Kultur, Medienwesen und Politik, mit den Slowenen aktiv und öffentlich solidarisiert.

Csoklich: Genau das meine ich und ich erinnere nur an Initiativen, die von deutsch-kärntner Jugendlichen verschiedenster Lager (Katholiken, Sozialisten, usw.) ausgegangen sind, um bestimmte Anliegen der Kärntner Slowenen zu unterstützen. Für die Volksgruppe ist dies auf jeden Fall ein Vorteil, der sich schon einfach aus der Tatsache, daß man einander kennt, ergibt. Dies sollte man doch stärker nützen.

Naš tednik: Denken Sie in diesem Zusammenhang auch an die momentane Diskussion über die zweisprachige Schule?

Csoklich: Ja, gewiß denke ich an dieses Ereignis, ich meine aber auch die zurückliegenden Beispiele wie etwa die KEL, die, wenn ich es richtig sehe, gerade

Enotni kulturni prostor —ga imamo ali ne?

Če danes zbudimo spomin na idejo o zedinjeni Sloveniji, je vsem jasno, da tokrat ne gre za politično kategorijo, niti ne za geografsko, kvečjem do določene mere za gospodarsko, v prvi vrsti pa za idejno. Enoten prostor je v danih pogojih realističen in možen le kot kulturna stvarnost, kot ta-

Dr. Janko Zerzer

ka pa je brez dvoma potrebna in do določene mere tudi uresničena. Res pa je tudi, da bi se še marsikaj deloboljšati, da bo še treba premostiti to ali ono oviro, da so v tem ali onem pogledu pojmi še precej različni in nejasni.

Eden izmed temeljnih pogojev za uveljavitev enotnega kulturnega prostora je brez dvoma brezpogojno priznavanje k duhovnemu pluralizmu. Dejansko se je v tem oziru v zadnjih letih položaj bistveno izboljšal, vendar vedno spet doživljamo z raznih strani, da nam skušajo apodiktično narekovati, kaj je pravilno in dopustno, s kom smeš in s kom

Prejšnji mesec se je na plenumu kulturnih delavcev OF v Novi Gorici na široko razpravljalo o enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Pri tem so bile med drugim poživljene asociacije na zedinjeno Slovenijo, politično utopijo, ki je v prejšnjem stoletju nekaj časa veljala kot kamen modrih pri uresničevanju narodnostnih problemov in so se zanjo navduševali domala vsi politično budni duhovi med Slovenci, tudi na Koroškem. Pri tem je šlo za upravno združitev vseh tistih teritorijev, kjer so bili naseljeni Slovenci, kar bi pomenilo razbitje cele vrste habsburških kronovin in popolno preureditev zraščanja upravnih struktur.

ne, kakšna je edina pravilna usmeritev. V Novi Gorici je kot delegat KKZ dr. Reginald Vospersnik poudaril, da je antifasistična baza za nas vse združevalni element — in on ima kot žrtev Hitlerjeve izseljenske politike vso legitimacijo za tako trditev — vendar to še ni vse. V idejno političnih pogledih pa so poti lahko zelo različne, in fašist še dolgo ni tisti, ki ga kdorkoli za takega deklarira.

Če torej hočemo govoriti o enotnem kulturnem prostoru, moramo pri nas izpolniti najprej dva pogoja: biti si moramo enotni v naših osnovah, in naši odnosi morajo biti kulturni. Če tega v naši majhni zamejski družbi ne znamo uresničiti, o širšem konceptu sploh ni treba govoriti.

Seveda je včasih težko najti pravo razmerje, in napake preteklosti še pogosto obremenjujejo medsebojne odnose. Sli-

kati črno-belo, poveljevat na eni in obsojati na drugi strani je še vedno enostavnejše kot se temeljito soočiti z nekim problemom, po potrebi preskočiti lastno senco, pri sebi odpraviti vzljubljenе anemoznosti in se ločiti od podedovanih ali nekritično prevzetih predsodkov.

Nadaljnji razvoj in edino sprejemljivo smer je v Novi Gorici nakazal Franc Šetinc, predsednik republiškega komiteja SZDL, ko je dejal: „Slovenski kulturni prostor lahko postane samo široko, pestro, bogato kulturno življenje, za katero je potrebno marsikaj, kar ga sploh omogoča, tudi gospodarska osnova. Več skrbi moramo nameniti razvoju založništva in informativnega tiska, šol, vrtcev, shajališč za kulturna in človeška srečevanja, skratka, več moramo storiti za širšo izmenjavo in predstavitev vsega najboljšega, kar dosega tako matični narod, kot tudi zamejski Slovenci, zdomci in izseljenci. Pri tem moramo upoštevati, da gre za enakopravnost narodovih osebkov in za tisto družbeno realnost v sosednjih državah, ki vpliva na to, da so si Slovenci politično in ideološko različni.“ Res zlate besede iz ust enega najvišjih predstavnikov slovenske politike in prepotrebno spoznanje v odnosu do Slovencev, ki živijo zunaj meja SR Slovenije.

Da danes gledamo na funk-

„... das Gemeinsame zu unterstreichen...“

der Zukunft miteinander zu bewältigen. Als konkreten Beitrag für das Experiment der Alpe-Adria hat die „Kleine Zeitung“ in den letzten Wochen Sonderbeilagen über Agram, Udine, Laibach und Triest herausgegeben, die viele Aufmerksamkeit gefunden haben, und wir wollen dieses Programm im Frühsommer 1986 fortsetzen.

Naš tednik: Sie haben vom konkreten Beitrag der „Kleinen Zeitung“ zur Zusammenarbeit im Raum Alpe-Adria gesprochen. Welche Rolle hat die „Kleine Zeitung“ bei der Bewältigung der Volksgruppenkonflikte im Lande Kärnten?

Csoklich: Ich habe meine Funktion immer darin gesehen, in den verschiedensten Bereichen des politischen und kulturellen Lebens das Gemeinsame

zu unterstreichen und dem Trennenden vorzuziehen. Das meine ich auch auf die Volksgruppensituation in Kärnten bezogen. Ich glaube, daß unserer Zeitung in Kärnten unter der redaktionellen Leitung von Heinz Stritzl auf diesem Gebiet Vieles gelungen ist. Gerade eine Minderheit wird freilich in verschiedenen Punkten meinen, es müßte noch mehr geschehen. Das ist das gute Recht einer Minderheit. Ich bitte aber auch zu bedenken, daß unsere Zeitung, die von allen Schichten gelesen wird, nicht einseitig werden darf, um ihre selbstgestellte Aufgabe, eine Integration ihrer Leser zu erreichen, nicht zu gefährden.

Naš tednik: Wie wirken sich die Integrationsbemühung Ihrer Zeitung auf die slowenische Volksgruppe konkret aus?

Csoklich: Um nur ein Beispiel zu nennen: Die versöhnende Achse Inzko-Waldstein wäre ohne publizistische Unterstützung der „Kleinen Zeitung“ kaum möglich geworden. Ich erinnere auch daran, daß in der Kärntner „Kleinen Zeitung“ immer wieder Wortmeldungen und Artikel auch aus den Reihen der slowenischen Volksgruppe abgedruckt werden. Dadurch wird ein allmählicher Abbau gegenseitiger Vorurteile möglich.

Aber das volksgruppenpolitische Klima sollte in Zukunft noch besser werden. Noch sind nicht alle offenen Fragen gelöst, die slowenische Volksgruppe fühlt sich nach wie vor in ihrer Existenz bedroht. Welche Zukunftsaufgaben ergeben sich dadurch für Ihre Zeitung?

Csoklich: Die historischen Ereignisse in Kärnten haben dazu geführt, daß es noch immer traumatische Ängste bei nicht wenigen Menschen gibt — so-

wohl auf Seiten des Mehrheitsvolkes, das sich bestimmter geschichtlicher Vorkommnisse erinnert, als auch auf Seiten der slowenischen Minderheit, die nicht weniger stark von Erfahrungen der Vergangenheit geprägt ist, und die eine allmähliche Assimilierung fürchtet. Unsere Zeitung hat gegen diese vielfältigen und widersprüchlichen Ängste kein Allheilmittel anzubieten. Wohl aber wird unsere Zeitung in Kärnten ihren beharrlichen Versuch fortsetzen, die versöhnenden und ausgleichenden Elemente in allen Lagern zu unterstützen und die „Falken“, die es ja auch überall gibt, etwas zurückzustutzen. Und wo immer dies möglich ist, wird die „Kleine Zeitung“ in Kärnten das Gespräch fördern, da nur im Dialog bessere Lösungen für ein friedliches Zusammenleben zu finden sind.

Naš tednik: Herr Chefredakteur, ich danke für das Gespräch.

cijo državnih meja z docela drugimi pričakovanji kot svojčas, ni nič novega in tozadevnih zagotovil v govorih politikov ne manjka. Jasno da morajo biti v času miroljubnega sodelovanja in dobrega sosedstva meje čim bolj odprte, da nas ne smejo ločevati, temveč morajo zblíževati.

Še lepše pa bi seveda bilo, če bi se temu gledanju mogli pridružiti tudi tisti, ki na kraju samem nadzorujejo mejni prestop avstrijskih in jugoslovanskih državljanov in tudi tisti, ki urejajo pretok kulturnih dobrin iz ene države v drugo. Konkretno: pogosto ima človek na karavanški meji neprijetne doživljaje ob vstopu v matico, ko ti mejni organi dajejo občutek, da kot sovražen element ravnokar delaš nekaj prepovedanega in si neposredno sprašuješ vest, če nisi morda vendarle storil nekaj kaznivega. Dobro si morem predstavljati, da carinikom nekdo dopove, da pridemo v sosednjo državo vsaj kot turisti, ki so potrebni za domače gospodarstvo, če koroški Slovenci za večino uradnikov že niso inozemski člani matičnega naroda in s tem sestavni del enotnega kulturnega prostora.

Druga neverjetna in — kakor že vrsto let vedno spet slišimo tudi iz ust jugoslovanskih kulturnikov — naravnost škandalozna ovira pa je povezana z uvozom zamejskih publikacij v Jugoslavijo. Že bežen pogled na katerikoli kiosk v Ljubljani ali na sortiment v kakih knjigarni nam izpričuje, da za uvoz vsakovrstnega šunda iz Nemčije ali Amerike ne more biti težav, saj ga ponujajo povsod na obilico in nikakor ne drži, da ga kupujejo le turisti, zaman pa bomo v istih kioskih in v istih knjigarnah povpraševali po recimo koroških publikacijah, za katere je še vedno potrebno posebno uvozno dovoljenje iz Beograda, kar pa lahko traja več mesecev, če ni odgovor sploh odklonilen; za periodično izhajajoče revije je to seveda več

kot šikanozno, saj od njih upravičeno pričakujemo določeno aktualnost. Torej smemo pričakovati, da se bodo pristojni politiki pridružili mnenju Rudija Čačinoviča, ki pravi, da „je temeljna dolžnost Slovencev strniti vse, da bodo obstoječe meje čim manj motile narodni razvoj in prepričevale še nadaljnje zmanjševanje njegovega narodnostnega ozemlja in števila pripadnikov, pri čemer ima največjo odgovornost matični narod.“

Pri obravnavi tega problema pa je treba upoštevati še neki drugi aspekt. Vedno bolj spoznavamo, da v enotnem kulturnem prostoru pretakanje stvaritev ne more in ne sme biti omejeno le v eno smer. Koroški Slovenci v preteklosti nismo negovali svojega manjvrednostnega kompleksa le v odnosu do večinskega naroda, temveč tudi v odnosu do last-

nega narodnega telesa v centralnem prostoru. Končno imamo v zadnjem času nuditi marsikaj publicističnega, kar je gotovo zanimivo tudi za Slovenijo, pa birokracija ali kdorkoli postavlja nepotrebne ovire. Čas bo, da se tudi v tem oziru prakticira enotni kulturni prostor, kajti samo tako bomo tudi v zamejstvu mogli okrepiti svojo narodno samozavest, kar pa je neobhodno potrebno za naš nadaljnji obstoj.

Še starejša kot zahteva po neoviranem uvozu slovenskih publikacij iz zamejstva pa je tista po boljših tehničnih možnostih za sprejemanje ljubljanskega televizijskega programa. Ne vem, če so na diplomatski poti izčrpane vse možnosti, vemo pa to, da je v Sloveniji vsekakor možno sprejemati avstrijske novice. Tako sodelovanje gotovo ni bilo predvideno po obstoječih

zakonih in so bile potrebne tozadevne izjeme. Zakaj ne tudi v drugi smeri?

Seveda dobro vemo, da je precejšen del ovir, ki otežkočajo uresničitev enotnega slovenskega kulturnega prostora treba iskati v Avstriji sami. To ne velja le za težave s slovenskim televizijskim programom, to nam je znano tudi v zvezi s podaljšanjem in v bistvu malenkostnem dopolnjevanju avstrijsko-jugoslovanske kulturne pogodbe. Zato naj postavim na konec zelo pemetne besede Franca Šetinca, ki jih je posvetil plenumu:

„Večinski narodi bi morali sprejeti manjšine kot enakopravne prvine svojega življenja, če vidijo v njih pozitivnega činitelja, ki bogati kulturo ter pomaga k razumevanju in sodelovanju z državo, v kateri živi njihov matični narod. Kulturno ustvarjanje narodnosti je poseben fenomen, ki nosi v sebi prvine vzajemnega pretakanja kultur večinskega in matičnega naroda. Čim več bo tega, tem manj bo asimilacije; čim več bo sožitja, tem manj bo nestrpnosti; čim večje bo bogastvo kulturnih in jezikovnih pluralizmov, tem manj bo pogubnih getov.“

POZDRAV NOVEMU LETU!

Pozdravljam te leto novo:
trenutki novi so dospeli,
Bogu za nje naj hvala bo!

Pozdravlja te moja duša nežno:
O, časi dragoceni novi!
In kličeš že srce hvaležno:
Dobrotnih božjih rok darovi!

Ljubi Bog vse ure naše blagoslovi,
Vsak naš trenutek te naj časti!

Pozdravljam Tebe-leto novo!
Vem življenje naše je negotovo,
tu na zemlji nimamo obstanka,
in smrt je dan za dnem nam znanka:
veselje, žalost nam poteka
in čas beži naprej kot reka,
vse večno vodi božje oko!

Viktor Levovnik

Vsem odjemalcem, sorodnikom in znancem želi

DRUŽINA
SITTER iz Hodiš

prijetne božične praznike in srečno novo leto

UNSERE
SPEZIALERZEUGNISSE
STIEPPDECKEN ALLER ART
FEDERKERNMATRATZEN
SOWIE POLSTERMÖBEL

feste

Schlafcomfort

Stieppdecken-, Bettwaren-
und Matratzenfabrik
Gesellschaft m. b. H.

Bleiburg

želi ob prazniku miru vsem odjemalcem
in prijateljem blagoslovljen božič in srečno novo leto

Walter Ottitsch

Delavnica: 9072 Bilčovs — Podgrad 7
telefon (0 42 28) 27 39

O neki navidezni idili, ki zgublja nekdanji obraz

O povodnji, propadajočih mlinih . . .

Na desnem bregu Zile pod goro leži nasproti Mostam zaselek Kozloz. Stara domačija, ki je nemara stara nad pol tisočletja, je ohranila prvotni obraz tudi v tem času. Tu je starodavno korito; hudournik, ki buči neizprosno svojo melodijo molka; star mlin, ki je na zunaj še mogel ohraniti prvotni obraz. Letnica 1877 je vklesana v podboj. Mlin pa je gotovo starejši. V tej lepi idili bi človek najraje ostal. Za vse življenje.

Hudournik buči mimo Kozloznikovega zaselka naprej proti Zili, kjer se izliva. «Edino ta mlin še ni propadel. Vsi drugi pa tako počasi zginevajo,» mi vedo povedati Kuklarjeva mati, ki stanujejo v tem kraju že od rojstva. Vedo povedati, da ta kraj ni tako idiličen, kakor se navzven kaže. «Poleti je tu nebeško lepo, pozimi pa zna biti zelo hudo.» Dopolnjujejo, da v tem «idiličnem kotičku» skorajda pol leta ni sonca in da Zila, kadar je preveč vode, tudi stopi čez obrežje. «Povodenj pa pomenj, biti odrezan od ostalih vasi. Če je Zila šla čez obrežje, potem je voda stala tudi že do zgornje polovice vhodnih vrat.» Ob takih primerih pa je preostalo samo to, da so se Kuklarjeva mati z družino podali na podstrešje. Na ono stran Zile niso mogli, voda je preveč trgala. «Dobro, da je gora tako blizu,» dopolnjujejo.

Kaj da je povodenj, o tem Zilani lahko pojejo marsikatero žalostno pesem. To je eno samo trganje. Voda divja, drevesa se vpgibajo do tal in voda jim ruva korenine. Zilani pravijo, da je voda slabša kot ogenj. Ogenj pusti vsaj prostost. Voda ne pusti nič. V Kozlozu je to še tem huje, ker, kamor pogledaš, sama voda, ta pa je motna. «Ne moreš si predstavljati moč vode. Stoge (kozolce) in šufe kar tako nosi in podira. Včasih sem doživela po tri povodni na leto.» Ko so mi Kuklarjeva mati to pripovedovali, je bilo poletje. Sonce je žgalo v silhueto mlina, ki se je svetlikala iz gozda. Kuklarjeva mati so si nesli od korita vodo v domačijo.

To je bilo poleti. Sedaj je zima. Skorajda božič. Sedim v toplo zakurjeni izbi, v vasi D., kjer Kuklarjeva mati preživljajo zimo. Ob pripovedovanju Kuklarjeve matere mi uhajajo spomini v Kozloz, ki je kake štiri kilometre oddaljen. Spominjam se mlinov

— šest jih je po številu — ki trohniijo v gorski zemlji. Za te se nihče več ne zmeni. Hočem zvedeti, kako da je bilo življenje nekdanj v tem kraju. S Kuklarjevo materjo se podam za nekaj desetletij v preteklost, ko so živeli še kakih sto metrov višje v gori. Okrog tiste majhne hišice sam gozd in divji potok. Hiša je danes že skoraj propadla. Tu v tej hiši so doraščali Kuklarjeva mati. Mlini okrog nekdanje, že skoraj propadle domačije, so tudi že vsi zlezli v naročje zemlje. Potok pa še vedno šumi po svoji stari strugi. Mlinskih koles pa ne poganja več. «To so bili še časi, ko se je noč in dan slišalo klopotaenje mlinov.» Takšen je razveseljiv spomin Kuklarjeve matere na nekdanje čase.

Mlinska kolesa so danes pogreznjena v zemljo; so že skoraj propadla. Danes so te mlina, ki jih je gnala voda, nadomestili električni. Vsak jih ima doma. Gre vse hitreje. «Moka je samo dobra od tistega mlina, ki gre na vodo. Ta mlin je sicer bolj počasen, a moka je bolj zmlata.» Po štirideset strank je imelo en mlin, tako da je mlin mlet noč in dan. Danes pa mlina propadajo. Včasih so kmetje in kmetice nosile vreče strmo v goro, danes si propadlih mlinov niti njih potomci ne ogledajo več. Včasih je ob mlinu živela cela družina. Danes se človek samo čudi, kako je to nekdanj bilo mogoče v tako majhni hiši s kuhinjo, izbo in še majhno sobico.

Spominjam se poletnih dni. Vrat v majhno hišo, kjer so nekdanj stanovali Kuklarjeva mati, mi ni treba odpirati, odprl jih je zob časa. Oken tudi ni več. Nekdo jih je zmetal ob potok, ki buči mimo hiše. Tla se vdirajo, in velika krušna peč, kjer so pridne roke neštetokrat peklo kruh, je kot slabo prekvašeno testo. Sili na vse strani. Klop okrog peči,

Kuklarjeva mati

«kjer so se greli mlinarji» je še uporabna. Strop se podira. Zlomljene deske visijo nevljudnemu obiskovalcu v opomin, naj bo previden. Takšni so spomini v topli izbi Kuklarjeve matere, ki si želi v tem trenutku, ko ji budim spomine, le «nazaj domov», v Kozloznikovo domačijo. Ta domačija je stisnjena pod goro in še ne propada.

93 let so stari Kuklarjeva mati. Njih spomin na pretekla časa v tem podgorskem kraju jim niti malo ne peša. Preživeli so pet mlinov. Ti so se razblinili. Le nekatera kolesa in temeljni kamni pričajo o nekdanjih stavbah. Pričajo pa tudi Kuklarjeva mati, ki so preživeli toliko let v in ob teh mlinih. Klopotaenje mlina jim je postalo vsakdanja glasba; šumenje potoka jih je spremljalo tudi ob večerih, če so imeli nekaj tarenutkov časa, da so sedli na klop pred domačijo in gledali na fasado mlina, v katerem so za svojo družino mleli moko za kruh

in mejsto (žganci iz koruzne moke).

Kozloz, kraj mlinov in spominov 93-letne Kuklarjeve matere, je doživel strašanski propad. Nekateri, ki so tam stanovali, so se izselili. Povodni so jih prisilile, da so se podali na ono stran Zile in tako ubežali stalnemu strahu kako uiti vodi, ki jo je reka Zila pljuskala ob zidove domačije in spreminjala sobe v jezera. Mnogo je spominov, ki jih Kuklarjeva mati hranijo le zase. So to spomini, ki jih je potok, ki šumi mimo hiše, splavil v Zilo. Nešteto tihih dogodkov se je zbralo v Kozlozu in Kuklu. Ovekovecil jih je večni molk.

Kuklarjeva mati niso molčali. Radi pripovedujejo o kraju, ki ga zamolčijo na žalost tudi slovenski krajevni leksikoni, pa čerpav je od vseh južnokoroških krajev najbolj ohranil slovenski videz. Da le ne bi postal simbol za slovenstvo na Koroškem. Propada namreč. Prav v Kozlozu je bil najden slovenski rokopis, ki obsega 40 strani.

Tudi danes Kuklarjeva mati radi pripovedujejo o življenju in kraju pod goro. O kraju, v katerem visoka drevesa skrivajo strohnjena mlinska kolesa in propadajoče domačije. Nobeno mlinsko kolo se ne vrti več. Predaleč so se pogreznila mlinska kolesa v zemljo, žlebove pa je porastel meh. Toda kljub temu se čas ni ustavil. Voda še naprej divja po stari strugi iz katere se je po žlebovih zaganjala na mlinska kolesa. V Kuklu in Kozlozu se moka ne praši več v vreče; voda pa teče in teče . . .

eh

Pogovor z Nikom Krieglom rojakom iz Zahomca ob njegovi 80-letnici

Šege in navade okrog novega leta

„Najlepša so bila fantovska leta. Fantje smo se zbirali pod lipo in zapeli. Dekleta in gospodinje so odpirale okna in nam ploskale.“ Tako odgovarja Niko Kriegl na vprašanja po najlepših spominih. Štehvanje in Zilsko žegnanje so nadaljnji spomini. Kdor Nika Kriegla pozna, bo vedel, da odgovor skoraj drugačen biti ne more. Vse svoje življenje je posvetil šegam in navadam, ki so žive v Zilski dolini. „Vascit pr Zile“ je knjiga, ki jo je napisal Niko Kriegl, ki stopa v deveto desetletje. Nešteto je člankov, poljudnoznanstvenih razprav, ki jih je napisal prav on. Njegova roka je zaupala papirju tudi marsikatero ljudsko izročilo in ga tako rešila pozabe.

Skoraj mu ni mogoče verjeti, da je star 80 let. Ko se potem pred domačijo še pošali, češ, da je star šele 60 let, sem v dejanskih dvomih. Šele ko mi dvakrat pove letnico rojstva, verjamem njegovim osemdesetim letom. Rodil se je 5. 12. 1905. Takrat so v Zahomcu prav na njegovem domu prvič pripravili obleko za Miklavža. Ko je Miklavž potem prišel po obleko, je materi še isti dan čestital za otroka. Ta otrok pa ni bil nihče drug kot Niko Kriegl. Tako se je Kriegl takorekoč že vrodil v šege in navade, ki ga zdaj že osemdeset let zaposlujejo. Toda to samo ob robu.

Sedimo v sobi, ki je tako bogata na slovenskih predmetih, da jo v mislih imenujem «slovenska izba». V kotu te izbe je zibelka s slovenskim čtivom o šegah in navadah, tudi Krieglove «Vascit pr Zile» ne manjka; so slike; namodeščaj slovenske pletenine zavese; so knjige; so zbrani Slovenci.

Malodostniško navihani Niko Kriegl nalije belo vino, nazdravimo si, nato pripomni: «Zdaj ga že ves teden praznujem.» Za kaj je vendar adventni čas bolj pripraven kot za pogovor o šegah in navadah okrog božiča in novega leta. Zmeniva se, da začneva pri svetem večeru.

Sveti večer

Takole pripoveduje: «Takoj ko se je začel delopust, sta šla hlapec in dekla naglo v hlev krmit. S krmljenjem sta morala končati do svečana (v cerkvi se zvonijo svečan, ko se zmračijo). Če krmljenje ni bilo končano, so

krmili šele po žebanju (molitev). Ko je začelo zvoniti svečan, je vsa družina žebrala v veži. Gospodinja je vzela v roke hleb kruha, pa svečo z žegnano vodo in brinco notre, pa kropila okrog hiše. Spredaj je žebiral navadno gospodar. Najprej so začeli žebirati v veži angelsko češččenje. Ko so angelsko češččenje požebirali, so nadaljevali z vero, potem pa z očenašem. Ko so začeli s prvo desetko, so šli iz veže in okrog hiše. Na dvorišču so malo obstali, da je mogla gospodinja pokropiti skedenj, potem pa hlev. Nekdo je kadiil (navadno hišni sin ali hlapec). Nato so šli spet v vežo, z veže v izbo, v izbi pa so kleče žebirali tri rožne vence ter litanije Jezusove.

Na mizi v izbi ali na stolu v kotu so bile postavljene jaslice, zraven jaslic pa čink (voda in olje v kozarcu ter lučka, ki je gorela). Ko so bili požebirani trije rožni venci in litanije, je bila večerja.

Na mizo je prišel hleb kruha, šartelj in kvocnjak. To je imelo svoj pomen. Najprej: trije najvišji prazniki: binkošti, novo leto in trije kralji. Bil pa je še drug pomen. Naši predniki so verovali, da so bili trije kralji različne polti. Predstavljali so si, da je bil eden bele polti, drugi rjave tretji pa črne.

Za tem je šla družina k polnočnici. Po polnočnici so pili kavo in jedli šartl z maslom in strdjo (med).»

Silvestrov večer

«Na Silvestrov večer je vse tako potekalo kot na Sveti večer. Le ena izjema je bila.

Na novo leto so zvečer po molitvi trunčvali: na klopi je bilo porazdeljenih sedem predmetov — rožni venec, brinca, oglje, prstan, glavnik, lutka, butara — pod sedmimi posodami. Vsak je moral dvigniti tri posode in vsak predmet je imel za njega poseben pomen.

Če je otrok dvignil posodo in je

bil pod posodo rožni venec, je to pomenilo, da bo otrok postal gospod (duhovnik). Če je bila brinca, je to pomenilo, da bo tisti, ki jo je dobil, imel veliko sreče; če je bilo oglje, da bo še to leto umrl; če prstan, da se bo poročil; če glavnik, da bo postal vdovec ali vdova; če lutka, da bo dobil naraščaj; če butaro, da bo potoval.

Vsak je smel trikrat dvigniti. Kar je dvignil, mu je povedalo, kaj ga to leto čaka.

Silvestrov popoldan je bil «bandrauščin den.» Gospodar ali hlapec je šel po novega hlapca ali deklo. Vsak gospodar in gospodinja sta si zagotovila hlapca z aro (nekaj denarja).»

Stara stenska ura naznanja pol šest zvečer. Niko Kriegl vstane, gre k oknu in pokaže na nenaadne zavese iz pletenin, ki so prej krasile posteljo mrliča. Kaže letnice in imena. Nato še pove zgodovino zibelke. «To zibelko so na najin poročni dan ukradli.» Ko hočem natančneje vedeti, kaj in kako so ukradli, mi pove, da je to bila taka navada. Pa smo spet tam. Pri Krieglenu je vse življenje navada in šega. Tudi ne pozabi na Šapanje, na dan nedolžnih otrok.

Šapanje

«Zjutraj so šapali otroci. Po možnosti tako zgodaj, da so dobili svojega botra še v postelji. Takole so šapali:

Šipa, šapa,
Bog daj srečo
zdravje, veselje,
duši sveti raj,
pa v žakl kej.

Zvečer so šapali fantje. Ti šapajo dečle. Vsak fant še posebej tisto, s katero je šel v prvi rej. Dečva pa je temu dala srajco in bašco (kravato). Starejši fantje so šapali enako kot otroci. Za gospodarja in gospodinjo so dodali:

Da se vam bo štelali
kuojnja pa žrabete,
kravam pa talete,
kuaze pa kazliča,
uavcam pa jagnet,
mačcam pa maret,
pa da bo tako gratauo
da bo sačega sarena po
stua.
Kar je na Dabračo
naj se na nas skarača.

Dekletom so želeli še poseben žegn:

Da boš dabiya na bagatega
ženona
pa takaj ma Zila uankau
takaj pankau.

Vmes je godel harmonikar. Zapeli so:

Rad dej, rada dej
srenčo boš meva
sinčka boš zibaua
u izbci sadeua.
Sinček bo v zibci spal,
jās bon zə zguaujan stau,
ti se boš jokaua,
jās pa smejal.

Trije kralji

«Po Zili je to različno. Pri nas imajo samo otroci perhto. Oblečejo se v kožuhe in gredo od hiše do hiše ter «perhtuajo». Perhti sta dve, vsak otrok, ki gre po perhto, nosi pri sebi zvonec in zvonci. Perhta se je oblekla nad vasjo v planjah. Otroci, ki so bili prvič pri perhti, jo čakajo samo malo nad vasjo. Perhta pride in otroci, ki so prvič pri perhti jo morajo poljubiti na zadnjico. Taka je šega.»

Tako zaključuje Niko Kriegl navade okrog treh kraljev. Doda še, da pri njih v Zahomcu ni v navadi, da bi trije kralji hodili od hiše do hiše.

Ko se poslavljam in odhajam iz Zahomca, postajajo misli, ki sem jih imel že v «slovenski izbi» pri Krieglenu, vedno bolj nasilne. Navada je postala v Celovcu vsakoletna podelitev Tischlerjeve nagrade, ki jo podeljuje Krščanska kulturna zveza. Zdaj mi je jasno. Letošnji kandidat za Tischlerjevo nagrado je gotovo tudi osemdesetletni Niko Kriegl, rojak iz Zilske doline. Gotovo jo zasluži!

„Kje ga imate skritega?“ Neštetokrat so Odrejevi (družina Ogris iz Male gore pri Bilčovsu) slišali to vprašanje od članov takoimenovane Landwache, katere načelnik v Bilčovsu je bil Kumer iz Zgornje vesce.

Mišljen je bil sin Andrej, ki je bil jeseni leta 1942 kot 18-letni fant vpoklican na fronto v Rusijo. Od božiča leta 1943 ga je v Leipzigu obiskal Odrejev oče, 14 dni pozneje pa je prišel ranjen domov, da bi se ozdravil. Toda že prav kmalu ga je nemška vojska ponovno vpoklicala k vojakom. Toda v tem trenutku si je še močno ranjeni sin Andrej premislil drugače. Ko je šel od doma, je vrgel proč vojaško obleko, na začudenje mame pa je dejal, da je ne bo več potreboval. Šel je in se je pridružil partizanom, ki so imeli v gozdu nad Odrejem svoj bunker; vendar o tem domačini sprva še niso kaj vedeli. Tako se je pravzaprav začelo zasledovanje in preganjanje Odrejeve družine.

pri SS-ovcih, kateri so ga tako dolgo mučili in topli, da je izdal vse druge partizane, ki so se še skrivali v gozdu. Temu zasliševanju mladega partizana, kateremu je bilo življenje v gozdu prehujo, so sledile izselitve nešteti zavednih slovenskih družin, ki so imele stike s partizani.

Tako je prišlo nad 20 SS-ovcev 4. maja 1944 k Odreju in so zasliševali vse družinske člane — to pa ne samo enkrat. Sina Andreja sicer nihče ni izdal, kljub temu pa so SS-ovci vzeli s sabo Odrejevega očeta in sina Cencija. Odrejeva mama in hčerke so zaenkrat ostale doma, ker je tudi žandarmerija bila zainteresirana, da nekdo oskrbuje kmetijo, pri kateri je bilo okrog 30 glav živine, saj je tudi žandarmerija živela od teh pridelkov.

Odrejev oče in sin Zenzi sta najprej bila približno en mesec zaprta v Celovcu. Nato so jih peljali v živinskih vagonih v

ujetniki niso bili več ljudje, ampak le še številke. Vsak ujetnik je v taborišču lahko oddal en naslov, na katerega je imel možnost pisati enkrat na mesec in sprejemati pisma. Odrejev oče je pisal ženi, Cenci pa je dal naslov brata Hanzija, ki se je tačas učil v Borovljah za mesarja. Toda tudi Odrejev Hanzij je moral januarja 1945 k vojakom in je padel že 25. aprila 45 v Blumbergu pri Donau Eschingen. Morda je to bila res nesreča, čuda pa ni bilo, ker Hanzij v tem kratkem času niti ni mogel imeti vojaške izobrazbe, ampak so ga enostavno poslali na fronto. O smrti brata Hanzija je Zenzi slučajno že zvedel od nekega Poljaka v Dachauu.

Nekaj časa sta bila Odrejev oče, ki je zbolel za tifusom in Cenci še skupaj v taborišču. Toda potem so Odrejevega očeta odpeljali nekam drugam in Zenzi dva meseca ni vedel, kje je

Spomini Odrejeve družine na izseljenišтво in božič v taborišču

Približno po enem mesecu so Odrejevi zvedeli, da je sin Andrej pri partizanih. Ko je šel v gozd, je bila rana, zaradi katere je prišel od fronte domov, še odprta. Tako se je Andreju zastupila še kri in je zopet prišel domov, kjer so ga domači skrivali in zdravili najprej na skednju, potem na podstrešju, nazadnje pa še v peči, ki je bila v kuhinji.

Neštetokrat je prišla žendar-

merija in ga je iskala v vseh možnih krajih Odrejeve domačije. Ni možno povedati z besedami, koliko strahu so užili vsi Odrejevi in tudi koliko so — posebno še Odrejeva mama — bili od žendarjev tepeni, ker niso izdali ljubljenega sina Andreja. Kljub temu, da so bili tepeni in so jim SS-ovci grozili, so bili Odrejevi trdni, ker so vedeli, da gre za življenje Andreja in tudi njihovo življenje.

Poleg sina Andreja so Odrejevi skrivali tudi še druge partizane in so jih oskrbovali z jedjo. Sin Cenci pa je partizanom v gozd vozil na skrivaj deske, da so si lahko zgradili bunker.

Kot najbrž povsod, so v Bilčovsu dobili karte za nakup živil le tisti, ki so bili „prijatelji“ SS-ovcev. Zato so partizani v gredi leta 1944 napadli bilčovsko občino, kjer je imela nemška žandarmerija svoj sedež. V Zgornji vesci so sežgali avtobus in napadli načelnika „Landwache“ Kumra.

Kar kmalu pozneje — začetek maja 1944 — je bilo nekemu domačemu partizanu življenje v gozdu prehujo in si je premislil drugače. Javil se je

Dachau. Cenci je bil tedaj star komaj 16 let. Spominja se, da jim v Celovcu nihče ni povedal kako in kaj, in tudi niso vedeli, kam jih bodo peljali. Misli pa si je, da bo z očetom najbrž prišel v kakšno koncentracijsko taborišče, ker je o tem bral že, preden je prišel v zapor. V Dachauu je dobil Odrejev oče na svojo obleko ujetniško številko 69068, Zenzi pa številko 69069. To se pravi, da tam

oče in ali sploh še živi. Nadalje se Cenci spominja, da je oče tehtal le še 45 kg, ko je prišel nazaj v barako. Saj je sploh čuda, da je to oče preživel, skoraj vsi ostali v njegovi starosti so za tifusom umrli. Kmalu navrh pa je zbolel za tifusom še Zenzi.

Prehrana v taborišču pa je bila taka, da so ujetniki pojedli vsako travo, ki je le še kje zrasla.

Sin Zenzi je zbolel v Dachauu za tifusom.

Hčerka Toni, Odrejev oče in mama, Mici; zadaj: sin Hanzij, padel na fronti, Lizi, sin Cenci, Zofij in Andrej

Odrejeva mama in hčerke Lizi, Zofi in Mici, ki je bila stara komaj 4 leta, so bile izseljene najprej v Illatissen potem pa so morale v taborišče Markt Rettenbach.

V barakah pa je bilo tako malo prostora, da je ujetnik, ki je ponoči šel na stranišče in prišel nazaj, moral poiskati kakšnega mrtvega, da si je naredil prostor, kjer je lahko spal.

Na vprašanje, ali številni ujetniki nikdar niso mislili na upor, Cenci odgovori le to: „Bili smo tako oslajeni, da smo komaj še živeli. Poleg tega nismo imeli orožja, kot SS-ovci, ki so pred našimi očmi vsak dan postreljali nekaj sto ljudi.“

26. aprila 1945 so SS-ovci gnali 4600 ujetnikov iz Dachau v Bad Tölz — to je bil tako imenovani „Vernichtungstransport“. To 18 kilometrov dolgo pot opiše Zenzi danes tako: „Nekateri so bili bosí, grede pa je padlo še 10 cm snega. Mučila nas je žeja in lakota. Če pa je kdo od ujetnikov posegel po vodi, je SS-ovec takoj nahujskal na njega

psa, ki ga je strgal. Isto je bilo, če je kdo opešal — ali ga je strgal pes, ali pa ga je SS-ovec ustrelil. Ostalo nas je le nekaj sto.“

Cenci se je vrnil domov sredi julija 1945. Ker pa doma ni bilo žive duše — mamo in hčerke so medtem izselili — in je bila domačija do zadnjega oropana, je Cenci šel k sorodnikom, kjer je srečal sestro Tonijo, ki kot edina ni bila izseljena. Bila je pri sorodnikih v Borovljah, kjer je hodila v šolo; žendarmarija v Bilčovsu jo je zasledovala, ker je mislila, da prenaša pošto partizanom in so jo tako dali v Borovlje k sorodnikom.

Odrejev oče se je iz Dachau vrnil v začetku julija 1945.

Medtem ko sta Odrejev oče in Cenci trpela v Dachau, so doma še nekaj časa skrivali Andreja. Prišla pa je neka sorodnica, ki je prav tako skrivala doma sina, ki se sam ni hotel vrniti k partizanom in je Odrejevem tako dolgo prigovarjala, da je tudi Andrej zopet šel v gozd. Odrejevi se spominjajo, kako težko je Andrej tedaj šel. Delali so na polju, Andrej pa je mogel narediti vedno le nekaj korakov in se je zopet obrnil proti domačim. Bilo je, kot da je že tedaj čutil, da se ne bo več vrnil in da je to bilo zadnje slovo.

Nekaj pozneje je bila skupina teh partizanov na Žopračah, kjer jih je nekdo izdal. Ko so se skrivali v nekem skednju, so SS-ovci tega zasmodili in so postrelili vse partizane, ki so prišli ven. Med njimi je bil tudi Odrejev Andrej, ki pa je tam našel vse drugo kot hitro in prijetno smrt.

14. novembra 1944 pa je bila izseljena še Odrejeva mama s hčerkami Zofijo, Lizijo in Micio, ki je bila tedaj stara 4 leta.

Hčerka Toni, ki je sama ostala doma pri sorodnikih

Od Beljaka so jih odpeljali z vlakom zadnjega razreda v prvo taborišče Buch bei Illatissen. Hčerka Zofi je morala takoj služiti v kuhinji neke gostilne, nato pa na neki kmetiji.

V tem taborišču so preživele tudi božič. Hčerka Lizi se spominja, da se je morala tedaj kot 14-letna deklica naučiti pesem, ki jo je na sveti večer morala recitirati pred vsemi ujetniki, ki so to morali ponoviti.

Pesem je bila sledeča:

*Dreizehn Kerzen glühen,
alte liebe Lieder
durch die Stille zieh'n,
Weihe, Flamme, Lohe,
leuchten durch die Nacht,
trotz des dunklen Drohe
ist das Licht erwacht.
Wir geloben im Herzen
bei der Flamme Schein,*

*bei dem Licht der Kerze
allzeit deutsch zu sein.*

Okrog 15. januarja 45 so vse prišle v taborišče Markt Rettenbach, kjer sta hčerki Zofi in Lizi kmalu morali spet služiti kmetom. Spominjajo se še, da so se morale vse postaviti na dvorišče, kjer so kmetje iz okolice lahko izbrali ujetnice. Zofi pravi, da je dolgo nihče ni hotel; sicer je bila tedaj stara 15 let, vendar je zgedala tako kužavo, da ji nihče ni prisodil, da more kaj delati.

Lizi pa se spominja, kako je od kmeta hodila na skrivaj spat k mami v taborišče, ker je njena soba pri kmetu zgedala kot mrtvašnica in jo je bilo strah.

Ker sta Lizi in Zofi bili pri kmetih zelo pridni, so jima ti vedno dali za mamo in mlado sestro Mici s sabo mleko. Tega so krvavo potrebovale, saj so v taborišču tedensko dobile za 4 ljudi le pol kile kruha.

Mrzlo pa je bilo v taborišču tako, da je ponoči zmrznila vsaka voda.

K vsemu temu je prišlo še, da je štiriletna Mici dobila vnetje pljuč, kar je le komaj preživela.

Kljub vsemu pa Odrejeva mama nikoli ni zgubila upanja in je bila trdno prepričana, da se bodo vrnili domov.

Tako je potem tudi bilo: okrog 10. avgusta 1945 so se vrnile na oropano domačijo na Mali gori pri Bilčovsu. Neizbrisno in nepozabno pa je dejstvo, da je ta vojska terjala življenje dveh Odrejevih sinov: Hanzija, ki je padel pri nemških vojakih in Andreja, ki je bil pri partizanih.

Pripravila Heidi Stingler

Podoba Odrejevga očeta po vrnitvi

Ko sem bil v začetku sedemdesetih let na obisku pri slikarju Maksimu Gaspariju-Gašperju na njegovem domu v ljubljanskem Gradišču, je mojster, tedaj že pri 86 letih, hitro potešil mojo poklicno radovednost:

„Dejstvo je, da sem kot likovni umetnik cenjen v širokih krogih našega ljudstva. Zakaj? Morda mi je bilo dano v svojih delih vzbujati občutke, ki so bili sorodni veliki večini ljudi. Pregovor pravi: „Kar enemu brihtnemu dopade, je dobro, kar mnogim brez razlike dopade, je še boljše.“

Mojster slikar Maksim Gasparij-Gašper. Umetnik, katerega delo je

žena... Kot otrok sem s kredo in ogljem poslikoval vrata in klopi domače hiše, za kar pa seveda nisem bil deležen kaj dosti pohvale... Po materini smrti sem okusil trdote življenja v ljubljanskih šolah in v Kamniškem trgovskem obratu in ponovno na Umetno-obrtni šoli, najbolj pa na Dunaju, kjer sem se učil v „Grafičnem zavodu“ in na Akademiji likovne umetnosti. Tudi v Monakovem sem s pokojnim slikarjem, tovarišem Hinkom Smrekarjem — ki je herojsko padel leta 1942 — le težko zivotalil...“

Ta, čudovito jasen umetnikov zapis o njegovih prvih korakih v življenje,

Umetnost je roža, skrivnosti polna...

... ki ne raste po vseh jasah in steljnikih, ampak je redko

posejana in čim redkejša je, tem čudovitejši je njen vonj.

Maksim Gaspari

izredno bogato in raznoliko. In tudi poznano med našimi ljudmi, saj je ni slovenske hiše, kamor ne bi priromala kaka knjiga z njegovimi ilustracijami ali razglednica ob praznikih z značilnimi Gasparijevimi motivi.

Še danes mi je živo v spominu srečanje v ljubljanskem Gradišču. Tedaj, v svojem šestinosemdesetem letu, je bil Maksim Gasparij-Gašper, starosta slovenskih slikarjev, živa legenda. Danes, pet let po njegovi smrti, ostaja med nami legenda, ki ne bo nikoli pozabljena.

Tisto popoldne, ko sva si prvič segla v roké, je bil mojster ves ljubezniv in blag se je dotipal do svojih slik na steni, v predalu, na slikarskem stojalu, v kuhinji in pred sobi... In vse te njegove podobe, ki so že davno slovenska klasika, so govorile o umetniku, ki je zadržal obdobje nekega našega življenja, mu vtisnil neminljivo umetniško vrednost in obeležje svojega izjemnega talenta. Ustvarjalni nemir ga kljub visoki starosti tedaj še ni zapustil. Če bi slikal. „Včasih,“ je pripovedovala žena Olga, „se starost nenadoma izgubi. Toda to so samo trenutni prebliski. Duh je večno živ, telo pa se stara...“

Ko je bil Maksim Gaspari star trideset let, je o svojih slikarskih začetkih zapisal:

„Luč sveta sem zagledal 26. januarja 1883 v mali vasi Selščeku pri Cerknici. V tem kmečkem okolju so mi potekala otroška leta brez težkih nadlog, v brezskrbnem veselju in igranju, vse do začetka šole in do prezgodnje materine smrti. Moja mati, ki je bila Notranjka (oče, Jakob Gaspari, je bil po rodu Furlan iz furlanskega naselja Paulare, mati, Ivana Švigelj pa domačinka in zelo razvejana in ugledna družina — op.p.), me je že kot otroka vadila v risanju. Bila je tudi pesniško in glasbeno izobra-

je povsem resničen, nas pa le zanimala, kdaj in kako je Gaspari zapisal svojo dušo slikarski umetnosti. Avtor monografije o Maksimu Gaspariju, letos umrl eden najuglednejših slovenskih umetnostnih zgodovinarjev, dr. Stane Mikuž, je o umetnikovih začetkih med drugim zapisal:

„Jeseni leta 1902, je prišel mladi slikar na Dunaj in se vpisal na Grafični zavod zato, ker so ga na Akademiji odklonili. To ga je sicer močno potrla, vendar se je z vso vneto posvetil učenju. Ogledeval si je številne razstave, ki so tedaj polnile avstrijsko prestolnico, obiskoval je muzeje ter marljivo risal. Že naslednje leto je bil sprejet na Akademijo in je poslej kot slikar naglo napredoval, kar dokazujejo dela iz tega časa (Bod' moja... 1904, Zobobol 1904, Škrjanček 1905, Lastna podoba 1905). Gasparijeva umetnost se je slogovno naslonila na toodobno secesijsko umetnostno gibanje, ki je prav na Dunaju v teh letih izoblikovalo svojsko, kakovostno likovno govornico. Njegov glavni predstavnik je bil Gustav Klimt in mladi Gaspari se je lahko spoznal v njegovem najlepšem umetnostnem razcvetu. Seveda so Klimtova dela našla vsebinske in formalne odmeve tudi v Gasparijevih prvencih...“

Obetala se mu je sijajna umetniška kariera, toda Gaspari je moral po dveh letih prekiniti študij zaradi zavržene štipendije. Ostal je brez denarja. Zakaj se je to zgodilo? Umetnik mi je ob mojem obisku pripovedoval:

„Objavljal sem politične karikature v satiričnem listu Osa, in to je bilo v precejšnji meri vzrok, da so mi odkli štipendijo.“ „V dunajski dobi,“ je nadaljeval Gaspari, „sem bil član Vesne, ki se je prizadevala za uveljavljanje slovenske narodne umetnosti. Geslo njenega programa je bilo:

Iz naroda za narod! Tu sem se shajal z Birollo, Šantlom, Klemenčičem, Koželjem in drugimi, kot član dunajske Vesne sem dalj časa stanoval s Peruzziem in Meštrovičem...“

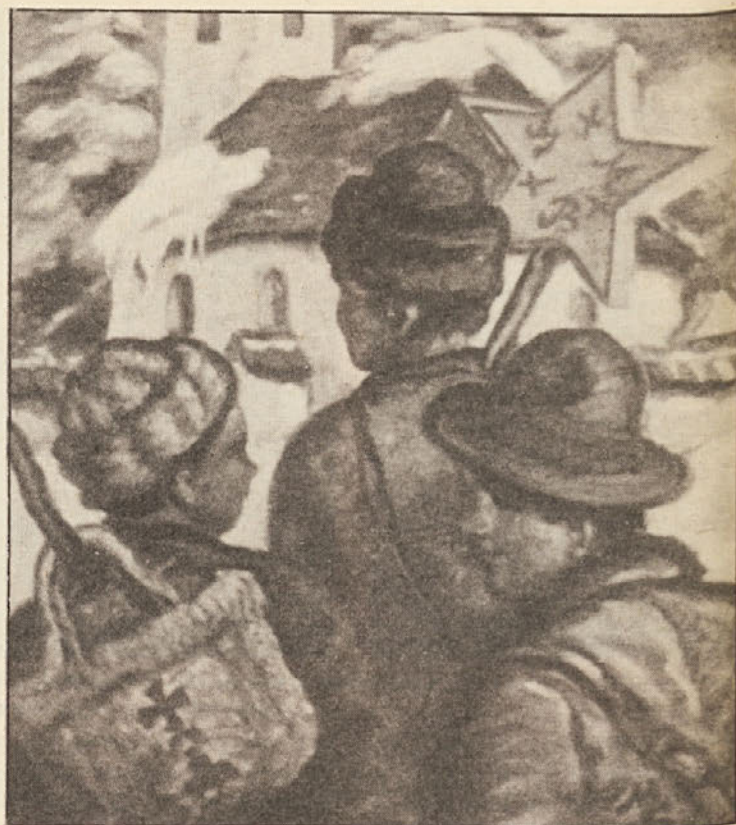
„... Ko sem se poslovil od Akademije, sva odšla s Hinkom Smrekarjem za leto dni v München. Bila sva brez stalnih dohodkov, preživljala sva se s priložnostnim delom in privatno študirala po umetniških galerijah, ateljejih in muzejih.“

Leta 1908 se je Gaspari vrnil v Kamnik. „Imel sem svojo delavnico pri Sadnikarju, ki mi je bil vsestranski mentor in učitelj. Iz te dobe datirajo moja prva samostojna dela. Sadnikar me je uvajal, posebno v rokodelskem pogledu, v bistvo slovenske ljudske umetnosti. Mislim, da je bila cvetna doba moje dejavnosti v kamniškem ateljeju pri Sadnikarju in nekaj let po poroki z mojo prvo ženo, ki je bila doma s Koroškega, in sem tam mnogo risal po naravi...“

Dr. Stane Mikuž pravi o tem Gasparijevem umetniškem obdobju:

„Geslo Vesnjanov je Gaspari natančno izpolnil, poglobil se je v narodovo izročilo in nam odprl čudoviti svet domačih šeg in običajev, povesti, pravljic, ljubezni fantov in deklet, vasovanj, praznovanj itd. V prvi dobi so še močno zaznavni vplivi dunajske secesije. Gasparijeva risba je ljubeznivo okorna, naivna, tu so krepke dekorativne prvine, vsa dela prežema nežna neposredna poezija. To velja predvsem za Gasparijeva dela Pomlad 1906, Po gorah je ivje 1906, Dekle in ptič 1906, Avtoportret 1905, Slovenska Madona 1912, Ilustracija pravljic Frana Milčinskega 1911...“

Čeprav je umetnik, kot je pred leti sam pripovedoval, v svojih „srednjih letih“ naslikal mnogo podob, ki so se mu posrečile v idejnem in tehnološkem pogledu, bi jih na pragu de-

vetdesetih življenjskih let, vsaj tretjino med njimi takoj uničil! Dr. Mikuž zatrjuje, da velja ta prisrčna slikarjeva „samokritika“ za obdobje, ko je Gaspari umetniško dozorel, se epsko razvil do obsežnejših kompozicij in utrdil svoje realistično prepričanje. Taka so njegova dela: Slovenska svatba 1937, Pomlad v Semiču 1938, Velika svatba v Martuljku itd.

Leta 1911 se je Gaspari poročil s Franciško, roj. Wurzer, doma iz Bistrice v Rožu. Leta pred prvo svetovno vojno je kot profesor-asistent poučeval na I. državni gimnaziji v Ljubljani, po vojni, ki je bila za vse nas usodna, pa je odšel na Koroško in se z vso narodnostno vneto vključil v plebiscitno kampanjo. Popotoval je po deželi ter s svojim ilustrativnim delom (vrsta Gasparijevih razglednic, letakov in lepakov iz tistih časov je še danes ohranjena) vzpodbujal zavest naših rojakov. V tem obdobju njegovega umetniškega ustvarjanja so nastale mnoge figuralne kompozicije slovenskih ljudskih običajev in značajev. Od tedaj in vse do naslednjih let svojega življenja, je Gaspari ostal zvest sodelavec pri številnih koroških slovenskih knjižnih izdajah, pravljicah, koledarjih itd.

Po vrnitvi v Ljubljano, je kot profesor risanja poučeval na umetniški šoli Probudi, leta 1928 pa je bil imenovan za restavratorja Etnografskega muzeja, kjer je ostal do upokojitve. Prav je, da omenimo Gasparijevo samozavest nosnega in zavednega Slovenca. Sina Otona, arhitekta, so leta 1943 odpeljali v Dachau, hčerka, Štefanija Vida, je bila zaprta v Ljubljani, hčerka Breda pa se je 1944. leta umaknila v partizane in se vrnila domov po osvoboditvi. Med vojno, 1941. mu je umrla tudi žena Franciška.

Naslednje leto se je Gaspari poročil z Olgo Jurca, doma iz Kranjske gore.

Bila mu je vdana in ljubeča življenjska sopotnica do konca življenja. Slikar Maksim Gaspari je za svoje delo prejel tudi več visokih priznanj in nagrad, med drugimi največje slovensko priznanje, Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Ob 90-letnici svojega bogatega in plodnega življenja, je bil imenovan za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, predsednik Tito pa ga je odlikoval z redom rdeče zvezde za zasluge za narod. Svojo življenjsko pot je sklenil 15. novembra 1980, v visoki starosti 98 let.

Ko je leta 1928. postal Gaspari restavrator v Etnografskem muzeju v Ljubljani, se je z vso zavzetostjo in umetniško doslednostjo lotil risanja starih hiš, zidanic, narodnih noš, naših ljudi in njihovih običajev. Prav iz tega so nastale slovite Gasparijeve razglednice, ki zaslužijo posebno mesto v njegovem umetniškem opusu. Razglednice, ki so do danes šle že v stotisočih izvodih po vsej Sloveniji in vsepovsod, kjer so živeli in še živijo Slovenci. Pa naj so to božične ali velikonočne ali za druge priložnosti, ali naj bo to slovenska kmečka ohcet z vsemi variantami, ki jih poznamo, povsod so bile in ostale priljubljene in nepozabne. Gasparijeve razglednice, ki bodo preživele vse čase.

Prav delo v Etnografskem muzeju v Ljubljani, v katerem je kot restavrator prizadevno deloval polnih dvajset let (1928—1948), je Gasparija pripeljalo v slovensko narodno zakladnico, med naše ljudske šege in običaje. Dr. Stane Mikuž je v Gasparijevi monografiji zapisal:

„Tisto, kar je „ljudskega“ in „nacionalnega“ v Gasparijevem slikarstvu, ni dosledna uporaba narodnih noš, temveč jezik njegovega umetniškega ustvarjanja, ki se pokriva z jezikom našega ljudstva v vsem njegovem širokem in mogočnem življenju. Naši kmečki, preprosti ljudje, stojijo tesno za slikarjevim hrbtnom, tako tesno, da včasih ne razločimo, kdo je spregovoril — slikar ali skupnost.“

Kdorkoli že jih je spregovoril, ostale so razumljive vsem, najbolj še tiste, ki leto in dan z željami in voščili prihajajo v vsako slovensko hišo. Zato ostaja dolgoletni nestor slovenskih slikarjev med nami ne samo kot priznan umetnik, temveč tudi kot legenda, ki bo živela med našim narodom tako dolgo, dokler se bo ta zavedal svoje narodnostne in kulturne samobitnosti. Slikar Maksim Gaspari ostaja legenda, navdih, kamor se vračamo. Saj je bilo vse njegovo življenje kot himna našemu slovenskemu človeku, njegovi radosti in bolečini.

Namesto sklepa k našemu prazničnemu zapisu, bomo raje zapisali še eno Gasparijevo misel o umetnosti:

„Umetnost je pesem: zarja ugašajoča, ki nebo prepleta. Temna ptica, ki v mrakovih leta. Pajčevina je drhteča na jutranji sončni svili. — Je nevihta nad poljano v strašni sili . . .“

Ivan Virnik

Aleksander Veliki

Pavle Zidar

Božična legenda

Čez balkonsko teraso je prišel po svetlobi, ki jo prši mesec po morju. Lep, v oklepu, s kodri po celem lasišču, kakor da bi se levile kače. To sem vedel, da spim, vendar sem v spanju vedel spet, da je ta, ta tu, ki že prise-da na rob mojega kavča, Aleksander Veliki, makedonski kralj . . . Kraljev sem v svojem življenju videl malo, kraljičkov več, a to so puščobne žverce, vsi do zadnjega so neplodni umetniki, bodisi pesniki, pleskarji, pardon slikarji; kralji ali kraljički so navadno osebe, ki potrebujejo sužnje, da nosijo njihovo obilno prtljago neodgovornosti. Da, v to se izrodi neploden pesnik, na primer, slikar, ki je v

— Ali si prepričan, da je božič legenda? vrne Aleksander. In še: — So zate zgodovinski prizori naključja ali zakonitost razvoja . . .

Dahnem: — Dialektika? Da ga preskusim, če zna marksistično misliti.

— No, da, reče, Takó.

V precepu sem. Če rečem ne, potem se sesuje vse, kar je na tej tanki ugibajoči niti zvedavosti zgrajenega: vse mutacije. Tudi missing link, manjkajoči člen med človekom in opico . . . A ta sredobežna sila inteligence je zbrisala vse sledi za seboj. Prisljen sem pritrđiti Aleksandru, da je vsak mit, vsaka legenda v temelju dialektični zaris. Smisel.

bistvu pleskar. Zelo sem bil v zadregi, ko je prisedel ta davni lik zgodovine; pravzaprav zakaj naj bi nocoj midva drugovala, sem se vprašal. Noč se je nagibala v jutro, maloprej sem poslušal mašo božičnico, pa ne te iz Vatikana, zadostuje kar tržaška z Opčin, ali od kod drugje s Tržaškega, Goriškega . . . Zdaj pa je tu Aleksander in mi ponuja zlatnik, na katerem je njegov portret. Odobrovoljiti me hoče — pritegniti. Vzamem in gledam statér, poskusim ga z zobmi, zlato je mehko, rob zóba drsi kakor po ledu. **Kakšen čuden obisk, kakor takrat, ko je kòd tvoje geneze izdrđral tvoje poreklo do ne vem katerega kolena že,** si mislim . . . Kako zdaj spraviti skup Aleksandra in božič! Božič je mit in legenda . . . Vir moči . . .

Aleksander prebere mojo misel o legendi in mitu. Prešine ga nasmeh in mi reče; Zato sem tudi prišel.

Vprašam: — Zakaj, zato?

Gleda me. Ta lepi, od svetlobe meseca otipani Makedonec. Vé, da ima pred seboj prebrisanca.

Vpraša me, če znam odštevati. Pokimam.

— No, pravi, pa odštej letnico mojega rojstva od letnice moje smrti.

— Triintriideset let, rečem.

— To je darilo, ki sem ga prejel od tvojega Jezusa — vsaj to, da sva umrla, stara istih let. In zdaj dalje, prijatelj. Moj vzgojitelj je bil, kot veš, Aristotel, ta mi je nekoč dejal, da največ krivic ljudje spočno iz želje, da bi presegli druge . . . To sem okusil kasneje, ko sem v prvem naletu Darija pognal čez Taurus in ga dotolkel. Bilo mi ga je žal, toda zakaj, tega, vidiš, takrat nisem še vedel. Vroč od boja, ali, če hočeš, razgret, sem se šel okopat v Kidnos in si nakopal pljučnico. Umiral sem . . . Vendar mi tvoj Jezus ni dovolil še, ne . . . Tam se je znašel Hipokratov učenec, neki Filip z naponem iz antibiotičnih sokov. Moja garda ga je osumila, da je Dari-

jev atentator, da me zavdá . . . a jaz sem bil tako že na robu, ali v grob s plučnico ali s strupom, bilo mi je vseeno. Vzel sem napolj, ga spil in . . . ozdravel. Moje zdravje pa je prineslo nove osvojitve, prišel sem do Indije, ah, bilo je lepo, lepo spočenjati krivico, da presegaš druge . . . Vendar je to samo ena stran osvajanja, druga je pelod tvojega stališča do sveta. Svet je kot cvet, ki ga oplodiš . . . ali umoriš. Če ne bi bil tedaj tam Filip, Hipokratov učenec, bi se vi obrisali za Pavla iz Tarza. Darij bi zaplodil tam puščavo duhá, jaz pa sem naredil mostičče, ne vedoč, da sem ga, in po katerem bo Jezus nekoč vstopil v svet. Tarz se je medil v kulturi Aristotela, Platona — v najboljšem mišljenju; kot mah je pil vlago najboljši in največje kulture tistega časa . . . Tarz je bil določen . . .

. . . da združi v zgodovini zapad z vzhodom, sem pohitel z glasom in se predramil.

Videl sem samo nekaj svetlega, ki se je zgubljalo proti mesečini, razgrnjeni na morju.

V rokah pa sem imel zlatnik — statér.

Naglo sem vstal in pohitel k oknu. Morje je bilo v naborkih in v meni je odmeval tihi glas Aleksandra Velikega.

Da, da . . . Aleksander je imel popolnoma prav . . . Brez njega krščanstvo ne bi nikoli našlo poti v Evropo, bilo bi samo bedno ideološko izhodišče Židov z nekaj cerkvic po Galileji, Samariji, Judeji. In še te bi prej ali slej utih-nile v puščavskem pesku kakor veter. (Kaj je ostalo od esenov!)

Jezusovo rojstvo je nujno potrebovalo dva kralja: Aleksandra Velikega in Tiberija. In brez Tarza in Pavla ne bi bilo milosti, marveč samo krutost zakona. Samo Pavel je uspel spregledati, da je Tora mrtva . . . oziroma drugače dopolnjena.

Zdaj sem šele docela dojel Petrovo videnje v Jopi. Krščanstvo je bilo dar poganom, ne Judom. Pavel in Aleksander Veliki sta sicer obrobje bistva, a prek njih je bistvo prišlo do nas. Pavel je spregledal Toro kot mrtvo stvar, saj je nosila v sebi smrt . . . božjo. Od tega miselnega utripa dalje se je zaveza med Bogom in izvoljenimi natrgovala, zakaj izrodila se je v nerodovitnosti.

Šele sedaj je lahko Betlehem našel pot na naše domove.

Pomen sanjske prikazni mi je bil popolnoma jasen in statér, ki mi je ostal v dlani, ja zasijal in me popeljal nazaj na ležišče kakor kresnica.

Mižjeki, šapanje in bandranje v Selah

Še v prvih letih po drugi svetovni vojni so na vseh selskih kmetijah pridelovali žito. Na večjih kmetijah, na primer pri Grosu v Selah, kjer so po prvi svetovni vojni obdelovali tri kmetije skupaj, so pridelali od 70 do 80 berjev rži, 20 do 30 berjev ječmena, prav toliko ovsas in 14 berjev pšenice. Pri Gašperjevih v Zvrhnjem Kotu, kjer so gospodarili na precej manjši kmetiji, pa so okoli leta 1920 pridelali največ do 16 berjev rži in 10 berjev pšenice, ovsas pa nekaj več, ker je obilneje plenjal kot rž.

Tudi selske gospodinje so iz doma pridelanega žita večinoma še v obdobju po drugi svetovni vojni peklye vsakdanji kruh, občasno pa tudi praznjega, takolimenovani obredni kruh in pogačo. Zdaj, ko le še redkokje pridelajo nekaj žita, nekatere

Mižjeki

moko kupujejo in kruh še vedno pečejo doma, druge pa raje kupujejo kruh. Najbrže je tudi zaradi tega začela izginjati nekdanja in tudi po Selah, tako kot drugod na Koroškem in ostalem slovenskem ozemlju razširjena navada, da so gospodinje večinoma prenehale peči **mižjeki**, ki so jih nekdanj položile na mizo v hiši vse tri svete večere, tj. na božično, novoletno in trikraljevsko biljo. Zraven pa so dodajale še nekatere druge predmete, vsakega prav s posebnim namenom. Zanimivo je, da se je ohranilo v Selah več različnih razmeščanj mižjekov na mizo in prav tako dodajanje raznih predmetov.

Pri Vokovniku na Zvrhnjem Kotu še vedno pridelajo žito doma. Zato Vokovnikova gospodinja Katri še vedno skrbno speče mižjeki teden dni pred božičem. Prej ko pokadijo in pokropijo po hiši in zunanja poslopja na sveti večer, pripravi mižjeki takole: na mizo položi najprej dva ržena, nanju pa dva pšenična hleba kruha, ki imata zgoraj vtisnjeni zarezi v obliki križa. Hlebe pogrne z belim prtom, zraven pa še postavi križ in večno luč, na klop pa leseno pinjo za delanje masla ter ovčji zvonec in verigo od voza. Pri Horniku, prav tako v Zgornjem Kotu, pa položijo na mizo zraven kruha, križa in večne luči, samo še ržen in pšenični klas.

Nekatere Gospodinje v Borovnici prav tako še vedno pečejo mižjeki. Kot je povedala gospodinja Pušičija, jih ponekod razmestijo tako, da dajo na vsak vogal mize po en hleb. Kjer

O šegah in navadah v božično-novoletnem obdobju pri Slovencih je v svojem obširnem delu Praznično leto Slovencev, pisal dr. Niko Kuret. Dr. Pavle Zablatnik pa jih je v svojem delu Čar letnih časov prav tako predstavil hkrati z drugimi ljudskimi šegami na Koroškem. V sintetično zastavljenih delih obeh znanih slovenskih narodopiscev, so večkrat omenjene tudi posamezne vasi. Zlasti dr. Pavle Zablatnik na več mestih omenja tudi Sele v Rožu. V letu 1984/85, ko sem začel zbirati narodopisno gradivo za monografsko delo o Selah in Selanih, se je med drugimi podatki nabralo tudi veliko gradiva o praznovanju božično-novoletnega obdobja. Poleg nekaterih in še danes živih podedovanih običajev, ki se obhajajo v družinskem okolju, so še vedno v navadi tudi druge, s sodelovanjem vaše skupnosti povezane šege. Še v obdobju med svetovnjima vojnama in redkeje tudi še po zadnji vojni, pa so bile na božično-novoletni čas vezani tudi nekateri ljudsko-pravni termini glede udinjanja poslov.

imajo ovce, položijo na klop tudi zvonec od ovčje črede, nekateri tudi še pinjo in pod mizo žehtar za mleko, po nekdanji veri, da ne bi zmanjkalo mleka. Na božični dan potem kruh spravijo do naslednje bilje, ko vse skupaj ponovijo. Na Tri Kralje jutraj pa šele kruh načnejo. Vsakemu članu družine dajo poskusit en kos. Nekdanj je mati, medtem ko je rezala kruh, rada govorila otrokom, če boste jedli črnega, boste močni, če pa

belega, boste postali lepi. Menda so deklice raje posegale po belem, fantje pa po črnem kruhu.

Gašperjeva Pavla z Zgornjega Kota je šego nekoliko drugače opisala: „Imeli smo domač mlin v Grabnu. Sami smo mleli. Nekaj dni pred božičem, je oče vsul na mizo pšenico in jo nekoliko navlažil. Kakšno uro jo je pustil na mizi. Potem jo je stresel v vrečo in jo nesel v mlin. Je bila bolj bela moka, če jo je na ta način pri-

pravil. Iz takšne moke so mama pekly samo mižječe. Razpostavili so jih na vse štiri vogale mize, na sredino pa so dali poln lesen **mešelic** pšenice.“

Šapanje

Kot se spominjajo starejši Selani so imeli mižjeki na mizah tudi bajtarji in gostači. Podobno je še zdaj v nekaterih delavskih družinah, kjer gospodinje še „vedno peljejo naprej“ nekdanjo šego. Ovdovalemu Tomi Ogrizu iz Sel, pa speče mižjek kar njegova hči, zdaj Kvadnikova. Eden je dovolj, pravi, sam sem, da je le malo spomina na nekdanje čase.“

O tepežkanju, **šapanju** kot mu pravijo Selani, ki je znano ne samo pri Slovencih marveč skoraj pri vseh indoevropskih narodih, so napisane učene razprave, kjer ugotavljajo njihovi avtorji prvotne pomene šapanja. Otroci, ki še vedno šapajo na dan nedolžnih otročičev, na **šapouco** po hišah, pa o vsem tem ne razmišljajo. V zadnjih letih, ko je nekaj več denarja in so zato najbrže tudi ljudje radodarnější, šapouci po končanem šapanju dokončno utrujeni od znese-nega šapanja skrbno in z zavidanjem vrednim veseljem preštevajo, koliko so prišapali in se pogovarjajo, kaj vse si bodo za ta denar kupili. In potem pripovedujejo svojim vrstnikom in domačim podobno kot je povedala osemletna Kati z Voke: „Za ringelcem sem našapova, po celem. Kot smo šli, tudi Emi, Tomi in bratrančija Travdi so šli z menoj. Šapali smo pri Francu, Jakopu, Podlipniku, Gašperju, Tomku, Albiju, Mihcu, v šoli, pri Pegrinu in Gregeju. Babica mi je dala 100 šilingov, drugi pa po deset in dvajset. Vsi so nam radi dali.“

Če primerjamo izjave najmlajših in starejših Selanov o nekdanjem in današnjem šapanju, se kaže, da so bile meje šapanja, čeprav nenapisane, natanko zakoličene. Kočani so šapali samo po Kotu, oni s Šajde in Borovnice so šapali do Grosa, zdaj gredo v zadnjih letih tudi že do cerkve.

Viktor Levovnik:

SVETI VEČER

**Nad belo zemljo se je sklonil mrak,
Ljudje po hišah so luči prižgali,
zvonovi čez polje zaigrali
nocoj je lepa sveta noč!**

**Nocoj kadilo po hišah tako diši,
po kotih vse se vonj preliva,
nocoj pokojno spita gozd in njiva,
nocoj povsod ljubezen v srcih gori!**

**Če kdo truden je, naj leže v mehki mah
pred hlevcem, se bo spočil,
Nocoj mu Bog v srce bo poguma vtil,
da bo vesel močan in nič več plah.**

čem vprašala, če bom še ostala. Sem se pa domenila že bliže doma in sem samo rekla: „Jes bom bandrova“, pa sva bili zgovorjeni. Je vedela, da ne bom več ostala, da mora iskati drugo.“

Na Žihpolje me je peljal moj stric s konjem. Tam so imeli štiri krave in konja. Tam sem imela nebesa, bili so dobri, zelo dobri ljudje. Pet let sem bila pri njih. Potem sem pa bandrala h Grosu v Sele. Gospodinja je umrla in pustila dve dečli in štiri pobe. Tamkaj sem služila več kot dvanajst let. Košta je bila na Žihpoljah zelo dobra, zaklali so po pet prešičev, bili smo pa samo štirje na družini. Za zajtrk smo jedli kavo in pogačo, za malico prav tako ali pa slanino in kruh. Za kosilo je gospodinja največkrat skuhala juho, meso, zabeležene žgance ali repico. Za popoldansko malico so moški pili mošt in jedli kruh, ženske pa kavo in velikokrat pogačo. Večerjali smo fižol, meso ali repico v olupkih in kavo. Vsi skupaj smo jedli, pri isti mizi. Za praznike, za božič in veliko noč pa je bilo še veliko boljše kosilo. O božiču sem šla domov na obisk, mami in očetu sem vedno kaj kupila za dar. Kar lepo je bilo, ko sem služila.“

Turk s Šajde se še zdaj dobro spominja, kako je bilo, ko je s trebuhom za kruhom, prej ko je začel delati v gozdu, okoli novega leta bandral h kmetu: „S seboj sem nesel **puntl**, doma narejen nahrbtnik, iz domačega prta je bil. Vanj sem nabasal dve srajci, eno prteno in eno kupljeno, dvoje spodnjih hlač, dva para volnenih, doma spletenih nogavic, eno obleko za v cerkev, eno sem imel pa na sebi, za delo. Ko sem prišel, so mi dali za malico kavo in kruh, potem pa mi je gospodar naložil delo.“

Nekateri gospodarji, ki so hoteli obdržati dobre posle, so jim prav tako okoli božiča podarili eno ovco, za likof, kot so rekli. Drugi spet so jim nekoliko povišali plačilo. Takoj po vojni je imela dekla pri večjem kmetu v Borovnici sto šillingov na mesec. Za ta denar si je lahko kupila par čevljev, ki so takrat veljali 80 šillingov in še kakšno malenkost. Ko je šla od Štefana do treh kraljev domov na „vakanca“, so ji dali s seboj tudi nekaj kruha.

Tudi za selske nekdanje bajtarske in kmečke sinove so se po drugi svetovni vojni povečale možnosti zaposlovanja zunaj kmetijstva. Na kmetijah pa so nehali zaposlovati hlapce in dekle hkrati z mehanizacijo kmetijstva, saj je terjalo strojno obdelovanje veliko manj delovne sile. S tem pa je zamrla starejša, velikokrat s trpkimi izkušnjami in spomini povezana navada vdranja poslov. Zato pa Selani še vedno praznujejo druge, veliko bolj vesele in prazne božično-novoletne šege. Naj jih starejši in mlajši Selani in Selanke še dolgo praznujejo.

ta dan kar precej globoko posežejo v žep, saj razdajo tisočo šillingov in več!

V nekaterih pričevanjih zdaj že starejših Selanov in Selank pa so zabeleženi še drugi z božično-novoletnim obdobjem povezani spomini. To so spomini nekdanjih hlap-

Brandranje

cev in dekel, ki so se udinjali po selskih in drugih kmetijah, kamor so prihajali okoli novega leta in od koder so bandrali prav tako okoli novega leta k drugemu kmetu ali pa ostali pri starem, če sta se pogodila za naprej. Gašperjeva Mici, ki je služila pri Grosu v Selah in na Žihpoljah pa pri lastniku umetnega mlina v Borovljah, je tako kot drugi posli „bandrala o božiču“. Kdor je šel drugam, je imel med božičem in novim letom malo počitnic in prav tako tisti, ki je ostal pri prejšnjem gospodarju. Največkrat je šel domov, kdor pa ni imel več doma ali pa je bilo predaleč, pa je z drugimi posli, ki so prav tako ostali v vasi, malo pohajal „vakančvou“ okoli. Gospodarija me je že nekaj tednov pred boži-

Slavo od starega leta

Staro leto se poslavlja:
Zdaj za vedno gre od nas,
vse na zemlji se obnavlja,
času se umika čas.

Pušča svoje nam spomine-
kar pač svet človeku da,
dela moje zgodovine
oče nebeški le pozna.

On vedno vse zapiše,
vse, kar se je tu, srce,
Si človek lastno sodbo
piše
slaba dela ga skrbe.

Ko minevaš staro leto,
rahlo dramiš mojo vest,
ur neplodnih je nešteto,
ker sem Bogu bil nezvest.

Leta me tožila bodo,
pri sodniku me nekoč:
Čas sem tratil v mojo
škodo:
mi dan preminil je zdaj
je noč!

Ostra vsa so leta priče,
srce kliče Vas nazaj,
vse zaman, zdaj duša
kliče-
čas ne vrne se nazaj

Leta mi je dalo,
tako sočutno roko:
Ker srce, se je kesalo,
zdaj pozabljeno vse bo.

Viktor Levovnik

„Cerkvarnji“ pa so hodili v obratno smer. Tako je šestletna Veronika z Borovnice lansko leto skupaj s svojimi vrstniki šapala le do Užnika, ko mi obredla 23 hiš, večji pa so šapali vse do Cerkve. Veronika je zagnano in malo tudi ob pomoči babice Pušle pripovedovala, da je šapala pri Užniku, pri Dolinarju, tam kjer je Greti doma, pod Robam, pri stricu Foltiju, in še pri dveh stricah, pa pri Zgoranjem in Spodnjem Bošnjaku in še in še. Zvečer je bila seveda tako utrujena, da je kar za mizo zaspala. Navsezadnje pa šapanje tudi ni vsak dan!

Na Srednjem Kotu je manj kmetij, zato otroci tudi manj našapajo. Tudi včasih je bilo tako, ko so npr. po prvi svetovni vojni Malovodnikov obiskali naslednje kmetije in bajte v Koprivni in na Ravni: Šimija, Godca, Hribernika, Sp. in Zg. Dovjaka, Lukana, Ština, Šuštarja, Udamka, Toman, Kovača, Gašperja, Roka in Grabnarja. Takrat je bilo malo denarja in so se zato otroci razveselili vsakega groša, ki so ga jim dali radodarnejši poleg orehov.

Ker večina Selanov z vidnim veseljem radodarno obdaruje šapovce, navada najbrž ne bo še tako kmalu izginila, pa čeprav nekateri domačini

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu se dobro zaveda, da je mladina naša bodočnost. Zato je že pred dvema leti dala na razpolago društveno sobo nad Posojilnico za otroške ure, ki jih vodi Rezi Kolter. Ker v Bilčovsu ni otroškega vrtca je „Bilka“ na ta način rešila ta problem predšolske vzgoje.

Rezi Kolter ima vsak ponedeljek, sredo in petek otroške ure za predšolsko mladino. Letos obiskuje 13 otrok, ki so dopolnili 3. leto starosti te ure, ki so brezplačne. Igrače in material za brkljanje financira turistična agencija CARTRANS, deloma pa se krijejo ti stroški s prostovoljnimi prispevkom staršev.

Otroci so večinoma dvojezični, deklica, ki pa je znala prvotno le nemško in že drugo leto obiskuje te ure, zdaj razume tudi že slovensko in poje tudi že vse slovenske pesmi. Zdaj bo vrtnarica Rezi Kolter dobila delovne liste, s katerimi bo pripravljala otroke na šolo. Približno dva — do trikrat na leto pa se srečajo tudi starši teh otrok in imajo tako možnost, da se pogovorijo o otroških urah in izražajo svoje želje. Seveda ti otroci tudi pojejo, kar so pokazali že na lanski materinski proslavi in pa tudi v nedeljo na prireditvi „Pokaži kaj znaš“.

Starše, ki imajo otroke v predšolski starosti opozarjamo, da Rezi Kolter lahko sprejme še nekaj otrok.

Gotovo vam bodo otroci hvaležni, če bodo lahko obiskovali otroške ure, kjer se bodo lahko spoznali in se pripravili tudi že na šolo.

Na novo je v Bilčovsu pred kratkim zaživel tudi mladinski pevski zbor SPD „Bilka“. Hočemo ga na kratko predstaviti:

Mladinski zbor Bilčovs se je prvič predstavil v novi formaciji v nedeljo, 15. decembra

Novo ustanovljeni mladinski zbor pod vodstvom prof. J. Kovačiča.

Mladina v Bilčovsu je zares aktivna

Otroške ure vodi Rezi Kolter.

1985, pri Miklavžu v okviru prireditve „Pokaži kaj znaš“. Tekmovali so otroci iz Bilčovsa in Kotmare vasi. Mladinski zbor obstaja v tej obliki že več kot en mesec. Vodi ga Jožko Kovačič, profesor glasbe na Slovenski gimnaziji. Na programu imajo narodne in cerkvene pesmi.

Mnogo akterjev igra tudi

kak instrument in s tem popestri program.

Člani so stari med deset in sedemnajst let, ter pojejo in igrajo z velikim veseljem in navdušenjem.

Mlademu zboru, ki je že po kratkem obstoju pokazal, da zna navdušiti, želimo, da bi prav dolgo prepeval in nas tako razveseljeval.

Najmlajši sooblikujejo tudi vrsto domačih prireditev.

Prijetne božične praznike ter vse dobro v novem letu želi vsem sorodnikom, prijateljem in znancem

DRUZINA

STINGLER

MALA GORA pri Bilčovsu

Ušel da ji je avtobus, tik pred nosom — se je ženica opravičevala, ko je vstopala v avto. „Ribničan“ se ni zmenil za njeno mahanje, ko je, le nekaj deset metrov vstran od avtobusne postaje, pospešila svoje stopicanje. No, sveti Jožef — k njemu se vselej zateka za pomoč — sedaj pa si ti na vrsti! Na robu ceste, na Žlebiču, kjer cesta iz Sodražice zavija v smeri Ljubljane, je sprožila kazalec za štopanje. Upala je, da ji bo v svetih dnevih spomninov na rajne le kdo ustavil.

„Bog vam stoterno povrni, dobri gospod,“ se je zahvaljevala. „Do Velikih Lašč, če je mogoče, me pripeljite. Od tam jo bom mahnila peš.“

Vozilo je rezalo zračni val, drevesa ob cesti so prihajala in odhajala, štoparka je tipala v vozniakov molk z vtisi z božje njive. Vsa njena žlahta čaka vstajenja med križi v Sodražici, kjer je mrgolelo ljudi.

„Saj ne vem, kaj smem reči, česa ne smem. Ne vem, kdo ste, ste verni ali ne? Vse vrste ljudje so dandanašnji. Kakorkoli je že, dober človek morate biti, ko ste mene, staro ženico, v avto vzeli.“

„Kakor vam srce velewa, tako govorite. Rad zvem kaj novega, kaj drugačnega, kaj lepšega...“

Voznikov nasmeh je ženici dal jač zaupanja, da je na stečaj odpirala vrata spominom in doživljenjem. Da ne more drugače govoriti, kot čuti v sebi — je pojasnjevala. Cerkev, molitev in vera — to troje je zaznamovalo vse njeno življenje. V letih je že, morda so ji šteta, vselej ji je trda predla, toda nikdar ni izgubila velikega zaupanja v Boga; temnim mislim se ni vdajala, čeprav je usoda pisala zelo črne strani v knjigo njenega življenja. Sedaj se sklepa njen veliki dan. Vsakemu je to usojeno, da se počasi poslavlja. Doma ima bolnega moža. Priklenjen da je na bolniško posteljo že več let. Da ima njen Franci znušana kolena — je še pojasnjevala, ne more se postaviti na noge.

Velike Lašče so se odprle pred njima. Še bi govorila ženica, toda vrh klanca je bilo treba izstopiti. Na Veliki Slevici je doma, tja bo pešačila, v dobri uri bo tam.

„Če smem, vas lahko odpeljem do vaše vasi. V nekaj minutah bova tam,“ se ponudi voznik.

„Ne, to bi bilo prehudo za vas, ki morate bržkone še daleč. Saj težko hodim, to je res, toda počasi se daleč pride . . .“

Voznik ni poslušal njenega opravičevanja. Še preden je do konca izgovorila, je avto zdrvel v smeri Velike Slevice.

„Joj, dobri gospod, saj sem si takoj rekla, ko mi je ‚ribničan‘ pred nosom ušel, da se bo že našla kakšna rešitev. Bog vselej poskrbi, le zaupati je treba. In vendar mi zdaj morate povedati, kdo ste?“

„Duhovnik sem in moral sem na nujno pot v Loški potok.“

Zažarele so ji oči, kot bi se ji odprla sama sveta nebesa. Da je nekako od vsega začetka to slu-

vedovalo. Res da včasih nisem imela v kaj zaviti dojenčka, toda še zmeraj sem imela kakšno krilo, iz katerega sem naredila ple-nice. Najhuje je bilo med vojno: hrane ni bilo in ne mleka za otroke. Bili so trenutki, ko je v meni kričalo od bolečine. Prižela sem otroka na prsi in jokala: Dete moje, kri mi izpij, samo, da boš živelo! Med vojno ni bilo hrane, da bi se enkrat na dan do sita najedel. Gledati dvoje lačnih otroških oči — to boli! Trinajst mesecev je bilo otroku, pa mi je že drva prinesel na rokah. Prve besede, ki jih je spregovorilo de-te, so bile: Mija, Mija (Marija . . .). Razprostrlo je ro-

nila pri življenju otroke, ki jih je tako rada imela. Da so le trije ostali — živi in zdravi. Njenim vnukom se piše lepša prihod-nost. Hčerka Marija je na delu v Nemčiji, poročena je z Nemcem. Da je njuno zvezo Bog blagoslovil z dvema otrokoma, to je tudi nje-na radost. Najstarejšega sina Franca je Bog blagoslovil s štiri-mi otroki; živijo na Primorskem. Tudi sin Toni je v Nemčiji, poro-čen je, ima enega otroka.

Strnjene hiše so se pokazale na robu gozda. Tu je štoparka doma — v naselju v sončnem bregu nad Potokom in Dolinami ob vozni poti v smeri Blok. Ob vaškem znamenju je njena bajta, domala v zemljo pogreznjena; za okenskim steklom so rože, v so-bi morda že zdaj sluti njen prihod na posteljo priklenjeni bolni France.

„Čisto zadaj, za naseljem, vrh hriba, je božjepotna Marijina cerkva,“ začne spet novi odlo-mek svoje pripovedi slevska že-nica; oči ji žarijo, srečno pripo-veduje. Med njo in voznikom je sedaj popolno zaupanje. Otrsla se je nevidne pregraje in kar ne more vejati, da se ji je tako lepo navrgla božja Previdnost. Sveti Jožef je temeljito opravil svoje delo in opravičil njeno zaupanje.

„Veste, bilo je med vojno. Joj, kako je božja Mati zagodla tistim iz hoste, ki so hoteli njeno sve-tišče dvigniti v zrak. Živo resnico vam govorim, verjemite mi. Nih-če od Slevljanov še ni podvomil o njej. Potihoma so se priplazili do cerkvice — z nelepimi nameni. Nenadoma pa so jo zagledali vso v plamenu. Velik preplah jih je zajel, da so tekali naokrog kot brez glave. Marija jim je dala ve-tra. Nepreklicno je bilo to zame čudež.“

Eden od ta glavnih je pritekel celo do njene hiše. Z obema ro-kama je stiskal glavo in dolgo ni bilo besede iz njegovih ust. Le ena beseda se je tu in tam odr-gala: Čudež, čudež . . . In ta čudež živi med Slevljani vse do današnjih dni.

Ženica je povedla svojega so-potnika — dobrega gospoda — v svojo v tla pogreznjeno bajto. Skloniti se mu je bilo treba, ko je stopal čez hišni prag v vežo, od tod pa v sobo, kjer je bolni France, njen mož, pozdravljaj potnika. Hitela mu je pripovedo-vati, kako je sveti Jožef spet poskrbel zanjo, kako se je božja Previdnost spet izkazala — kakor vedno.

„Tukaj ga imam, svojega mo-ža, toda srečna sem z njim. Še težje ure sva si delila, zakaj bi si ne mogla tudi teh. Otroci so šli vsak po svoje in midva sva spet sama, nekoliko bolj sama kot med vojno. Takrat ga nisem pu-stila ne k enim ne k drugim. Za-bičevala sem mu: Da mi ne sto-piš čez prag, ne k enim in ne k drugim, kaj bi šel tja, kjer brat brata ubija. Ostal je doma.“

„Pa zato nisem manj strahu preživel,“ je s težko besedo iz-davil svojo misel France. „Manj bi ga bil, če bi se pridružil tistim v hosti. O, Mici, drugače bi se nama godilo dandanašnji. Ti si kriva, da se nisem za — svobo-do boril.“

„Svoboden boš, ko te bo zemlja zagrebla,“ izstrelil kot ra-fal ženica, „ko te bo v nebesa sprejelo tvojih pet angelčkov, tvoji otroci, ki so šli pred nama v večni raj.“

Še o turškem kopitu je sopot-nika poučila Mica, o katerem po-je Stritarjeva pesem. Tisti divjak je bojda rohnal, moril, požigal, toda ljudstvo je zaupalo v Križa-nega in Marijo, božjo Mater. Ljudje so se zatekli v cerkev na hribu, ko pa bi se bil moral spo-četi krvavi boj — čudo, čudovito, glej! Konj se ni premaknil na-prej, pribita mu je bila noga. Preplašil se je turški paša:

„Plašan spusti se paša v beg,
/ za njim neverniki vsi vprek. /
Otetli so kristjani, / Marija svoje
brani . . .“

To je res, to čudo — de slev-ska ženica. Saj pravi pesem na koncu:

„Še dandanašnji priča vam /
to zgodbo čudovito / za pragom
v kamen konjsko tam / v podob-
ljeno kopito . . .“

Še se na svetu dogajajo čude-ži. Mica je prepričana. Tudi vse njeno življenje — pravi — je en sam čudež. Sopotnik, ki je po-slušal njeno zgodbo ter videl nje-ne srečne oči vsemu navkljub, se je čutil majhnega ob tej ženi-ci. Ko je nadajeval svojo pot, jo je nosil s seboj, njene krike, umiranje njenih petih otrok, Franceta, ki zanj skrbi z vso lju-beznijo. Čutil je, da je slevska ženica resnično čudež za da-nišnji svet, otrok sonca, ki je svobodna v svoji revščini in nosi v sebi srečo. Večno otroštvo nosi v sebi, ker vselej nosi v svojem srcu hvalnico Bogu: Bog bo dal, Bog bo poskrbel, naj bo vekomaj hvaljeno njegovo ime. SIBILA

Hčerka moja, rada te imam!

tila, da ji je bilo najprej nekoliko nerodno neznanemu človeku pri-povedovati o cerkvi v Sodražici, kjer je bilo še dovolj prostora tu-di za tiste, ki so le svečke pri-nesli na grobove svojcev, v cer-kev pa niso stopili, da bi zanje molili.

„V Sodražici sem se rodila — pri Turkovih. Sedem otrok je pri nas privekalo na svet. V Mariji-nem domu v Kočevju sem nekaj let preživela kot dekle; pri se-strah sem bila vrtnarica. Ko tam zame ni bilo več dela, sem se vrnila domov. Mlajša sestra je odšla h karmeličankam. Sedaj je v Holandiji. Lani me je še obis-kala. To je bil verjetno njen zad-nji obisk domovini, najino slovo.“

Ko se je bila poročila s Fran-cem, sta družno lažje tolkla revščino. Za spoznanje je bilo boljše — ker sta bila revna dva! Na prihodnost niti nista mislila, čeprav so bili otroci, ki jima jih bo Bog dal, njuna bližnja sreča. Poroka s Kovačičevim Francem je bila skromna da le kaj! Dve kili špeha in tri kile loja je bila šla mlada nevesta kupit, da bi bilo za prvo silo. Poročno potovanje — romanje v Velike Slevice do Nove Štife k božji Materi. Svete-mu Jožefu sta izročila svojo skupno življenjsko pot. Da bi bil dober oskrbnik v njuni družini.

„Saj sva bila revna vse življe-nje,“ je rekla ženica, „toda nik-dar nisva bila čisto brez vsega, pa naj se je še tako hudo napo-

čice k Marijini podobi, potem je poljubilo svojo dlan v pozdrav božji Materi.“

Vse otroke, ki so prihajali drug za drugim, je darovala Mariji, božji Materi, da bi jih varovala.

„Tako rada sem jih imela, Bog! Oni pa so mi umirali drug za drugim. Osem sem jih rodila . . . Bog mi jih je dajal, pa tudi pobiral. To se je trgalo v meni!“

Tudi sedaj se ji je utrgalo. V molk je strnila boleč spomin. Trpljenje človeka oblikuje; daje mu silno moč.

„Dete se je kuhalo v silni vro-čici,“ je ženica spet poskušala z besedo odstirati zaveso spomina. „Pred podobo božje Matere sem klečala, sklepala roke in molila: Marija, božja Mati, reši mi otro-ka, to te prosim. V solzah sem kmalu za tem zadremala, na pol zaspala. Kar zagledam — v san-jah? — Marijo. Stopila je k me-ni, pogladila je mojega otroka, mene pa prišla za roko in mi re-kla: Hčerka moja, rada te imam! Le kako, sem ji odvrnila, ko pa mi jemlješ otroke, drugega za drugim! Rada te imam — mi je ponovno rekla. Ni bilo več Mari-je, ko sem se prebudila. Ob sebi sem zagledala dete, moje dete — mrtvo dete. Zaman sem rotila ne-bo v težki uri.“

Slevska ženica je odpirala svoj skrivnostni hram, kamor je shra-nila svojo žalost in svojo radost. Ni bilo v njeni moči, da bi ohr-

Ostanki poganskih šeg

Božič s sveto nočjo je po ljudski veri slej ko prej poln skrivnosti in čudežnih dogajanj. Koroška ljudska pesem iz Roža pravi, da so v božični noči

*„vse hore zuaté ble,
so vode z vinam taklè.“*
(SNP III 24)

Največja čuda se po ljudski veri godijo opolnoči. Ker se je božji Sin rodil v hlevu, je nastala ljudska vera, da imajo domače živali na sveti večer dar človeške govornice. Človek lahko sliši in razume njihove pogovore, če se opolnoči skriva v hlevu in nosi pri sebi praprotno seme, ki ga je nabral v kresni noči. Ta vera je razširjena pri mnogih narodih. Kakor poroča narodopisec Veckenstedt, so bili npr. Lužiški Srbi svoj čas prepričani, da razume živali v sveti noči samo človek, ki se je rodil na nedeljo, medtem ko je pri Poljakih po Kolbergovem poročilu bilo treba dati živalim na sveti večer kruha in soli z ostanki večerje, da so zadržale dar človeškega govora.

Slišali smo že o šegi, da so nekoč tudi pri nas pripravljali t. i. Lucijin stolej, s katerim si na sveti večer pri polnočnici lahko zvedel za coprnice domačega kraja, da si se jih potem lahko varoval.

Ker je božič, kakor je bilo že povedano, dolgo veljal za začetek novega leta, je z njim povezanih mnogo izrazito novoletnih verovanj, šeg in navad. To se kaže v tem, da so skušali odkrivati prihodnost z raznim vedeževanjem, podobno kakor npr. na Tomaževu, z raztopljenim svincem in jajčnim beljakom, z metanjem cekel in čevljev čez glavo. Ponekod so na sveti večer sedli vsi člani družine s posli vred v temni sobi za mizo. Nato je nekdo vstopil z lučjo. Čigar senca se je prikazala na steni brez glave, temu so prerokovali smrt v novemu letu. Oprezno so tudi prisluškovali v tiho, temno noč. Če so slišali od zunaj rožljanje in ropot, so se v strahu nadejali vojne. Če se je komu zdelo, da sliši žaganje, mu je to pomenilo, da ga čaka smrt, kajti žaganje lahko spominja na pripravljane krste. Če je božična noč svetla, prerokujejo v Rožu še danes, da bojo v novem letu žitnice in kleti prazne. Če je med Božičnimi prazniki pokopališče odprto, se pravi, če je tedaj kakšen pogreb v fari, menijo, da bo v novem letu veliko pogrebov v fari. Vsa ta ljudska prerokovanja in vedeževanja slonijo na t.i.

Božič je eden največjih cerkvenih praznikov, je pa pri nas tudi eden najizrazitejših družinskih praznikov. Cerkev si je osvojila in ljudstvo je sprejelo v svoje domove božično drevo, pa tudi božične jaslice kot najbolj viden simbol božične skrivnosti. Zimzeleno božično drevesce naj bi po cerkveni razlagi predstavljalo Kristusa, ki je po evangelijskem sporočilu prišel na svet kot luč v razsvetljenje narodov, kot delivec vseh dobrot za dušo in telo in kot porok za upanje v večno življenje; betlehemske jaslice pa naj bi ljudstvu nazorno postavile pred oči dogodke božičnega oznanila.

„magiji podobnosti“ ali na čarodajni podobnosti, se pravi, na stari veri, da podobno rodi podobno. Po tej magični analogiji starejši čebelarji v Rožu še danes prisluškujejo šumu v panjih in pravijo: Čebelja paša v novem letu bo dobra vigradi, če čebele bučijo na sveti večer, dobra bo poleti, če bučijo na staro leto, tj. ne večer pred novim letom; dobra pa bo ajdova paša, če bučijo „na pernahti“, tj. zvečer pred svetimi tremi kralji.

Čar ognja in vode

Na sveti večer kakor tudi na večer pred Novim letom in pred svetimi tremi kralji na Koroškem še po stari navadi kropijo domove, stanovanjska in gospodarska poslopja, z blagoslovljeno vodo ter jih kadijo z žerjavico, na katero polagajo predvsem blagoslovljene vejice iz cvetne butare, ki ji v Rožu in pri Zilji pravijo prajtelj ali prantel, v Podjuni pa preselc ali presenc, špajk (baldrijan) kadilo in druge dišave. To je pokristjanjena šega iz predkrščanske dobe. Že stari Rimljani in Grki so ob pomlajenju sonca, za rojstni dan nepremaganega sončnega boga, oziroma ob začetku novega leta kadili in kropili svoje domove. Rimljani so to šego ime-

novali „lustrationes“. Grki pa „katharmoi“, Oboje pomeni isto, in sicer očiščevanje. Ogenj in voda igrata v ljudskih šegah in navadah od nekaj obredno očiščevalno vlogo. Z njima so nekoč odganjali hude duhove in bese. Pogani so pri kajenju prvotno uporabljali smrad namesto dišave. Na to spominja tudi navada v nekaterih srbskih krajih, da polagajo v kadilnico npr. cunje, da povzročajo smrad, ter s smradom kadijo domove, „da jim ne bi nahudile vještice“, se pravi, da jim ne bi mogle škodovati čaravnice. Na Radišah blizu Celovca je bila še pred nedavnim šega, da so med „kadijem“ streljali z možnarji (topiči). Pokanje po ljudski veri tudi odganja hude duhove, bese in čaravnice. V Ziljski dolini so svoje dni pri kajenju in kropljenju izgovarjali hišni žegen.

Čar bedenja

Po stari navadi, ki se je starejši ljudje držijo še danes, je sveto noč treba prebedeti. Ponekod postavijo na mizo blagoslovljeno svečo, ki gori celo noč, drugod pa pustijo goreti vsaj navadno luč. Če luč ugasne, je to po ljudski veri slabo znamenje za novo leto. Navada bedenja je po-

nekod svetemu večeru celo dala ustrezno ime. Na Dolenjskem pravijo svetemu večeru „badni večer“, svetemu dnevju pa „badni dan“, v Beli krajini ima sveti dan ime badnik ali badnjak. Tudi Hrvatoma je božič „badnjak“, Bolgarom pa „budni večer“. Vsi ti nazivi so v zvezi z besedo „bedeti“ in odgovarjajo latinski besedi „vigilia“, ki pomeni bedenje in se je na Koroškem kot izposojenka razvila v obliko „bila“ ali „bilja“, tako da je sveti večer znan tudi pod imenom „sveta bila“.

Ime „badnjak“ je v rabi tudi pri Srbih, toda v drugačnem pomeni, vsekakor pa je pomen besede tudi v zvezi z božičem. Srbom pomeni „badnjak“ posebno poleno, ki ga na božič položi na ogenj. Pri Črnogorcih tli badnjak od božiča do novega leta neprestano na ognjišču. Kdor pride v hišo, ga podrega, da začnejo odletavati iskre. Tedaj prišlec izrazi domačim željo, da bi imeli pri hiši toliko otrok, živine, ovac idr., kolikor isker se je utrnulo iz polena. Isto šego imajo tudi Bolgari, poleno pa se pri njih imenuje „budnik“. Šega je star način čaranja v srečo. Valvasor je v svoji knjigi Slava vojvodine Kranjske pred tristo leti opisal podobne šege tudi pri Slovencih, ni pa omenil, kako se je pri njih imenovalo tako poleno. Vsekakor so goriški Slovenci še v preteklem stoletju polagali na odprto ognjišče takšno poleno, ki so ga imenovali „božič“ ali pa kratko malo „čok“, kakor poroča Ivan Navratil. Povsem naravno je, da je šega izginila povsod tam, kjer je štedilnik nadomestil odprto ognjišče.

Ta šega je bila razširjena po vsej južni in srednji Evropi, pri Nemcih se je žareči panj imenoval „Christblock“, pri Francozih pa „calendeau“. V šegi se je izražalo starodavno češčenje ognja in čaranja z ognjem, kakor so ga nekoč npr. izvajali stari Rimljani ob novoletnem praznovanju rojstva ali pomlajenja „nepremaganega sončnega boga“ in ga je opeval že stari rimski pesnik Ovid pred 2000 leti. (Fasti IV 781—785).

Zdi se, da je tudi celonočno božično bedenje v zvezi z nekdanjim češčenjem sonca. To domnevo bi utegnili podkrepiti dejstvo, da npr. Srbi še danes pravijo, da se o božiču sonce rodi, češ „sunce se radja“, ter da južni Slovani prebedijo božično noč pod milim nebom, kot da bi hoteli biti tam priče pomlajenja sonca.

DOMAČE PODJETJE V OSRČJU CELOVCA:

Mohorjeva knjigarna

Vetrinjsko obmestje / Viktringer Ring 26, Telefon: (0 42 22) 56 5 15 / 17

Prenovljeni in povečani prostori — poseben oddelek za popolno ponudbo pisarniških potrebščin. Knjige, plošče, kasete in revije domačih in tujih založb. Posredujemo tudi strokovno literaturo v vseh jezikih.

Razstave likovnih del domačih avtorjev so prosto dostopne v poslovnem času (od ponedeljka do petka od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 17.30, v sobotah pa od 7.30 do 12.00).

Veseliva se Vašega obiska!

Marija Krušič in Jože Gregorič

ZVEZA - BANK

Pavličeva 5—7 — A-9020 Celovec — Telefon 51 23 65 serija — Telex 04 21 62

POSOJILNICE

Bilčovs Kotmara vas	Celovec Radiše	Hodiše	Marija na Zilji	Velikovec Djekše
Borovlje Glinje Št. Janž v Rožu Šmarjeta v Rožu Sele Podljubelj	Dobrla vas Šinča vas Škocijan Št. Primož	Št. Jakob v Rožu Ledince Bače Podravlje	Pliberk Šmihel nad Pliberkom Žvabek	Ziljska Bistrica
	Globasnica	Ločilo	Škofiče	Železna Kapla Galicija Miklavčevo

Kmečke gospodarske zadruge

Borovlje
Brnca
Dobrla vas
Globasnica
Št. Jakob v Rožu
Št. Janž v Rožu
Pliberk
Podravlje
Škofiče
Železna Kapla

se priporočajo za izvedbo vseh Vaših denarnih poslov — Ekspresno prenakanje in plačevanje v tuzemstvo in v inozemstvo — Menjalnica po najugodnejših tečajih — Vsi devizni posli — Safeji — Depot knjižic in vrednot — Poštni predali — Nočni trezor

- Sprejemajo vloge na hranilne knjižice, Premijsko varčevanje, Stanovanjsko varčevanje, Varčevalna pisma
- Vodijo Vaše žiro račune in mezdne konte
- Izvajajo plačila in nakazila
- Dajejo posojila in kredite po ugodnih pogojih
- Posredujejo pocenjena posojila za kmetijstvo, obrt in gostinstvo

Dobavljajo gospodarske in gospodinjanske potrebščine, semena, gnojila in vseh vrst stavbeni material. Cene, plačilni pogoji in dostava so ugodni!

Živinorejske zadruge

Globasnica
Libuče
Št. Primož
Žitara vas

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu